Стенограммы

XIII Рийгикогу, VII Сессия, Очередное пленарное заседание

Среда, 09.05.2018, 14:00

Отредактированная

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:15 Väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (580 SE) kolmas lugemine
2. 14:19 Advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (583 SE) kolmas lugemine
3. 14:24 Mõõteseaduse eelnõu (566 SE) kolmas lugemine
4. 14:26 Küberturvalisuse seaduse eelnõu (597 SE) kolmas lugemine
5. 14:28 Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Prantsusmaa sõjalisel operatsioonil Barkhane Malis" eelnõu (608 OE) teine lugemine
6. 14:42 Maaparandusseaduse eelnõu (524 SE) teine lugemine
7. 14:51 Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (626 SE) esimene lugemine
8. 15:20 Erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (614 SE) esimene lugemine
9. 17:38 "Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu, millega muudetakse kaubandus-, arengu- ja koostöölepingut" ratifitseerimise seaduse eelnõu (606 SE) esimene lugemine
10. 17:52 Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu (616 SE) esimene lugemine
11. 18:24 Välismaalaste seaduse muutmise seaduse (sisserände regulatsiooni muutmine) eelnõu (617 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:04 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu VII istungjärgu 14. töönädala kolmapäevast istungit. Nüüd on aeg eelnõude ja arupärimiste üleandmiseks. Palun, Jürgen Ligi!

14:04 Jürgen Ligi
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Annan Reformierakonna fraktsiooni nimel menetlusse kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle peamine põhjus on, et kodakondsuse seadus on vastuolus põhiseadusega. Põhiseadus keelab ära võtta sünnijärgset kodakondsust, kodakondsuse seadus sunnib valima kodakondsuste vahel. Me ei ole topeltkodakondsuse poolt, kuid me arvame, et suurem väärtus on Eesti kodanike hoidmine. Praegu on paljud Eesti kodanikud olukorras, kus nad on saanud näiteks saatkonnas teada, et peavad kolme aasta jooksul loobuma ühest kodakondsusest, kuna kodakondsuse seadus nõuab seda. See on suur pettumus, see tekitab võõrandumist ja muidugi jääb Eesti rahvas seetõttu väiksemaks.
Selle seaduseelnõu kohaselt ei teki meil juurde ühtegi uut kodanikku, küll aga hoitakse olemasolevaid. Me ei arva, et topeltkodakondsust tohiks lubada kellele iganes, sellepärast on siin eelnõus väga piiratud riikide loetelu. Need riigid kuuluvad meiega väga selgelt ühisesse väärtusruumi ja on mõneti meie liitlased. Need on siis Euroopa Liidu ja muud Euroopa Majanduspiirkonna riigid, aga ka Austraalia, Kanada, Uus-Meremaa, USA ja Šveits. Me arvame, et ei ole ühtegi mõistlikku põhjust, sh julgeolekulist, miks peaks nende riikide passi saanud inimesed loobuma sünnijärgsest Eesti kodakondsusest. Rõhutan, et jutt on sünnijärgsetest kodanikest ja väga piiratud arvust riikidest, mitte topeltkodakondsusest

üldiselt. Peale selle pakub eelnõu võimalust ära võtta eriliste teenete eest antud kodakondsust inimestelt, kelle käitumine ei ole vastanud selle institutsiooni normidele ja sügavale sisule. Aitäh!

14:07 Aseesimees Enn Eesmaa
Urmas Kruuse, palun!

14:07 Urmas Kruuse
Kui auväärt istungi juhataja lubab, siis ma küsiksin tänase infotunni juhtimise kohta. Ma olen Riigikogu liige olnud üsna lühikest aega ja tahan lihtsalt küsida sellist asja. Minu arust loodi täna üks huvitav pretsedent, isegi mitu pretsedenti. Kui siiamaani on tavaks olnud, et teatud hulga põhiküsimuste korral lubatakse Riigikogu liikmetele üks lisaküsimus ja väheste küsimuste puhul ka kaks, siis täna lubati alguses üks, aga poole pealt muudeti reglementi ja võeti lisaküsimuse esitamise õigus üldse ära. See oli seotud eesmärgiga anda võimalus vastata kõikidele põhiküsimustele. Aga sel juhul osa inimesi, kes on tulnud infotundi ja ennast registreerinud, võivad poole infotunni peal teada saada, et ei ole mõtet siin olla. Ja kas tulevikus hakkabki nii olema, et infotund kestab kauem kui kella 14-ni, või oli see lihtsalt juhus?

14:08 Aseesimees Enn Eesmaa
Sellele küsimusele võib vastata pikalt ja võib vastata lühemalt. Kõigepealt, infotunni küsimustiku kokkupanek lähtub teist. Riigikogu juhatus püüab alati aktsepteerida kõiki teemasid, mida Riigikogu liikmed tahavad infotunnis käsitleda. Reglemendis, kuidas infotundi Riigikogu suures saalis läbi viia, ei ole täpsustatud, kui mitu lisaküsimust võib esitada ja kui pikalt ühte või teist teemat võib käsitleda. Istungi juhatajal on selles suhtes voli teha ka käigupealt teatud muudatusi. Ma usun, et ükskõik kes oleks minu asemel tänast istungit juhatanud, teinuks ta neid muudatusi raske südamega. Loomulikult oleks parem keskenduda pisut pikemalt teemadele, mis on saali ette toodud. Minu praktika infotunni juhatamisel on väga napp ja olles lühidalt sellest rääkinud ka oma kolleegiga, usun, et tõenäoliselt oleks kõige mõistlikum piirata käsitletavate teemade arvu kuuega. Siis jõuaks üsna põhjalikult ja vahest ka detailideni küsimusi arutada. Tänase otsuse ma tegin sellelt pinnalt, nagu ma ka seletasin, et ma eelistasin teemade rohkust rohketele küsijatele, ja loomulikult ka seda, et fraktsioonid said oma teemad läbi küsida ja läbi arutada. Ma usun, et see jääb pikaks ajaks erandiks, et infotund lõpeb pärast kella kahte. Valdo Randpere!

14:10 Valdo Randpere
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Kui te alustasite oma vastust, siis te ütlesite, et võite vastata lühidalt või pikalt. Ma ei saanudki aru, kas see oli nüüd lühike või pikk vastus. (Naer saalis.)

14:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Tõenäoliselt oli see argumenteeritud vastus. Kui see teie arvates nii oli, siis olen ma rahul. Ma ei ole rahul sellega, et kõik ei saanud küsida, mida te tahtsite küsida, aga oleme ausad, siin saalis istub 101 inimest, kes oskavad ja tahavad küsida. Kuskil peab piir olema. Külliki Kübarsepp!

14:10 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Ma jätkan sama teemat. Siiani on olnud hea tava, et kui istungi juhataja alustab infotunni sissejuhatust, siis ta määrab infotunni korra ehk mitu lisaküsimust võib esitada. Ma löön stenogrammi lahti: te olete öelnud, et kuna on üheksa teemat, siis annab istungi juhataja võimaluse esitada ühe täpsustava küsimuse. Siiani ei ole olnud, et käigupealt korda muudetakse. Kõik istungil osalejad on algusest peale korda teadnud. Seepärast on arusaamatu, miks te täna käitusite hoopis teistmoodi.

14:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Nagu ma ütlesin, tegelikult ei ole infotunni läbiviimise reglement lõpuni paika pandud. Sellepärast ma võtsin omale õiguse korda muuta. Nägin, et muidu Uno Kaskpeit ei jõua oma teemat tõstatada ja küsimust esitada. See on põhjendus. Aga ma arvan, et põhiline järeldus, mille ka Riigikogu juhatus peab tegema, on see, et liiga palju teemasid ei tohi ette planeerida. Samas me tahaksime, et te saaksite kõik esitada küsimusi teemadel, mis on teile olulised. Andres Herkel, palun!

14:12 Andres Herkel
Härra juhataja, kas Riigikogu juhatuse jaoks ei peaks põhiline prioriteet olema eri fraktsioonide küsijate võrdsus? Seda on küsimuste üksteise järele seadmine minu arust siiani päris hästi taganud. Antud juhul me teeme järelduse, et järgmiseks korraks peaks kogu fraktsioon registreerima küsimuse, sest siis on suurem tõenäosus, et need tulevad ka vastamisele. Me oleme siiani lähenenud teistmoodi, arvestades, et kõik opositsioonifraktsioonid saavad *summa summarum* võrdse võimaluse.

14:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Infotundi planeerides Riigikogu juhatus just sellest lähtubki. Nagu te näete, on üsna täpselt reglementeeritud, kes opositsioonifraktsioonide esindajatest saab küsimuse esitada, täpselt samuti, kuidas vastavad ministrid ja peaminister. Ma usun, et see tänane infotund annab mõtiskluse ainet ennekõike Riigikogu juhatusele. Ma kindlasti seisan selle eest, et me lihtsalt ei planeeri nii palju teemasid. Sellepärast et kui me jätkame konkreetset teemat, siis peaaegu kõik küsijad kasutavad küsimuseks ettenähtud aega pisut rohkem kui minuti. Peaaegu kõik ministrid vastavad pisut rohkem kui kaks minutit. Istungi juhatajast oleks ilmselt natukene liiga formaalne neid korrale kutsuda, aga sealt need lisasekundid tulevad. Paraku on see nii. Tänane infotund näitas, et tõenäoliselt peab infotundide edaspidine planeerimine olema pisut teistsugune. Nüüd aga palun kohaloleku kontroll!
Kohaloleku kontroll
Istungist võtab osa 88 saadikut, puudub 13.
Päevakorra täpsustamine: tänase üheksanda päevakorrapunkti juures, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud "Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu, millega muudetakse kaubandus-, arengu- ja koostöölepingut" ratifitseerimise seaduse eelnõu 606 esimene lugemine, teeb algataja nimel ettekande siseminister Andres Anvelt.

---

1. 14:15 Väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (580 SE) kolmas lugemine

14:15 Aseesimees Enn Eesmaa
Tänane esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 580 kolmas lugemine. Eelnõu heakskiitmine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust. Kas on soovi läbi rääkida? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 580 lõpphääletus, kuid nagu äsja öeldud, heakskiitmine vajab Riigikogu koosseisu häälteenamust. Teeme uuesti kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohal on 88 saadikut.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 580. Pärast minutilist saalikutsungit teostame hääletuse.
Austatud Riigikogu, palun võtta seisukoht seaduseelnõu 580 suhtes ja hääletada!
Hääletustulemused
Seaduseelnõu poolt hääletas 86 saadikut, vastuolijaid ja erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valituse algatatud väärteomenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 580 on seadusena vastu võetud.

---

2. 14:19 Advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (583 SE) kolmas lugemine

14:19 Aseesimees Enn Eesmaa
Teine päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 583 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Palun, Külliki Kübarsepp!

14:19 Külliki Kübarsepp

Hea aseesimees! Hea Riigikogu! Vabaerakonna fraktsioon ei toeta seaduseelnõu, mis kannab numbrit 583. Tuletan meelde, et käesolev koosseis on korduvalt tauninud kobareelnõusid. Sellegi eelnõu puhul on tegemist kobareelnõuga. Selliseks muudeti ta teise lugemise ajal. Kohtutäiturite tasu ettemaksu ja põhitasu määrade sissetoomine pole meie hinnangul läbinud õiguslikku ega ka majanduslikku analüüsi. Riigikogu ei saa ega tohi võtta vastu otsuseid, mille kohta puuduvad mõjuanalüüsid. Kui Riigikohus langetab otsuseid meie seniste otsuste kohta, siis peame neid tähelepanekuid sisuliselt menetlema. Täna seda tehtud ei ole. Niisugust lohakat ja isegi üleolevat juhtimist kogeme ministri eestvedamisel, kes sai meilt kollase kaardi aasta alguses, kui viisime läbi umbusaldushääletuse. Reinsalu asjaajamiskultuur on küsitav ja see puudutab nii väljatöötamiskavatsuste sisu kui ka menetlusi. Hea Riigikogu, palun võtame aru pähe ja muutume oma töös sisulisemaks juba sellega, et seda eelnõu me täna vastu ei võta! Aitäh!

14:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 583 lõpphääletus. Läheme hääletamise ettevalmistuse juurde pärast seda, kui oleme teinud kohaloleku kontrolli, kuna selle seaduseelnõu vastuvõtmine eeldab Riigikogu enamuse poolthääli.

Kohaloleku kontroll

Kohal on 75 saadikut.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 583. Kuid enne kuulame saali kutsungit. Austatud Riigikogu, palun võtta seisukoht seaduseelnõu 583 osas ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu poolt oli 52 saadikut, vastu 7, erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 583 on seadusena vastu võetud.

---

3. 14:24 Mõõteseaduse eelnõu (566 SE) kolmas lugemine

14:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolmas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud mõõteseaduse eelnõu 566 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised fraktsioonidele. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 566 lõpphääletus. Läheme hääletuse ettevalmistamise juurde. Kas olete valmis hääletama? Tänan!

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud mõõteseaduse eelnõu 566. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu poolt hääletas 78 saadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud mõõteseaduse eelnõu 566 on seadusena vastu võetud.

---

4. 14:26 Küberturvalisuse seaduse eelnõu (597 SE) kolmas lugemine

14:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud küberturvalisuse seaduse eelnõu 597. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimised? Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 597 lõpphääletus. Valmistume selleks. Kas saal on valmis hääletama?

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud küberturvalisuse seaduse eelnõu 597. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 79 saadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei leidunud. Vabariigi Valitsuse algatatud küberturvalisuse seaduse eelnõu 597 on seadusena vastu võetud.

---

5. 14:28 Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Prantsusmaa sõjalisel operatsioonil Barkhane Malis" eelnõu (608 OE) teine lugemine

14:28 Aseesimees Enn Eesmaa
Viies päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Prantsusmaa sõjalisel operatsioonil Barkhane Malis" eelnõu 608 teine lugemine. Ettekandjaks palun mikrofoni juurde riigikaitsekomisjoni liikme Madis Millingu!

14:29 Madis Milling
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Käesoleva Riigikogu otsuse jõustumisel saab Eesti saata kuni 50 tegevväelast osalema Prantsusmaa juhitaval operatsioonil Barkhane Malis. See on Aafrikas Saheli piirkonnas läbiviidav Prantsusmaa suurim sõjaline operatsioon, mille isikkoosseis on 4500 võitlejat. Operatsiooni lõppeesmärk on stabiliseerida olukorda piirkonnas määrani, mis võimaldab kohalike riikide võimudel iseseisvalt julgeolekuolukorra tagada. Eesti osalus on põhjendatud vajadusega aidata kaasa terrorismi ja illegaalse kaubanduse ohjeldamisele, et probleemide süvenemine ei tooks kaasa negatiivseid tagajärgi Euroopa riikides. Samuti aitab ühine osalemine tihendada kaitsekoostöö sidemeid Prantsusmaaga. Eesti üksuste tegevuspiirkonnaks Barkhane operatsioonil on planeeritud ainult Mali, mis on ka kogu operatsiooni peamine fookusala. Eesti plaanib panustada mehhaniseeritud jalaväerühmaga, rahvusliku toetuselemendi ja staabiohvitseridega. Üksuse ülesandeks oleks baasi kaitse, baasi lähiümbruses patrullimine ja kiirreageerimine ohusituatsioonides, sh valmisolek täita ka konvoikaitse ülesandeid. Üksus moodustatakse Scoutspataljoni baasil.
Nüüd menetlusest. Eelnõu esimene lugemine toimus Riigikogus k.a 5. aprillil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, k.a 25. aprilliks kella 17.15-ks ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Komisjon tegi keeletoimetaja soovitusel eelnõu tekstis ühe keelelise täpsustuse, kustutades sõna "kuni" eelnõu 1. punkti sõnade "2018. aasta 31. detsembrini" eest. Eelnõu esitaja toetas seda täpsustust.
Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 30. aprilli istungil ja kiitis konsensusega heaks eelnõu teisele lugemisele saatmise 9. maiks. Lisaks otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta.
Tänan!

14:31 Aseesimees Enn Eesmaa
Ettekandjale on ka küsimusi. Peeter Ernits.

14:31 Peeter Ernits
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma loen ja ei saa aru. Esimene punkt: kasutada kuni 50 tegevväelast kuni 31. detsembrini. Teine punkt: aga isikkoosseisu võib suurendada kuni 100 tegevväelaseni. Ma rõhutan, et tegemist on poole aastaga. Oleks ju võinud lühidalt öelda, et sinna saadetakse kuni 100 tegevväelast. Miks selline luuremäng? Mis selle taga on, et äkki ühe kuu jooksul tuleb kusagilt mingisugune signaal ja siis hopsti suurendame arvu 100-ni?

14:32 Madis Milling
Aitäh! Luuremängu siin taga ei ole. Me anname mandaadi kuni 50 tegevväelasele, mis on siis jalaväerühm pluss toetuselement. Rotatsiooniperioodil võib see arv ajutiselt suureneda 100-ni, sest eelmine üksus on veel kohapeal, kui saabub tema vahetus. Eelmine üksus annab uuele üksusele asjad üle ja lahkub siis. Sel momendil, kui toimub rotatsioon, st üleandmise hetkel on Malis nii juba missioonil olnud kui teda väljavahetav üksus mõne aja korraga. Me ei tee nii, et üks üksus läheb minema, jääb tühjus ja alles siis tuleb järgmine roteeruv üksus. Seega kaks missiooniüksust on teatud ajahetkel korraga missioonipiirkonnas.

14:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Marianne Mikko!

14:33 Marianne Mikko

Suur tänu! Minu küsimus ettekandjale on: kas meie valitsusel on sõlmitud Mali valitsusega vägede staatuse leping SOFA, mis tagab meie kaitseväelaste õigusliku kaitse?

14:33 Madis Milling
Jah, missioonile mineku ajal on.

14:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

14:33 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Lugedes selle otsuse eelnõu, saan ma aru, et nii Eesti kui Prantsusmaa on võtnud mingisugused rahvusvahelised kohustused osaleda Malis. Kust me need kohustused endale võtsime? Ma mõtlen Eestit, Prantsusmaa puhul on ükskõik, kust ta need endale võttis. Ja võib-olla on sääraseid kohustusi veel kusagil fikseeritud? On neid nagu veel pakkuda?

14:34 Madis Milling
Meil ei ole kohustust aidata Prantsusmaad tema Mali operatsioonil. Meil on õigus ja vabadus teda aidata. Prantsusmaa on sinna panustanud juba pikemalt ja Prantsusmaa on meie väga hea liitlane. Meenutame, et Prantsuse üksus oli ka mõni aeg tagasi Eestis. Prantsuse üksuse viibimine Eestis pidi olema Prantsusmaa jaoks ühekordne missioon. Suuresti tänu sellele, et me otsustasime toetada Prantsusmaad tema Mali missioonil, mõtles Prantsuse valitsus ümber ja prantslased tulevad taas Eestisse. See on poliitiline otsus, see on rahuaegne operatsioon. See rahuaegne operatsioon ei sõltu vähemalgi määral NATO lepingu artikkel 5-st või mõnest muust artiklist. Rahuaegsete operatsioonide puhul on iga riigi valitsuse otsustada, mis riiki ta oma väekontingendi saadab. Selle otsusega minna toetama ühte oma liitlast ja ühte suurimat riiki NATO-s annab Eesti väga jõulise poliitilise signaali, et me ei ole ainult mitte julgeoleku tarbijad, vaid ka sellesse panustajad.

14:35 Aseesimees Enn Eesmaa
Mart Helme.

14:35 Mart Helme
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Prantsusmaa on kahtlemata meie hea liitlane ja tema kohalolek Eestis on tervitatav. Aga mu küsimus on: kas teile on teada, missuguste riikide poole veel Prantsusmaa pöördus sooviga, et nende üksused osaleksid Malis, ja mis on olnud nende riikide vastus? Ja kas näiteks meie lõunanaabri Läti hea liitlane Prantsusmaa ei ole?

14:36 Madis Milling
Aitäh! Me ei saada oma üksust Malisse mitte Prantsusmaa pöördumise peale, vaid omal initsiatiivil. Eesti Vabariigi Kaitseministeerium tegi selle initsiatiivi, lähtudes poliitilisest põhimõttest, et me ei taha olla Mali operatsioonil teiste sabas sörkija, kes alles nähes, et mingid riigid juba lähevad Prantsusmaale appi, otsustab, et me siis tuleme ka. Eesti tegi selle ettepaneku Prantsusmaale ise, ilma et Prantsusmaalt oleks enne tulnud mingit tungivat kutset. See oli Eesti oma initsiatiiv.

14:37 Aseesimees Enn Eesmaa
Tänan ettekande eest! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kuna on tegemist teise lugemisega, siis on kõigil võimalik oma mõtteid saalile tutvustada. Tarmo Kruusimäe.

14:37 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea Riigikogu aseesimees! Head rahvaasemikud! Me lähtume ühtepidi sellest, kas meil on mingi leping või soov või tahe, aga me alati unustame küsida meeste käest, kes sinna lähevad. Me ei küsi mitte kunagi, kui me saadame sportlasi rahvusvahelistele võistlustele, kus on ikkagi riikidevaheline leping, miks näiteks meie jalgratturid lähevad mõnele suurele jalgrattavõistlusele. Isegi selle kohta keegi ei küsi, miks eile üks tütarlaps esindas Eestit lauluvõistlusel. See küsimus selliselt küsitult tekitaks arusaama, et las meie talendid võtavad mõõtu omavahel. Nendel meestel aga, kes lähevad missioonile, on juba

uneski Männiku sambla maitse suus. Nad tahavad rahvusvaheliselt mõõtu võtta. Ja kui need mehed on nõus vabatahtlikult sinna minema ja riik seda toetab, siis mis selles saab halba olla. Nokkida on alati võimalik ja seda teemat annab keerutada – sellepärast me olemegi siin, et me kõik oleme sõnaosavad –, aga mina soovitan teil kõigil olla selle eelnõu poolt. Kes ei saa Malisse minna turismiekskursiooniga, võib-olla kasutab seda varianti, et kvalifitseerub missioonile ja läheb sinna järgmise Riigikogu koosseisu ajal, kui ta enam liige ei ole. Seega, toetame!

14:39 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu 608 muutmiseks ettepanekuid ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on läbi viia lõpphääletus, valmistame selle ette.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Prantsusmaa sõjalisel operatsioonil Barkhane Malis" eelnõu 608. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 69 saadikut, vastu oli 2, erapooletuid ei olnud. Eelnõu 608 on otsusena vastu võetud.

---

6. 14:42 Maaparandusseaduse eelnõu (524 SE) teine lugemine

14:42 Aseesimees Enn Eesmaa

Kuues päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud maaparandusseaduse eelnõu 524 teine lugemine. Palun ettekandjaks maaelukomisjoni esimehe Aivar Koka!

14:42 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Maaparandusseaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 9. oktoobril eelmisel aastal. Esimene lugemine lõpetati 2017. aasta 21. novembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 5. detsembriks Riigikogu fraktsioonid ega liikmed eelnõule muudatusettepanekuid ei esitanud. Eelnõu kohta küsiti arvamusi eelnõu seletuskirjas nimetatud huvigruppidelt, kes olid kaasatud eelnõu ettevalmistamisse. Need olid Eesti Erametsaliit, Eesti Maaparandajate Selts, Eesti Maaülikool ja Eesti Veeinseneride Liit. Oma arvamuse eelnõu kohta ja ettepanekud selle muutmiseks esitas Eesti Maaparandajate Selts, oma ettepanekud saatis komisjonile ka endine maaparandaja Enno Zimmer. Täiendavad ettepanekud esitas ka Maaeluministeerium.
Komisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamiseks oma 11. detsembri istungil ning käesoleval aastal seitsmel istungil. Kõigil nendel istungitel osalesid Maaeluministeeriumi esindajad, sh 5. veebruari istungil ka maaeluminister. 2017. aasta 11. detsembri istungil osalesid ja said oma ettepanekuid selgitada härra Zimmer ja Eesti Maaparandajate Seltsi esindajad.
Komisjoni istungitel toimus kõige elavam arutelu eelnõus kasutatavate terminite ja maaparandusühistu asutamise regulatsiooni üle. Kehtiva maaparandusseaduse kohaselt – ja nii oli see ka seaduse varasemates versioonides – saavad maaparandusühistu asutada vähemalt kaks maaparandussüsteemi omanikku, kelle omandis on üle ühe kolmandiku kogu maaparandussüsteemi maa-alast või ühiseesvoolu pikkusest. Sama ühistu asutamise kriteerium oli sisse kirjutatud ka eelnõusse. Eelnõu kohaselt oli igal ühistu tegevuspiirkonnas oleva maaparandussüsteemi omanikul (ühistu põhiliikmel) ühistu asutamiskoosolekul hääli võrdeliselt tema osaga ühiseesvoolu hoiu kohustuses (arvutatakse kinnisasjal paikneva maaparandussüsteemi maa-ala ja ühiseesvoolu pikkuse põhjal), kusjuures igal maaparandussüsteemi omanikul oli vähemalt üks hääl ja kellelgi ei olnud üle kahe viiendiku häältest. Komisjoni 8. jaanuari istungil seati need põhimõtted kahtluse alla. Leiti, et igal asutatava ühistu liikmel peaks olema üks hääl, asutamiskoosolekust peaks osa võtma üle poole ühistu liikmetest ja ka ühistu asutamise poolt peaks olema üle poole kõigist liikmetest. Kui esimesel katsel ühistut ei õnnestu moodustada, võib kokku kutsuda korduvasutamiskoosoleku, kus ühistu asutamise tingimused on leebemad.
Muudatusettepanekuid on kokku 27. Nendest enamik on täpsustavad või keelelised. Olulised muudatused puudutavad seda, et kui me vaatame internetis Google'isse, siis seal on sõnad "kraav" ja "peakraav", aga alguses olid selles eelnõus sellised sõnad kadunud. Me täpsustasime, mis see

ühiseesvool on, mis on veejuhe – see on kraav, kanal, dreen ja kollektor, niisutusvee toru või muu maaparandussüsteemi kuuluv vee juhtimiseks vajalik rajatis.
Komisjonis tõusetus küsimus, milline on väikesüsteem. Kui varem eeldas see 2 hektarit ja mingis variandis 20 hektarit, siis eelnõus püüti seda teha lausa 100 hektariks. Kompromiss kõigile osapooltele oli, et väikesüsteemi maa-ala ei tohi ületada 50 hektarit. Väikesüsteem tähendab seda, et see on ühele omanikule kuuluv süsteem, sellel ei ole mitut omanikku. Lõpuks lepiti konsensusega kokku ka kriteeriumid, kuidas maaparandusühistut saab moodustada.
Kõik 27 parandusettepanekut on komisjon teinud konsensusega. Komisjon on otsustanud teha ettepaneku täna teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis kolmandale lugemisele saata eelnõu 16. maiks k.a. Aitäh!

14:47 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuste vooru avab Krista Aru. Palun!

14:47 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas väga oluliseks vahendiks muutuv maaparandusühistute register on olemas, töökorras ja kasutusvalmis?

14:47 Aivar Kokk
Jah, maaparandusregister on olemas. Sealt saavad kõik, kes soovivad ühistut asutada, kogu informatsiooni. See register aitab asutamistegevusele kaasa.

14:47 Aseesimees Enn Eesmaa
Laine Randjärv, palun!

14:47 Laine Randjärv
Aitäh, hea eesistuja! Austatud esineja! Minul on selline küsimus. Kui kellegi eraomaniku kinnisasi asub sellisel maa-alal, kus hakatakse maaparandustöid teostama, kas seal tekib samasugune olukord kui siis, kui keegi tahab teed rajada ja siis selles sundseisus toimub maa kompenseerimine? Kuidas see täpsemalt käib? Kas makstakse midagi kinni? Missugused on need õiguslikud suhted? Kas need on samasugused, mis kehtivad näiteks tee-ehituse või mingisuguste muude riiklike objektide rajamise korral?

14:48 Aivar Kokk
Omanikusuhted on sellised, et kui kaks poolt soovivad mingit tehingut teha, siis peavad kaks poolt omavahel kokkuleppele saama. Kui ei saada kokkuleppele, siis on alati võimalik minna kohtuteed käima. Aga ühistu puhul on nii, et ühistus peavad kõik osapooled nõus olema, et midagi tehakse. Seal ei tohiks selliseid probleeme tekkida, mille kohta sa praegu minu käest küsisid.

14:48 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Nagu kuulsite, eelnõu kohta on esitatud 27 muudatusettepanekut. Kuigi kõik need on maaelukomisjoni esitatud ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada kõiki täielikult, vaatame need siiski veel ükshaaval koos läbi. Esimene muudatusettepanek on maaelukomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes, 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20. muudatusettepanek; 21., 22., 23., 24. muudatusettepanek. Kõik on maaelukomisjoni esitatud ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada neid täielikult. Seega on eelnõu muutmiseks esitatud ... Ahaa, minu materjalis on muudatusettepanekuid vaid 24, aga on ka 25., 26. ja 27. muudatusettepanek. Seega on muudatusettepanekud eelnõu 524 kohta läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 524 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

7. 14:51 Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (626 SE) esimene lugemine

14:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Seitsmes päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 626 esimene lugemine. Palun ettekandjaks tervise- ja tööminister Riina Sikkuti!

14:51 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel teile tutvustada tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu eesmärk on teha kaks peamist muudatust. Üks neist käsitleb Eestis tervishoiutöötajana registreerimist, kui tegu on inimestega, kes on hariduse omandanud mõnes kolmandas riigis ehk siis väljaspool Euroopa Liitu ja muid Euroopa Majanduspiirkonna riike ja Šveitsi. Teine osa muudatusi puudutab kindlustuskaitse loomist ka nendele arst-residentidele, kes teevad lühiajalisi, ühekuulisi tsükleid oma õppe raames.

Kõigepealt siis kolmandate riikide tervishoiutöötajate registreerimisest Eestis. Miks neid muudatusi tehakse? Praegu on ette nähtud sobivuseksam vaid siis, kui on vaja nende inimeste kvalifikatsiooni ja oskusi testida. Audit on tuvastanud, et see regulatsioon ei ole olnud õigusselge. Sobivuseksami määramisel on kehtinud kaalutlusõigus ja tegelikult ei ole kõigil olnud vaja seda teha – kõigi puhul ei ole otsustatud, et tuleb sobivuseksam läbida. Arstid tõid omalt poolt probleemina välja, et kolmandates riikides on arstiõpe ja residentuur oluliselt lühemad kui Eestis ning seda on seni kompenseeritud töökogemusega. Meie arstid ei pea seda õigeks. Tegelikult ei ole õpe ja töötamise kogemused siiski võrdväärsed. Arstid sooviksid kolmandatest riikidest tulevate tervishoiutöötajate praktilisi oskusi kontrollida. Tuleb arvestada seda, et nendel tervishoiutöötajatel, kes Eestis on registrisse kantud, on ka õigus praktiseerida oma erialal teistes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Kuidas siis see uus kolmandate riikide tervishoiutöötajate registreerimise protseduur välja nägema hakkab? Milline muudatus tehakse? Nüüd muutub kohustuslikuks vastavuseksami sooritamine. Kõigepealt Terviseamet küll kontrollib, kas registreerimise taotleja on läbinud arsti- või õeõppe või hambaarsti- või ämmaemandaõppe, mis vastab Eestis kehtestatud nõuetele. Kui ei vasta, siis menetlus lõpeb ja inimest Eestis tervishoiutöötajana ei registreerita. Kui põhimõtteliselt õpe vastab sellele, mida Eestis tervishoiutöötajatelt nõutakse, siis lisaks peab taotleja olema eelnenud viie aasta jooksul vähemalt kolm järjestikust aastat töötanud oma erialal, välja arvatud juhul, kui ta on oma õppe lõpetanud vähem kui viis aastat tagasi. Ja kolmandaks peab taotleja Eestis sooritama vastavuseksami Tartu Ülikooli või tervishoiukõrgkooli juures. Kui vastavuseksami tulemus on positiivne, siis kantakse inimene tervishoiutöötajate registrisse. Vastavuseksam koosneb kahest osast. Esimene on tööpraktika kestusega üks kuni kuus kuud ja juhendaja saab seda soovi korral pikendada 12 kuuni. Praktika tegijal on juhendaja, nagu praegu on residendil, ja sellele juhendajale makstakse tasu samamoodi nagu praegu residentuuri juhendajale. Pärast tööpraktika tegemist tuleb taotlejal sooritada teooriaeksam. Teooriaeksam on eestikeelne, see sooritatakse Tartu Ülikooli või tervishoiukõrgkooli juures. Teooriaeksam tuleb sooritada kuni 12 kuu jooksul pärast praktika lõpetamist. Kui esimese korraga eksamit ei läbi, siis on võimalik seda ka uuesti teha.

Eelnõu kehtestab eksamitasude ülemmäärad. See ei ole otseselt seotud kolmandate riikide tervishoiutöötajatega – need ülemmäärad kehtivad ka neile, kes on kvalifikatsiooni omandanud Eestis, aga on oma registreerimistähtaja ületanud või soovivad mingil põhjusel ennast uuesti tervishoiutöötajate registrisse kanda. Ka nemad peavad selle tasu maksma. Tasu maksimumpiir, ülemmäär hakkab olema 1000 eurot. Praegu on vastavuseksami tasu suurus 691 eurot ja 20 senti ning nii suureks see esialgu ka jääb.

Nüüd teine osa muudatustest, mis puudutavad residentide ravikindlustust. Eriti just perearstiks õppivad residendid teevad kuni ühekuulisi tsükleid erinevates tervishoiuasutustes, sh perearstipraksistes, aga ravikindlustuse seaduse järgi saavad praegu ravikindlustuskaitse vaid need tähtajalise lepinguga töötajad, kelle töö tähtaeg ületab ühte kuud. Üliõpilastele on ravikindlustus tagatud, aga Tartu Ülikooli seaduse järgi arst-residendid ei ole üliõpilased, nii et arst-residentidel võib praegu kindlustuskaitsesse auke tekkida. Arst-residente on kokku 450, see muudatus puudutab tõenäoliselt umbes 60 peremeditsiini valdkonna arst-residenti. Edaspidi saavad tööpraktikat sooritavad arst-residendid ravikindlustuskaitse sõltumata nende töölepingu kestusest, on see siis alla ühe kuu või üle ühe kuu. Seadus peaks jõustuma 1. juulil 2018. Aitäh!

14:57 Aseesimees Enn Eesmaa
Ministrile on küsimusi. Liina Kersna, palun!

14:57 Liina Kersna
Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Viie aasta jooksul on Eestis registreeritud 38 tervishoiutöötajat kolmandatest riikidest. On teil ülevaade, milline on praegu nende arstide keeletase? Ja mis te arvate, kas riik võiks uutele arstidele, kes tahavad Eestisse tööle tulla, kuidagi tagada piisava eesti keele koolituse?

14:58 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Praegu eelnõus pakutud muudatustega otseselt keeleoskuse taset arstide jaoks ei sätestata, sest seda teeb meil keeleseadus. See ütleb, et arsti nõutav keeleoskuse tase on C1, õel on B2. See kehtib praegu niikuinii. Aga ma olen nõus, et kindlasti on arste, kelle keeleoskus on puudulik. Keeleinspektsioon on aastate jooksul seda kontrollinud ja tõepoolest, eriti Ida-Virumaal arstide puhul see väga paljudel juhtudel ei vasta kehtivatele nõuetele. Nüüd on küsimus, kas need arstid, kes Eestis tervishoiutöötajana töötada soovivad ja kellelt keeleseadus juba nõuab teatud keeleoskust, peavad eesti keelt õppima ise või me näeme selle ette osana nende tervishoiutöötajana registreerimisest. Praegu ka arstide soovil on see lahendatud niimoodi, et teooriaeksam tuleb sooritada eesti keeles. See ei tähenda, et arst peab kohe oskama C1-tasemel eesti keelt, aga ta peab olema võimeline suhtlema eesti keeles ja ka erialatermineid eesti keeles teadma. Kuna see tööpraktika, mida saab pikendada 12 kuuni, niikuinii toimub ilmselt tema tulevases töökohas ja Eesti haiglas, siis ilmselt ei ole selle eksami sooritamine eesti keeles ületamatu probleem.

14:59 Esimees Eiki Nestor
Marika Tuus-Laul, palun!

15:00 Marika Tuus-Laul
Suur tänu! Austatud proua minister! On selge, et arste on meil juurde vaja ja neist on puudus, eriti Ida-Virumaal. Aga on ka selge, et eri riikides on arstide ettevalmistus väga erinev. Näiteks Vene Föderatsioonist tulijatel on palju parem tase kui Ukraina omadel. Nüüd on ette nähtud see kaheosaline vastavuseksam. Kas te arvate, et tõesti selle ajaga nende tase ühtlustub? Ja see eksam tuleb teha ikkagi eesti keeles. On selge, et seal on tegu keeruliste meditsiiniterminitega. Kas te olete püüdnud organiseerida mingisuguseid finantse, et nendele inimestele keelt õpetada? Küsimus on ikkagi patsientide ohutuses.

15:00 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Eraldi programmi arstide keeleõppeks eelnõu ette ei näe ja sellist plaani ei ole. Nii nagu teistele Eesti riiki saabujatele, kes soovivad keelt omandada, pakutakse ka arstidele keelekursusi. Integratsiooni Sihtasutus pakub praegu tasuta A2-, B1- ja B2-taseme eesti keele kursusi. Ka arstid saavad nendel osaleda. Narvas ja Tallinnas avatakse eesti keele majad, kus samamoodi need arstid saavad keelt õppima asuda. Aga jah, tõepoolest eraldi arstidele keeleõppe kursuse korraldamise plaani ei ole. Samas kui keelemajades on ka teisi sihtrühmi, kes on sarnase taustaga või sarnaste vajadustega, on need siis õpetajad või arstid, siis saab neis korraldada spetsiifilisemaid koolitusi väiksematele rühmadele. Ja seda ongi tehtud. Ka töötukassa toetab keeleõpet. Tööandja, kelle alluvuses on mitu sarnase õppevajadusega töötajat – on siis vaja parandada keeleoskust või midagi muud –, saab seda ka töökohas korraldada.

15:01 Esimees Eiki Nestor
Jürgen Ligi, palun!

15:02 Jürgen Ligi
Aitäh! Hea minister! Reguleeritav ala ei puuduta mitte ainult inimesi, vaid ka haiglavõrku. Ja need polegi nii lahus asjad. Te olete väga vapralt öelnud, et konsolideerimine haiglavõrgus peab jätkuma, sh sünnitusosakondades. Kuidas te kommenteerite peaministri eile tehtud avaldust, kus ta lubab seda strateegilise planeerimise valdkonda rahastada reservist, mis on mõeldud ainult erakorralisteks juhtumiteks? Rahandusinimene nimetaks seda riigivarguseks. Kuidas te tervishoiuinimesena

kommenteerite seda, et seatakse kahtluse alla kvaliteet, seatakse kahtluse alla tervishoiuministri seisukohad ja ka naistearstide seltsi seisukohad?

15:02 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Selles mõttes mul ongi keeruline vastata, et ma tõepoolest toetan sünnitusosakondade sulgemist Valgas ja Põlvas. Ma arvan, et sünnituste arv seal on ju väga väike ja ilmselt kahaneb veelgi. Demograafia vastu me ei saa. See ei ole ministri otsus, see ei ole ametnike otsus. Naistearstid ise on öelnud, kui suur on minimaalne või optimaalne sünnituste arv, mis võimaldab pädevust hoida, edasi areneda, riske maandada. Kuna sellele kriteeriumile Põlva ja Valga sünnitusosakond praegu ei vasta, siis ühiskonnas kokku lepitud põhimõtete järgi, kuidas me tervishoiusüsteemi korraldame, tõepoolest tuleks need osakonnad sulgeda.
Samas, kui selline otsus teha, siis need arstid, õed ja ämmaemandad, keda see puudutab, ka kiirabiarstid, kellele võib-olla seetõttu langeb suurem koormus, peavad sellest otsusest aru saama. Seda peab olema neile põhjendatud. Ja samamoodi peab olema kõigile kohalikele elanikele selgitatud, mida see muutus nende jaoks tähendab, kuidas asjad edaspidi toimuma hakkavad. Kohalike elanike küsimustele tuleb vastata. Samas ma saan aru sellest, et kui juba seni on sünnitusosakondade sulgemisega viivitatud, siis nüüd ollakse valmis seda pool aastat või aasta edasi lükkama ja puudujääki katma. Ma sellest saan aru.

15:04 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

15:04 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Väljatöötamiskavatsust seaduseelnõule ei eelnenud. Seda on põhjendatud nii, et sellele eelnes 2015. aasta audit ning kõik järeldused ja ettepanekud tuginevad eelkõige sellele auditile. Minu küsimus on: kas ministeeriumil on olemas vähemalt mingigi mõjude analüüs, mis on keskendunud kolmandatest riikidest tulnud tervishoiutöötajate käitumisele, oskustele ja vajadustele? Näiteks kuidas neile kindlustatakse ja kas üldse kindlustatakse juurdepääs andmebaasidele?

15:05 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut

Jaa, tõepoolest on keeruline ennustada, kui palju kolmandatest riikidest pärit tervishoiutöötajaid soovib ennast järgmise paari aasta jooksul Eestis registreerida. Aga eelnõus on nii eelarve kulu mõttes kui juhendajate koormuse mõttes need asjad lahti kirjutatud. Samuti on täpsustatud, et tööpraktikal olevad kolmandate riikide arstid ja õed saavad ligipääsu tervise infosüsteemile, et sealt terviseandmeid vaadata. Selle õiguse nad saavad. See on hädavajalik selleks, et nad saaksid raviprotsessis osaleda. Ka need kolmandatest riikidest pärit tervishoiutöötajad läbivad suures osas samasugused protsessid, mis on ette nähtud meie residentide, õdede ja ämmaemandate õppes, ja kui neile on see ligipääs kehtiva regulatsiooniga tagatud, siis peab see olema antud ka kolmandatest riikidest pärit tervishoiutöötajatele.

15:06 Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

15:06 Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Ma loen siin eelnõu § 1 punkti 8, mis ütleb, et seaduse § 30 täiendatakse ka lõikega 3^4, mis ütleb, et Tartu Ülikool või tervishoiukõrgkool korraldab tööpraktika sooritanud isikule teooriaeksami 12 kuu jooksul. Kas te oskate öelda, et palju neid inimesi võiks olla, kes on 12 kuud siin olnud ja suudavad pärast seda eestikeelset praktikat selle eksami C1-tasemel keeleoskusega teha? Kas me ei tekita selle seadusega raske olukorra? Me ju teame, et näiteks Põlvas, rääkimata sellest, et Ida-Virumaa ja Lääne-Virumaa haiglates on arstide puudus. Sinna tuleb inimesi küll Venemaalt, küll Ukrainast. Mul on küll hirm, et kui me selle seaduse vastu võtame, siis mitte ühtegi uut arsti meile ei saa tööle tulla, sest vaid vähesed suudavad nii kiirelt õhtuti eesti keele ära õppida. Ja meil ei ole ka seaduses kuidagi reguleeritud, kas nad saavad selleks tasuta õpet või mingit muud abi.

15:07 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Esiteks, eelnõu ei ütle, et eksami sooritamiseks peab keelt oskama tasemel C1. Piisab tegelikult suhtlustasemest. Ja kui arstid erialaterminite abil üksteist mõistavad, kui on võimalik hinnata inimese kompetentsust ja kui ta on tööpraktika läbinud, siis saab anda ka praktiliste oskuste hinnangu. Tegelikult on keeleoskuse nõue eksami sooritamisel minu meelest suhteliselt paindlik, ta ei nõua kõrget taset. Samas, ükskõik, kas tegu on kolmandast riigist pärit arsti või praegu Eestis praktiseeriva arstiga, keeleseaduse järgi on nõue osata C1 tasemel eesti keelt. See nõue seal on ja seda me praegu ei muuda ega aruta.

15:08 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

15:08 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ma tulen selle punkti juurde, mis kõneleb seaduse mõjudest. Siin öeldakse, et inimesi, kes tulevad kolmandatest riikidest ja soovivad enda kandmist Eesti tervishoiutöötajate registrisse, on aastas umbes 40. Meie tervishoiutöötajatest moodustab see umbes 1% ja 10% nendest läheb teistesse Euroopa Liidu riikidesse. Minu palve on, et te annaksite hinnangu trendidele, mis Eesti tervishoius valitsevad. Kas kolmandate riikide tervishoiutöötajate arv kasvab tulevikus ja milline liikumine üldse Eesti ja Euroopa Liidu vahel toimub? Kindlasti on teil sellest mingisugune arusaam olemas.

15:09 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
See arv 40 – nii palju on tõesti inimesi, kes võiksid taotleda vastavuseksami sooritamist. Aastatel 2014–2018 on Eestis asunud tööle 38 inimest, kes on pärit kolmandatest riikidest. See hinnang 40 inimest aastas on ilmselt liiga optimistlik. Osa neist ei vasta juba õppenõuetele, mis on Eestis tervishoiutöötajatele seatud. Kui aga vaadata seni toimunut, siis võib öelda, et eelnõu puudutab rohkem arste. Viimase viie aasta jooksul ei ole näiteks ükski ämmaemand mõnest kolmandast riigist soovinud Eestisse tööle tulla ja õdesid on olnud mõni üksik. Euroopa Liidust Eestisse tulnuid on sama perioodi jooksul olnud 11 arsti/hambaarsti ning seitse õde ja ämmaemandat. Nii et senine praktika näitab, et just kolmandate riikide arstid on need, kes soovivad enim Eestisse tulla. Aga milline võiks olla tulevikuprognoos või milline hakkab olema järgmiste aastate dünaamika, seda ma ei oska öelda.

15:10 Esimees Eiki Nestor
Urmas Kruuse, palun!

15:10 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Nagu kirjas on, väljatöötamiskavatsust ei olnud. Ja alles hiljuti me kuulsime minister Ossinovski käest, et ka apteegireformi analüüsi Sotsiaalministeerium ei teinud. See justkui viitab sellele, et mingid olulised asjad jäetakse tegemata. Aga mind üllatas natuke see vastus, mis puudutas keeleõpet. Kui ma õigesti mäletan, siis tegelikult oli üks töötukassa ideoloogilisi keeleõppe põhimõtteid, et inimestele tuleb õpetada seda keelt, mida tema erialal või töökohal on vaja. Seepärast olnuks minu arvates loogiline, kui selles seaduses oleks nendele tulijatele väga selgelt teada antud, et nende keeleõpe saab olema spetsiifiline, lähtudes nende erialast. Kas ma olen millestki valesti aru saanud?

15:11 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Ei, selles mõttes te ei saanud valesti aru, et eraldi arstide keeleõppe programmi eelnõu ette ei näe. Keeleõppe küsimus, see, mida ikkagi nõuda ja kas eestikeelne teooriaeksam peab ka olema, oli kõige teravamat sotsiaalkomisjoni arutelu tekitanud teema. Kindlasti tuleb enne järgmist lugemist selle kohta ettepanekuid ja sellega tuleb tegelda. Aga ka töö käigus saab õppida – on see siis patsientidega suhtlus või kolleegidega suhtlus. Ka nii saab õppida erialakeelt. Ja lisaks sellele saab suhtluskeelt omandada eesti keele kursusel, see oleks täiendav õpe. Ja kui tõesti on mõni tööandja, kelle alluvuses on mitu kolmandatest riikidest pärit tervishoiutöötajat, kes soovivad keelt õppida, siis seda saab töökohas ka korraldada.

Aga see eelnõu seda praktikat ette ei näe ega sätesta, et seda peab kindlasti arstidele eraldi organiseerima. Kuna haiglates on ikkagi võib-olla vaid üks või kaks mõnest kolmandast riigist pärit tervishoiutöötajat, siis ma ei kujuta ka ette, kuidas saaks üle-eestiliselt sellist spetsiifilist keeleõpet korraldada. Kas äkki individuaaltundide näol? See tekitab samamoodi küsimusi.
Ma saan aru, et küsimused tekivad seetõttu, et sõnavara on arstidel spetsiifiline ja selle õpetamisega võiks nagu tegelda. Aga samamoodi tekitaks küsimusi see, kui me ütleksime, et teeme arstidele spetsiifilised programmid. Siis tahetaks teada, kuidas see on korraldatud, kuidas rahastatud jne.

15:12 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

15:12 Urve Tiidus
Aitäh! Lugupeetud minister! Minu teine küsimus on jätkuks esimesele. Te küll ütlesite, et on keeruline prognoosida trendi, millised vajadused nendest kolmandatest riikidest tulevate arstide järele meil võiksid tekkida, aga me kõik teame viimaste kümnendite liikumisi. Ikkagi Ida-Euroopa suunast liigutakse lääne poole, meie inimesed liiguvad põhja poole. Kas te olete valmis andma mingisugust hinnangut sellele, kas Eesti arstiharidus suudab rahuldada kõik meie oma riigi vajadused? Me teame, et Soome omal ajal vähendas arstiõpet ja selletõttu tekkisid Eesti inimestel võimalused seal tööd saada. Mis olukord siin selles osas on?

15:13 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Eestis residentuuritellimus ja õeõppe tellimus on viimastel aastatel suurenenud. Ja mis puutub vahepeal väga akuutsesse muresse, et Eestist lähevad arstid välismaale, siis selles osas on asjad tegelikult väga palju muutunud. Kui aastatel 2011 ja 2012 võttis välisriigis töötamise jaoks vajaliku tõendi Terviseametist välja umbes 140 arsti aastas, siis eelmisel aastal soovis seda tõendit 40 arsti ja 77 õde. Ja pole teada, kas nad seda tegelikult kasutasid, kas nad tõesti välismaale läksid. See trend on meie jaoks olnud väga kiiresti langev.

15:14 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

15:14 Peeter Ernits
Aitäh, hea juhataja! Hea minister! RES-is on selline punkt, et Ida-Viru Keskhaigla saab ravihoone ehituseks 15 miljonit eurot. See teie eelnõu on tegelikult Ida-Viru Keskhaigla keskne: seal on registreeritud 19 kolmandatest riikidest pärit tervishoiutöötajat. Kokku 69-st teeb see kolmandiku. Samas on Kohtla-Järve poole väiksem kui Narva. Narva on ka oluline, aga sealses haiglas on ainult seitse sellist isikut, sama palju nagu Pärnus. Aga see eelnõu on tõesti selline Kohtla-Järve linna keskne. Millest see anomaalia seal on tekkinud? Miks probleemid on eelkõige just nimelt Kohtla-Järvel, aga mitte Narvas?

15:15 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Vaat seda värbamispoliitikat, kuidas üks või teine haigla tervishoiutöötajaid leiab, ma ei oska kommenteerida. Aga ma olen nõus, et seni on kõige rohkem kolmandate riikide arste läinud tööle Ida-Viru Keskhaiglasse. Muidugi me ei peaks eelnõu kirjutama ühe haigla või ühe piirkonna jaoks. Kui tulevikus on arstide vajadus suurem näiteks Saaremaal või Põlvas, siis reguleerib see seadus õigusruumi ka nendele. See peab silmas kõiki kolmandate riikide tervishoiutöötajaid, olenemata sellest, kas nad lähevad tööle Ida-Viru Keskhaiglasse või mujale. Aga senine praktika on tõesti olnud selline, et sinna on kõige rohkem inimesi tööle asunud.

15:15 Esimees Eiki Nestor
Monika Haukanõmm, palun!

15:15 Monika Haukanõmm

Tänan, härra juhataja! Hea minister! Te olete täna siin esimest korda, edu teile teie töös! Minu küsimus on selline: need 40 inimest, kes on juba registreeritud ja kes lähemas tulevikus registreeritakse, saavad liikuda edasi ka teistesse liikmesriikidesse. Ja see ongi oluline, et nad saavad siit selle pädevuseksami kaudu selleks loa. Te ütlesite ja on ka kirjas, et see mõju – 40 inimest – on suhteliselt väike, ei ole märkimisväärne. See tekitab kohe teistpidi küsimuse, et kui meil registreeritud tervishoiutöötajad saavad liikuda mujale Euroopasse, siis on loogiline, et mujal registreeritud saavad liikuda siia. Kuidas selle arvuga on? Kas sealtpoolt liikumine siiapoole – ma ei tea, Lätist, Leedust – on suurem? Kui palju neid inimesi on ja millised reeglid nendele kehtivad?

15:16 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Tõepoolest, nendele tervishoiutöötajatele, kes Euroopa Liidu siseselt liiguvad, vastavuseksami nõuded ei kehti. Nende jaoks on registreerimise protseduur mõnes teises liikmesriigis juba ära tehtud. Euroopa Liidust tulijaid on viimase viie aasta jooksul olnud 11 arsti-hambaarsti ning seitse õde ja ämmaemandat. Ehk siis sealtpoolt siia liikumine on olnud väiksem kui meile kolmandatest riikidest. Nii asjaomaste tasude mõttes kui protseduuride mõttes soovib meie praegune regulatsioon pigem ühtlustust sellega, mis on teiste riikide praktika.

15:17 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, proua minister! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Sotsiaalkomisjoni ettekandja on Liina Kersna. Palun, Liina Kersna!

15:17 Liina Kersna
Aitäh, hea eesistuja! Austatud kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas seda eelnõu eelmisel nädalal, täpsemalt 3. mail. Meile tutvustasid seda eelnõu just puldist lahkunud tervise- ja tööminister Riina Sikkut, Sotsiaalministeeriumi tervisesüsteemi arendamise osakonna tervishoiuvõrgu juht Heli Paluste ja sama osakonna peaspetsialist Perit Kirkmann.
Ma eelnõu enam tutvustama ei hakka, minister tegi seda juba põhjalikult. Teemad, mis meil komisjonis tõstatusid, olid sarnased nendega, mis siin suures saalis jutuks tulid. Esiteks keeleküsimus. See teema puudutab kõige teravamalt kindlasti Ida-Viru Keskhaiglat, kes on ka sellele kitsaskohale tähelepanu juhtinud. Juba lähiajal, tõenäoliselt järgmisel nädalal me jätkame selle teema arutelu sotsiaalkomisjonis ka huvigruppidega ja püüame leida sobivat lahendust. Sest ilmselgelt on meil piirkondi, kus on väga suur vajadus uute arstide järele.
Küsiti ka kolmandatest riikidest saabunud tervishoiutöötajate töö kvaliteedi kohta. Me saime kinnituse, et nendest riikidest saabunud arstide kohta ei ole olnud rohkem kaebusi kui Eestis õppinud või Euroopa Liidust tulnud arstide kohta. Nii et süda oli rahul, töö kvaliteedi probleeme ei ole. Veel küsiti, kas ajutiselt saab niisugune eesti keelt üldse mitte oskav arst Eesti tervishoiusüsteemis töötada. Meile kinnitati, et kui tegemist on ajutise töötamisega, siis see on võimalik.
Oma otsused tegime konsensusega: teha ettepanek võtta see eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 9. maiks, esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute tähtajaks määrata kümme tööpäeva ehk siis 23. mai. Ettekandjaks otsustati määrata mind. Aitäh!

15:20 Esimees Eiki Nestor
Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Aitäh, Liina Kersna! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 626 esimene lugemine on lõppenud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 23. mai kell 17.15.

---

8. 15:20 Erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (614 SE) esimene lugemine

15:20 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 614 esimene lugemine. Algataja nimel ettekandja on riigihalduse minister Janek Mäggi. Palun!

15:20 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Meie valitsus teeb ettepaneku muuta erastamisest laekuva raha kasutamise seadust kahel põhjusel. Esiteks, seadusest kõrvaldatakse aktuaalsuse kaotanud sihtotstarbed. Teiseks, seadusele lisatakse sätted, mis lubavad erastamisest laekuvat raha kasutada uuel moel.

Miks me need muudatused teeme? Millised sihtotstarbed on ajale jalgu jäänud? Praeguseks on erastamisest laekuva raha voog märgatavalt vähenenud ja see ei luba enam ambitsioonikaid projekte rahastada. Käesolev eelnõu piirab raha kasutamise sihtotstarbeid, jättes alles vaid omandireformi kiireks lõpetamiseks ning ebasoovitavate mõjude leevendamiseks vajaliku tegevuse rahastamise. Sihtotstarvete loetelust on kõrvaldatud raha eraldamine järgmisteks otstarveteks: ettevõtluse arendamine ja selleks vajaliku keskkonna ning tingimuste loomine, tööhõiveprobleemide lahendamine, keskkonnakahjustuste likvideerimine ja pensionireformi läbiviimine, samuti selliste vajaduste rahuldamine, mis olid seotud aastakümneid tagasi lõppenud ettevõtete erastamisega.

Seadusele lisatakse sätted, mis lubavad erastamisest laekuvat raha kasutada kahel uuel otstarbel: esiteks, omandireformi käigus või selle tagajärjel kasutamata jäänud ehitise või selle osa korrashoiu, lammutamise, saneerimise, elanike ümberasustamise või vastava tegevuse korraldamisega seotud kulude katteks ja teiseks, toetuse andmiseks sõja ja okupatsiooni käigus omandiõiguse rikkumisega tehtud ülekohtu heastamiseks kirikutele.

Esmane vajadus kiireloomulise seadusmuudatuse järele ilmnes seoses peamiselt Ida-Virumaal asuvate ülalpidamise ja hoolduseta eluruumide üleandmisega riigile. Selline võimalus on seadusega ette nähtud ja riik ei saa nende ehitiste vastuvõtmisest keelduda. Rahandusministeeriumi valitsemisalasse antud riigile loovutatud korterite arv suureneb pidevalt. Eelnõu seletuskirjas on nende arvuks märgitud 83, aga see on nüüdseks rohkem kui kahekordseks kasvanud. Viimastel andmetel on riigile loovutatud juba 183 korterit. Omanike loovutatud korterite ülalpidamiseks vajalike kulude kiirelt realiseeritava katteallikana näeb valitsus omandireformi reservfondi laekuvat raha.

Põhimõtteliselt seondub korterite loovutamisega tekkinud probleem omandireformi ebasoovitavate järelmõjudega: struktuursed muudatused majanduses, tööjõu ümberpaiknemine ja muud sellist. Ent kehtiv kord ei võimalda omandireformi reservfondi vahendeid selliste mõjude kõrvaldamiseks kasutada. Majanduslike ja sotsiaalsete muudatuste tagajärjel peremeheta jäänud ehitistega seonduv ei piirne üksnes eluruumidega. See hõlmab ka mahajäetud tööstus- ja põllumajandushooneid ning -rajatisi. Need tuleb ohutuse tagamiseks lammutada, et vältida negatiivset mõju elukeskkonna kvaliteedile.

Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi kohaselt töötab valitsus välja kava kahaneva rahvaarvuga piirkondade elamumajanduse ümberkorraldamiseks. Selle programmi raames korraldatakse ka riigile loovutatud korterite korrashoidu, saneerimist, lammutamist ja muid tegevusi. Omandireformi reservfondist plaanime eraldada selleks aastaks 1,15 miljoni eurot ja 2019. aastaks 2,15 miljonit eurot tagastamatu toetusena.

Eelnõu teine eesmärk on omandiõiguse rikkumisega tehtud ülekohtu heastamine kirikutele. Nõukogude repressioonide tagajärjel sundvõõrandati 1940. aastatel rahvuskultuuri seisukohalt olulisi sakraalehitisi, mis pärast aastakümnetepikkust sagedast väärkasutamist ja puudulikku hooldust tagastati omandireformi käigus, kuid sellises seisundis, et hoonete säilimine on ohus ja eesmärgipärane kasutamine raske. Nende reeglina muinsuskaitsealuste objektide säilimine ja taastamine nõuab väiksemaks muutuvatelt kogudustelt üle jõu käivaid materiaalseid kulutusi. Alarahastust ei kompenseeri ka muinsuskaitsealased ning pühakodade säilitamise ja arengu programmi toetused.

Seaduse muutmine võimaldab leida lahenduse meie suuremate usuühendustega ehk siis Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku ja Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikuga peetud pikaajalistele omandivaidlustele. Needki on nii otseselt kui kaudselt seotud omandireformiga. Vabariigi Valitsusel on tekkinud kirikutega keerukad vaidlused, mis puudutavad Niguliste kiriku hoone ja maa kompenseerimist Eesti Evangeelsele Luterlikule Kirikule ning Petseri kloostri hoonete ja maa kompenseerimist, mida ootab Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik. Peamine vaidlusküsimus on seejuures kirikuhoonetes asuva väärtusliku kunsti ja

sakraalvara hüvitamine.
Vabariigi Valitsus on seisukohal, et pikaajalised omandivaidlused kirikutega, mis osaliselt väljuvad omandireformi raamest, kuna vallasvara ei ole üldjuhul omandireformi objektiks, tuleb lõpetada. See on võimalik kokkulepete teel, makstes neile kantud kahju hüvitamiseks ühekordset toetust. Kirikud on seejuures lubanud loobuda igasugustest varalistest taotlustest ja nõuetest, mis neil riigi vastu on tekkinud, ning sakraalvara ja kunstiteoste, näiteks Bernt Notke "Surmatantsu" hüvitamise nõuetest. Arvestades, et tegemist on väga hinnaliste ja Eesti kultuurile oluliste kunstiteostega, on kirikutele toetuse andmisega saavutatud mõistlik kompromiss. Omandireformi reservfondi ressurss võimaldab anda kirikutele ühekordset toetust kogusummas 7,9 miljonit eurot, millest 6,75 miljonit saaks Eesti Evangeelne Luterlik Kirik ja 1,15 miljonit Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik.
Eelnõu ettevalmistamise ja menetlemise käigus on lisandunud uusi ettepanekuid võimaldada omandireformi reservfondi vahendeid kasutada ehitismälestiste säilitamise tagamiseks laiemas kontekstis, st mitte ainult sakraalehitiste säilitamiseks. Riigikogule esitatud eelnõus ei ole nende ettepanekutega arvestatud, ent eelnõu esitaja on põhimõtteliselt nõus seda mõtet toetama, kui ettepanek esitatakse koos veenvate põhjendustega Riigikogu menetluse käigus. Ka selle ettepaneku puhul peame silmas pidama, et maa erastamise vaibumise tõttu väheneb omandireformi reservfondi ressurss kiiresti ning esmajärjekorras peab valitsus tagama omandi- ja maareformi läbiviimise otseste kulude katmise.
Lugupeetud Riigikogu liikmed, palun teie toetust eelnõule! Tänan teid!

15:29 Esimees Eiki Nestor
Küsimused eelnõu algataja esindajale. Jürgen Ligi, palun!

15:29 Jürgen Ligi
Hea minister! Minu jaoks isiklikult on üsna ehmatav, kui sujuvalt te olete keskkriminaalerakonda sisse sulanud. See eelnõu, kuigi te alustasite justkui vajadusest seadust korrastada, on tegelikult millegi illegaalse legaliseerimiseks välja mõeldud. See on mõeldud raha jagamiseks otstarvet eirates ja riigieelarvest mööda minnes. Asi algas kirikuga, aga praegu täidetakse ka perekond Korbi lubadusi Kohtla-Järvel: riik hakkab endale omandisse ahmima lagunevaid kortereid, mis talle üle jõu käivad. Öelge, kas valitsuses üldse selleteemalisi arutelusid on olnud ja kas on olnud mingisuguseid viiteid, et kiriku puhul on tegu ka Eesti õigusjärgluse kahtluse alla seadmisega!

15:30 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Suur tänu! Vastus on lühikene. Selle eelnõu kirikutega seotud põhieesmärk on pikaajalise vaidluse lõpetamine. Ja kui me vaatame selle vaidluse võimalikke nõudeid, siis need on oluliselt suuremad kui see konkreetne summa, milles valitsus on eelnevalt kokku leppinud. Me võime öelda, et kui see vaidlus sellega lõpeb, siis me oleme ühe pikaaegse probleemi lahendanud. Ma arvan ka seda, et siin ei ole küsimus mitte ainult kirikutes. Siin on küsimus ka selles, et riik päästab midagi Eesti kultuuri jaoks väga olulist, saades selle hoidmist kontrollida. Aitäh!

15:31 Esimees Eiki Nestor
Kristen Michal, palun!

15:31 Kristen Michal
Aitäh, hea esimees! Hea minister, palju õnne uue ameti puhul! Seda esiteks. Teiseks, seda eelnõu majanduskomisjonis arutades me samamoodi küsisime teie eelkäijalt Jaak Aabilt, kas valitsuses on mõistmist, et see eelnõu sisuliselt annab väljapoole signaali, et Eesti oli ise enda okupeerija. Valitsuses olles Jaak Aab vastas sellele küsimusele nii, et valitsuses on endiselt justiitsminister, kes on plaaninud kahjusid sisse nõuda Venemaalt. Nii meil tekibki küsimus, mis poliitikat valitsus ikkagi ajab. Kas teie arvates see raha andmine, mis oleks võinud ju juhtuda iga valitsuse ajal – ja on varemgi antud raha sakraalhoonete säilitamiseks –, kahjustab riigi ja kiriku mainet? Seda ka tulevaste protsesside mõttes.

15:32 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh küsimuse eest! Ei kahjusta. Ma arvan, et vastupidi, riik näitab ennast selles konkreetses vaidluses mõistliku läbirääkimiste poolena. Ma ikkagi rõhutan, et konkreetne eelnõu, konkreetsed summad on kompromiss – mitte niisama raha eraldamine, vaid vaidluse lõpetamine. Kirikutele võiks loomulikult anda märksa rohkemgi raha sakraalhoonete kordategemiseks, kuna need on ajaloolised muinsuskaitse all olevad hooned, mis on meie jaoks olulised. Ja see ei käi muidugi ainult kirikute kohta, see puudutab ka muid objekte, aga need ei puutu sellesse konkreetsesse eelnõusse.

15:33 Esimees Eiki Nestor
Heimar Lenk, palun!

15:33 Heimar Lenk
Aitäh! Lugupeetud minister! On uskumatu, et selline seaduseelnõu jõuab Riigikogu lauale keskerakondliku valitsuse ajal. See seadus hakkab omandireformi reservfondi mõtet absoluutselt muutma. Omandireformi reservfond on olnud ette nähtud omandireformi tagajärgede heastamiseks – nende tagajärgede all on kannatanud ka sundüürnikud –, mitte sõjakahjude hüvitamiseks. Selles on praegu küsimus. Minu meelest on eesmärk üsna valesti seatud, kui me hakkame kirikule maksma kahjusid, mis sõja ajal tekitati. Samamoodi võiks me igaüks küsida, et kuulge, mina kaotasin sõjas seda ja seda. Makske see kõik kinni riigieelarvest, mitte omandireformi reservfondist!

15:34 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Ma tänan! Riigikogul on võimalik vastu võtta mitmesuguseid seadusi ja probleemidele lahendusi leida. Ma arvan, et selle eelnõu üks olulisi eesmärke on lahendada ära üks pikaaegne probleem. Millisel kujul see lahendus seaduseks saab, on juba väljatöötamise küsimus.

15:34 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

15:34 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mõneti ma kordan eespool kõlanud küsimusi, aga esitan enda oma natuke teises sõnastuses. Rahvusvahelise õiguse kohaselt peab okupatsioonikahjud hüvitama okupant, mitte aga riik, kes okupatsiooni all kannatas. Siin justkui kaksipidi mõtlemist ei ole. Selles seaduseelnõus on aga üks selline punkt, kus öeldakse, et erastamisest laekuva raha kasutamise seaduses plaanitavate muudatuste seas on ka selline, et okupatsiooni käigus omandiõiguse rikkumisega tehtud ülekohus tuleb meil kirikutele heastada. Mis erinevus on, lugupeetud minister, kahjude hüvitamise ja omandiõiguse rikkumisega tehtud ülekohtu heastamise vahel?

15:35 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Kui me peame silmas konkreetselt kahte kirikut – üks on Eesti Evangeelne Luterlik Kirik ja teine on Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik –, siis kui me täpse juriidilise sõnastuse kõrvale jätame, siis tuleb tunnistada, et nendel kahel kirikul on Eestis rahvale pikka aega olnud väga suur kultuuriline mõju. Ma arvan, et küsimus ei ole mitte selles, millise rõhuasetusega me selle probleemi lahendame. Oluline on ühiselt otsides jõuda selle probleemi lahenduseni.

15:36 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

15:36 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Te jätsite tegelikult ütlemata, et see eelnõu on eeskätt ajendatud õiguskantsleri protestist Vabariigi Valitsuse voluntaristliku otsuse vastu, mis muu hulgas läks mööda ka Riigikogust. Aga minu küsimus on selline. Miks te olete otsustanud niisuguse lahendusega Riigikogu ette tulla? Võiks ära oodata kas või järgmise aasta riigieelarve ja selle muutmiseks ettepanekuid teha. Miks niisugune lahendus, mitte mõni teistsugune? Ja veel: üldise ja üksiku vahekord kipub selle presentatsiooni käigus natukene segamini minema. Sellepärast ma küsin, kui paljusid

kirikuid on tegelikult kavas selle eelnõu abil aidata või toetada. Kas see piirdub ainult nende kahega, milleks on Eesti Evangeelne Luterlik Kirik ja Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik?

15:37 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Ma vastaks nii, et väga palju võimalusi edaspidi toetusi jagada ei ole. Reservfond on siiski hääbuv. Põhjus on selles, et uusi erastamisi tegelikult ei ole, fondi laekuvad suhteliselt väikesed summad kuni aastani 2060. Ma vaatan kohe järele, mul on siin üks väike tabel. Kui 2017. aastal laekus sinna 7,6 miljonit eurot, siis tänavune prognoos on 6 miljonit ja järgmisel aastal ainult 4 miljonit. Nii et suure tõenäosusega sealt väga palju uusi algatusi finantseerida ei õnnestu, aga need kaks olulist asja me siiski tahame ära teha.

15:38 Esimees Eiki Nestor
Valdo Randpere, palun!

15:38 Valdo Randpere
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Mul on tunne, et mind ja paljusid teisi siin ei häiri mitte niivõrd see, mis eesmärgil tahab riik kirikutele raha anda, kuivõrd see, kuidas sellega vingerdatakse. Kõigepealt tegi valitsus mingi määruse, õiguskantsler vaidlustas selle ja valitsuse liikmed olid vaat et kinni minemas. Siis nad muutsid jälle taktikat. Ikkagi susserdatakse! Ja see susserdamine jätkub sellega, et tuleb sisse see "okupatsioonikahjude hüvitamine". Eestit pole okupeerinud mitte ainult Nõukogude Liit, meil on teisi okupante veel. Küsimus on, kas ei saaks ausalt ja otse öelda? Võtke see "okupantide" sõna sealt ära! Ärge hüvitage Eesti Vabariigi nimel okupatsioonikahjusid, sest meid okupeeriti! Siis võib-olla oleks rahu majas. Muidu mina soovitaks kõigil, kellel märtsipommitamise ajal maja katki läks või keda sakslased kuidagi kimbutasid, et tulge oma nõuetega valitsusse. Te loote ühe prejudikaadi!

15:39 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Kahjuks ma ei olnud selle lahenduse väljatöötamise juures ja objektiivsetel põhjustel ma ei saa öelda, miks leiti just selline lahendus. Aga ma arvan, et kõiki olulisi asju loomulikult ei saa teha korraga, aga neid tuleks ikkagi järjest ära teha. Me siiski vajame mitte ainult neid kirikuid korras kujul, vaid väga paljusid teisi asju veel. Minu peamine mõte praegu on, et isegi kui see lahendus pole täiuslik, ma tunnustan õiguskantslerit, et ta nendele juriidilistele probleemidele tähelepanu juhtis. Kõik lahendused peaksid olema korrektsed, arusaadavad, mõistetavad. Selles osas, austatud Riigikogu liige, ma olen teiega täiesti nõus. Aga teiselt poolt me peame ühiselt lahenduseni jõudma. Praegusel kujul on see rong läinud sõitma neid rööpaid pidi, aga tähtsam kui see, kuhu see rong jõuab, on see, et ta jõuaks ikkagi oma sihtjaama.

15:40 Esimees Eiki Nestor
Urmas Kruuse, palun!

15:40 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Praegu kipub vägisi jääma selline mulje, et kui riigis tekib mingi probleem, siis võtame taskust raha ja maksame lahenduse kinni. Vahet ei ole, mis selle hind on. Te üritate jätta siin saalis muljet, et kõnealune nõue on olnud väga suur ja summa, mis me nüüd maksame, on hästi väike. Ma ei ole täna ühegi küsija suust kuulnud, et keegi oleks vastu kultuuriideoloogiale, mis peab vajalikuks toetada kirikuhoonete säilimist. Seda kindlasti ei ole. Samas ma toetan kõiki neid inimesi, kes on viidanud sellele, et hüvitada ise teise riigi tekitatud okupatsioonikahju on väga kontekstiväline. See võib meile tulevikus väga valusasti kätte maksta ja lisaks tekitada teatud ebaõiglustunnet. Kas riigil ei oleks mõistlikum minna kohtusse, et erapooletult saaks välja selgitatud, milline on selle vara väärtus ehk siis summa, mille riik ühel hetkel peaks tasuma? See oleks maksumaksjale selge ja arusaadav.

15:41 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Mis puutub pakutavatesse lahendustesse, siis see ei ole kindlasti esmakordne olukord, kus on tekkinud suuri vaidlusi ja arusaamatusi. Ma arvan, et teie kõikide küsimused ongi suunatud sellele, et

leida ühiselt sobiv lahendus. Muidugi on ka selliseid probleeme, mida me ei tahagi lahendada, aga seda konkreetset küsimust me just nimelt tahame lahendada. Sellega ma pean igal juhul nõustuma, et tuleb leida tee, kuidas see probleem ära lahendada. Praegusel hetkel on murekoht vahest see, et me oleme saanud kirikutelt konkreetsed lubadused, nõusoleku, et kui see seadus saab vastu võetud ja need kokkulepped sõlmitud, siis nad loobuvad oma nõuetest. Ma arvan, et see kokkulepe on päris oluline. Võib-olla see seaduseelnõu ei olekski siia jõudnud, kui seda kokkulepet poleks ja neid läbirääkimisi poleks peetud.

15:43 Esimees Eiki Nestor
Liisa Oviir, palun!

15:43 Liisa Oviir
Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Mul on kõigepealt üks täpsustus: minu käsutuses oleva info põhjal on nendest nõuetest selles mõttes loobutud, et teine pool on kohtuvaidlusest loobunud. Aga minu küsimus puudutab seda, et juriidilises mõttes kuuluvad kirikud-kogudused mittetulundusühingute seaduse regulatsiooni alla. Nad on üks mittetulundusühingute vorm. Miks tõstis valitsus esile just nimelt selle ühe vormi? Või on siis plaanis hüvitada ka teistele mittetulundusühingutele kahju, mis on tekkinud võõrvõimu valitsemise ajal?

15:43 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Ma juhin eelkõige tähelepanu sellele, et Niguliste kiriku küsimus on olnud väga pikka aega arutelu objekt. Nagu te teate, on olnud palju avalikke vaidlusi selle üle, kas see tuleks tagastada Eesti Evangeelsele Luterlikule Kirikule ja kui tuleks, siis mis osas. Suur probleem on tekkinud seetõttu, et seda kirikut on olulisel määral taastatud ja kirik poleks olnud suuteline kompenseerima seda osa renoveerimiskuludest, mis oleks jäänud tema kanda. Ma arvan, et selle probleemi lahendus, mis praegu on siia jõudnud – ma ei mõtle neid kortereid, vaid just kirikuid –, jõudis siia just seetõttu, et Niguliste kiriku staatus vajas paika panemist. Ja see pole oluline mitte ainult konkreetsele kirikule, see on oluline kogu ühiskonnale, kas või "Surmatantsu" tõttu.

15:45 Esimees Eiki Nestor
Toomas Kivimägi, palun!

15:45 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud minister! Soovin sulle siiralt palju edu ja tunnen sulle kaasa, et pead nüüd kaitsma asja, mille väljatöötamise juures sa olnud ei ole ja mille põhimõtet sa võib-olla õigeks ei pea. Ma kordaksin kolleeg Valdo Randpere äsja öeldud mõtet. Selle eelnõu kõige nõrgem koht ka minu hinnangul on tõesti see, et Eesti Vabariik võtab enda kanda *de jure* okupatsioonikahjud. Sellega luuakse pretsedent ja mis tahes järgmine organisatsioon või eraisik võib järgmise samasisulise taotlusega Eesti Vabariigi poole pöörduda. Teine vastuoluline moment on see, et sa ühest küljest nagu muretsed selle pärast – ja igati põhjendatult –, et omandireformi reservfondi vahendid järjest vähenevad, ent samal ajal me tekitame sellele juurde ühe täiesti uue ja vägagi arvestatava kulurea. Peaks tegelikult ikka seda õiget teed pidi minema. On ju pühakodade programm, mille elluviimiseks on ette nähtud naeruväärselt väike summa. Kui valitsus tahab pühakodasid toetada, eraldagu sinna rohkem raha ja oleks probleem lahendatud ilma mööda kõverat teed minemata.

15:46 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh, hea Toomas! Ma ütleksin niimoodi, et loomulikult ei ole meil vaja lahendada ära ühe konkreetse sakraalhoone probleem, vaid neid sakraalhooneid on Eestis mitusada. Ja küsimus ei ole ainult sakraalhoonetes, meie jaoks on olulised ka mõisahooned. Need kõik on sellised asjad, mis on Eesti rahva identiteeti edasi kandnud. Kui tekib parem lahendus selle probleemi likvideerimiseks, siis tuleb loomulikult kasutada seda. Aga kas üldse seda probleemi lahendada? Siin ma jään ikkagi enda juurde, et igal juhul on vaja seda teha. Ma ei ole kunagi arvanud, et kui üks konkreetne juriidiline lahendus ei vii tulemuseni, siis peaks selle lahendamisest üldse loobuma. Ma mäletan, et kui ma õppisin Tartu Ülikooli õigusinstituudis, siis Eerik-Juhan Truuväli, endine õiguskantsler, ütles meile loengus: noored, kui seadus

on rumal, siis ei tule mitte järgida seadust, vaid tuleb muuta seadust. Ma arvan, et see mõte võiks olla alusfilosoofia, millest ka selle probleemi lahendamisel tuleks lähtuda.

15:47 Esimees Eiki Nestor
Jürgen Ligi, palun!

15:47 Jürgen Ligi
Aitäh! Äsja te ütlesite, et te ei tea, kuidas selle otsuseni jõuti, te ei olnud selle juures. Nüüd räägite juba filosoofia tasemelt, et mis selle seaduse filosoofia on. Aga mulle meeldis rohkem see lause, kus te ütlesite, et pole tähtis, mis on sihtjaam, peaasi, et rong sinna sihtjaama jõuab. See on umbes sama, et pole tähtis, mis on probleem, aga meil on lahendus olemas, ja lahendus loomulikult on anda raha. Anda huvigruppidele, hoolimata pretsedendi loomisest, hoolimata õigusliku järjepidevuse rikkumisest, anda Kohtla-Järvele ja kirikule. Kui ei tule välja, teeme seaduse ümber! Öelge, kas kõigest sellest valitsuses räägiti? Te tõesti ei ole asja juures olnud ja minu esimene küsimus teile oli – te ei vastanud sellele tegelikult –, kas valitsus ikka avas teile selle probleemi keerukuse. Või käibki asi niimoodi, et sõidetakse probleemist üle ja pakutakse lahendust, milleks on lihtsalt raha jagamine?

15:49 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Loomulikult olen ma kõikide dokumentidega tutvunud. Ma olen selle fooni püüdnud endale võimalikult selgeks teha. Aga ma lihtsalt tahtsin öelda, et selle konkreetse seaduseelnõu sünni juures mind ei olnud. See oli minu point.

15:49 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

15:49 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Eesti Omanike Keskliidu ja Eesti Muinsuskaitse Seltsi ettepanekule on antud vastus, et nende ettepanek on küll üldjoontes hea, aga sel puudub mõjuanalüüs ja see on läbi mõtlemata. Ma küsin, kus siis on kõikide nende korterite ülevõtmise mõjuanalüüs, nende tuleviku stsenaarium. On märgitud, et võib-olla antakse üle ka tööstushooneid. Kus on see mõjuanalüüs? Teie värske ministrina ilmselt samuti esitasite selle küsimuse ja saite ka vastuse, mida kahjuks siin seletuskirjas ei ole.

15:50 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Analüüs on tehtud. Analüüs oli päris põhjalik ja pilt on kurb. Probleem on selles, et siin on mitmeid väga keerukaid õiguslikke küsimusi. Võtame näiteks konkreetselt Kohtla-Järve 30 korteriga maja, kus elab neli inimest või neli perekonda. Mida saab riik teha, kui kõik need tühjad korterid ühel hetkel kuuluvad riigile, aga need inimesed ei ole huvitatud oma kodust kuhugi mujale kolima. Nad ei ole huvitatud isegi seda kaaluma ja puudub ka õiguslik alus paluda neid ära kolida. Nii et see analüüs on tehtud ja pilt on kurb. Kui teil on soov täpseid numbreid saada, siis võime saata kirjaliku vastuse.

15:51 Esimees Eiki Nestor
Mart Helme, palun!

15:51 Mart Helme
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Ega te meid nende vastustega ei veena. Te veenate meid nende vastustega selles, et meil on tegemist väga selge õigusliku praagiga ja väga selge õigusliku voluntarismiga. Aga te ilmselt ei anna endale aru ja ka valitsus tervikuna ei anna endale aru, et te avate praegu ehtsa Pandora laeka. Ma olen juures olnud, kui Moskva patriarhaadi õigeusu kiriku ja Eesti Vabariigi vahel käisid väga teravad ja põhimõttelised vaidlused omandiküsimuse üle. Nüüd me hakkame kompenseerima okupatsioonikahjusid kahele kirikule. Aga meil on ka kolmas kirik, mis on meie naaberriigi otseses alluvuses ja mis saaks selle eelnõu kohaselt samuti võimaluse taotleda okupatsioonikahjude hüvitamist. Ja me hakkame sellisel juhul okupandile okupatsioonikahjusid hüvitama. Kas te olete endale sellest võimalusest aru andnud?

15:52 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Ma rõhutan veel kord, et mis puudutab konkreetselt Eesti luterlikku kirikut ja meie apostlik-õigeusu kirikut, siis kõige olulisem on kokkulepe, mis on saavutatud. See on tegelikult lähtekoht: nõuete tagasivõtmine ja muu selline. See on lähtekoht ja selle juurde ma jään.

15:53 Esimees Eiki Nestor
Kristen Michal, palun!

15:53 Kristen Michal
Aitäh! Hea minister! Ma loodan endiselt, et te mõistate nendest küsimustest, et probleem ei ole ju selles, et kirikud, sakraalhooned saavad raha. Olen ise olnud valitsustasandil ettevalmistatavate lepingute koostamise juures ja selles ei ole midagi ebatavalist ühegi valitsuse puhul. Probleem on sellessamas signaalis, sellessamas mõttes, et Eesti on nagu olnud iseenda okupeerija. Teie sõnastuses on see probleem keerukas, teeme selle lihtsaks. See on hästi lihtne: nõuded vahetatakse raha vastu. Nii lihtne see probleem tegelikult ongi ja sellega saavad hakkama ilma kõrgema juriidilise hariduseta inimesed. Nüüd, mul on teile küsimus. Te ütlesite, et kui on parem lahendus, siis valime selle. Ma küsin: kas oleks parem lahendus, kui valitsus ausalt ütleks, et nõuded vahetatakse raha vastu, ja lahendaks selle küsimuse ilma ise okupeerijaks muutumata?

15:54 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Ma rõhutan, et tegemist on väärtusotsusega, mis puudutab neid kokkuleppeid. Ja kui on selline lahendus, mis viib meid sihile ja mis, nagu ma mõistan teie küsimusest, on parem ja sobivam, siis loomulikult on eelnõu menetlemise käigus võimalik see valida.

15:54 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

15:54 Peeter Ernits
Hea juhataja ja minister! Õiguskantsler ütles täna fraktsioonis, et sellest potist raha võtta ei tohi ja et see on üks väheseid juhtumeid, kus ta on selles sada protsenti veendunud. Samas on muinsuskaitse selts ja omanike keskliit teinud ettepaneku anda raha omandireformi käigus tagastatud ehitusmälestiste säilimise tagamiseks, aga seda ettepanekut ei ole arvestatud. Selle asemel on avatud see Pandora laegas ja tahetakse hüvitada okupatsioonikahjud. Kirikuid peaks aitama, see on selge, aga rahapott peaks olema teine. Valitsuse põhjendus on nagu sadul sea seljas. Mis te sellest arvate, ehk võiks arvestada muinsuskaitse seltsi ettepanekut ja võtta sõnad "okupatsiooni käigus" välja või siis tulla mõne muu eelnõuga välja?

15:55 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Ma vastan nii, et kui austatud Riigikogule tundub, et konkreetne lahendus vajab ümbertegemist, siis meil ei ole ju veel tegu seadusega. See on eelnõu, see on alles esimene lugemine ja on mitmeid seisukohti. On inimesi, kes ütlevad, et seda saaks nii teha, ja nagu me täna kuulsime, on ka vastupidiseid seisukohti. Nii et menetleme ühiselt!

15:56 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

15:56 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Ma tulen tagasi oma eelmise küsimuse juurde, mida ma püüdsin üsna selgelt sõnastada, aga päriselt ma vastust ei saanud. Õigemini ühele poolele üldse vastust ei saanud. Ma sain teist aru niiviisi, et selle seadusmuudatusega on kavas kahe kiriku või sakraalhoone ühekordne toetamine ja siis enam-vähem on raha otsas. Kaugemale te ei näe. Seda enam jääb üles minu küsimuse teine pool: miks seda probleemi ei lahendata riigieelarve seaduse või selle muutmise kontekstis? Miks seda muudetakse selle seadusega, muutes erastamisest saadava raha kasutamise põhimõtteid?

15:57 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh küsimuse eest! Ma proovin siis täpne olla. Esiteks, 7,9 miljonit eurot on selle konkreetse eraldise suurus. Praegu on vabu vahendeid fondis 13 miljonit, nii et sellega ei võeta sugugi ära kõike, mis seal on. Ja raha laekub fondi järjest juurde. See oli nüüd esimene punkt. Teine punkt ... Ma palun korra täpsustada, mis see teine küsimus oli! Olgu, ei saa. Okei.

15:57 Esimees Eiki Nestor
Valdo Randpere, palun!

15:57 Valdo Randpere
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Ma olen seitse aastat Riigikogus olnud ja esimest korda olen avastanud, et ma olen Heimar Lengiga ühte meelt. See ütleb mulle, et Eesti Vabariigis on asjad ikka väga valesti, kui see on juhtunud. Ma arvan, et selle eelnõuga on midagi väga valesti. Tegelikult Kristen viitas siin väga õigesti, et me vahetame nõuded raha vastu. Aga sina oled seal puldis ja räägid kogu aeg seda, et okei, seaduses meil on küll jutt okupatsioonikahjudest, aga tegelikult me nagu lepime kokku, et nemad võtavad oma nõuded tagasi ja siis me teeme eraldi lepingud. Minul tekkis küsimus, kas õppejõud Truuväli ei rääkinud teile midagi teeseldud tehingutest. See, mida te praegu teete, lõhnab väga teeseldud tehingu järele. Kui võtta sinu jutt stenogrammis, seaduseelnõu ja hilisemad lepingud kõrvuti, siis see tehing võib osutuda õigustühiseks, kuna ta on teeseldud tehing.

15:58 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh küsimuse eest! Aga praegusel hetkel sa nagu viitasid, et see on juba seadus. See ei ole seadus, see on alles eelnõu. Siin on väga suur erinevus.

15:58 Esimees Eiki Nestor
Heimar Lenk, palun!

15:58 Heimar Lenk
Lugupeetud minister! Ma kuulasin teie ettekannet ja mul tekkis küsimusi. Mis seos on Kohtla-Järve tühjadel korteritel omandireformiga? Kuidas sai riik kirikutega kokkuleppele mõne kuuga, aga üürnike kokkulepe ootab 27. aastat allakirjutamist? Ja kui me kompenseerime sõja käigus Venemaale jäänud kloostri maad, miks me ei hüvita siis setode Venemaale jäänud maad ja talusid? Vahest te natuke filosofeeriksite, te oskate seda.

15:59 Riigihalduse minister Janek Mäggi
See oli hea küsimus ja ma võin filosofeerida. Aitäh! Ma arvan, et kõige suurem seos on selles, et Kohtla-Järve – ja mitte ainult Kohtla-Järve, vaid ka Valga ja veel väga mitme Eesti linna – majanduslik struktuur on nii palju muutunud, et meil ei olegi nende varadega mitte midagi tarka peale hakata. Ei ole ka õiguslikku lahendust, mida nendega teha, ja kulud tulevad kõik riigi kanda. See on probleem.

16:00 Aseesimees Kalle Laanet
Head kolleegid! Tere päevast! Järgmine küsimus on Igor Gräzinil.

16:00 Igor Gräzin
Ma tahtsin täpsustada Valdo Randpere märkust. Teeseldud tehingutest rääkis Jenny Ananjeva, mitte Truuväli. Aga sisuliselt on muidugi asi õige. Selle eelnõu kõige olulisem probleem on tema kisendav silmakirjalikkus. Tähendab, tegemist on, nagu öeldud, sellega, et nõue asendatakse rahaga, aga selle asemel me kirjutame siia sisse asju, mida keegi ei usu. Me näiteks tahame kompenseerida seda, et EKP Tartu Linnakomitee halvustas kirikut, rikkus kiriku sotsiaalset mainet. Ena mul üllatus! Minu ettepanek on – kuidas sa selle peale vaataksid? –, et te võtate selle seaduseelnõu nüüd ilusti tagasi. Seda ei ole mõtet menetleda, sest sellest vaatab vastu valitsuse kisendav teesklus ja silmakirjalikkus. Valitsus ei

julge öelda väga lihtsat asja: kirik on Eestis eriliselt tähtis, kirik ei ole lihtsalt MTÜ. Ja kui seda ei juleta öelda, vaat siis hakkavad peale need vigurdamised, mis, nagu selgub, ei rahulda ei Lenki ega Randperet. Kes oleks võinud arvata?

16:01 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh, austatud Igor! Ma vastan nii, et valitsus julgeb öelda küll. Kirik on eriliselt tähtis, valitsuse liikmena ma võin seda siin praegu kinnitada.

16:02 Aseesimees Kalle Laanet
Külliki Kübarsepp.

16:02 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Märkuste ja ettepanekute tabelis on Eesti Omanike Keskliidu ja Eesti Muinsuskaitse Seltsi ettepanekule vastatud järgmiselt. Ehitismälestiste säilimise tagamiseks on palutud fondi raha uue funktsiooni heakskiitmist ja vastus on: "Mittearvestatud. Omandireformi reservfondi kahanevat ressurssi arvestades peame silmas pidama, et uute kasutusotstarvete lisamisel vähenevad võimalused muude vajaduste rahuldamiseks." Eelnõu punkt 1 võtabki neid funktsioone vähemaks. Millistest muudest funktsioonidest fondi kasutamisel siis jutt saab olla?

16:02 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Vaat see oli nii pikk küsimus, et ma palun seda korrata. Ei saa? Siis ei saa.

16:02 Aseesimees Kalle Laanet
Nii ta on.

16:02 Riigihalduse minister Janek Mäggi
No olgu. Ühesõnaga, need funktsioonid, mille sihtotstarve on kadunud, ma loetlesin. Need olid raha eraldamine ettevõtluse arendamiseks, mis varem võimalik oli, tööhõiveprobleemide lahendamiseks, keskkonnakahjude likvideerimiseks. Need kõik lähevad seadusest välja. Nende funktsioonide hulk, milleks reservfondi raha saab kasutada, on kogu aeg vähenenud, sest on vähenenud ka laekumised. Nii et reservfondi lõpp on niikuinii saabumas. Kogu küsimuse võiks lahendada kiiremini kui aastaks 2060 – ka seda on arutatud –, aga paraku on probleem selles, et toimunud maade erastamise lepingutega juhtus niimoodi, et need on nii soodsad, et inimesed ei ole nende varasemast lõpetamisest huvitatud.

16:04 Aseesimees Kalle Laanet
Oudekki Loone, palun!

16:04 Oudekki Loone
Aitäh! Härra minister, te ütlesite, et tegemist on väärtusotsusega. Palun seletage omandireformi tõttu oma kodust ilma jäänud inimesele, kes on 27 aastat õiglust oodanud, miks tema on vähem väärtuslik kui näiteks Eesti Evangeelne Luterlik Kirik, kelle jaoks lahendus leitakse paari kuuga! Kas sellepärast, et sellel inimesel ei ole sõjaeelseid pantkirju, sakraalvara ja kunstiteoseid? Tavalisel tööinimesel ei ole nõudeid, millega hüvitist välja pressida, on vaid soov, et tema riik käituks õiglaselt.

16:04 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Vastus on lihtne: selle lahenduse leidmine võttis aega üle 20 aasta.

16:04 Aseesimees Kalle Laanet
Aivar Sõerd, palun!

16:04 Aivar Sõerd
Austatud eesistuja! Austatud minister! Minul ei ole ka mitte midagi selle vastu, et kirikuhoonete korrastamiseks raha anda. See 7 miljonit peaks aga olema eelarves sellel Kultuuriministeeriumi real, kus praegu on 700 000 eurot pühakodade programmi jaoks. Probleem on selles, kuidas, mil viisil te seda

probleemi lahendate. Te lahendate seda eelarvest mööda minnes ja siin peaks rahandusminister vahele astuma. Meil aga ei ole rahandusministrit, seda me nägime riigi eelarvestrateegia arutelul. Miks te lahendate seda küsimust kõrvalteed kaudu? Selle vastu ju ei protesteeri mitte ainult opositsioon, vaid ka koalitsioon. Selles on probleem! Kui on tegemist ettearvamatu kuluga ja õigusliku vaidluse lahendamisega, siis selleks on olemas valitsuse reservfond. Ma küsingi: kui see rahaeraldus teha valitsuse reservfondi kaudu, nii nagu kehtiv kord ette näeb, kas me siis ei jõuaks samamoodi sihile?

16:06 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et muidugi kõik ettepanekud väärivad kaalumist. Ma ei arva üldse, et kõik need probleemid, mida te olete siin ühiselt esile toonud, ei vääri arutamist. Kindlasti väärivad! Kuna ma riigieelarve koostamises ja muus varasemas tegevuses ei ole osalenud, siis ma lihtsalt arvan, et nagu te ise ka märkisite, meil on vaja jõuda lahenduseni. Ja lahenduseni tuleb jõuda ühiselt.

16:06 Aseesimees Kalle Laanet
Henn Põlluaas, palun!

16:06 Henn Põlluaas
Aitäh! Me oleme siin puldis näinud erinevaid tegelasi ja kuulnud väga-väga erinevat demagoogiat, aga teie olete selle esimese korraga siin saalis selles palju pikema sammuga palju kaugemale astunud. Te olete asunud otseses mõttes riigikogulasi solvama oma mittevastamisega, oma keerutamisega. Te peate meid lihtsalt rumalateks, et mitte öelda lollideks. Sellega ei saa mitte keegi rahul olla. Aga räägime printsiipidest. Kas teie arvates Eesti oli okupeeritud ja kas peate normaalseks seda, et okupeeritud riik asub kompenseerima okupatsioonikahjusid? Ja palun seekord küsimusele vastata!

16:07 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Austatud Riigikogu liige! Pean kõiki Riigikogu liikmeid – eranditult kõiki! – väga targaks. (Naer saalis.) Ja Eesti oli okupeeritud kuni aastani 1940.

16:07 Aseesimees Kalle Laanet
Toomas Kivimägi, palun!

16:07 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Mina nüüd vastupidi, et seisu tasakaalustada, tahan sind siiralt ikkagi tänada ja tunnustada selle respekti eest, mida sa oled üles näidanud Riigikogu liikmete suhtes. (Sumin saalis.)

16:08 Aseesimees Kalle Laanet
Head kolleegid, rahu! Palun!

16:08 Toomas Kivimägi
Ma vastupidi tahan tänada ministrit selle respekti eest Riigikogu liikmete arvamuste suhtes. Üliharva kohtab siin saalis esimesel lugemisel ministrite poolt sellist seisukohta, et kaalutakse tõsimeeli võimalike alternatiivide esitamist, kuna Riigikogu liikmed ei ole eelnõuga rahul olnud. Ja teiseks, ma tunnen sulle kaasa sellepärast, et sa oled siin saalis sattunud ka oma koduerakonna liikmete turmtule alla, vaatamata sellele, et just nemad on ühed selle eelnõu algatajad. Ma kordan veel kord: mitte keegi ei ole selle vastu, et lahendada probleeme, mis on selle eelnõu teemaks, aga valitud tee ei ole õige. Aga jah, see oleks uus poliitiline kultuur, kui valitsus tõepoolest saaks aru, et see ei ole sobiv lahend, ja leiab alternatiivse lahenduse.

16:08 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Kui me oleme kõik need ettepanekud läbi analüüsinud, siis me kindlasti proovime ühiselt leida sellise lahenduse, mille te saaksite heaks kiita. Mul on juba tunne, et te kõik tahaksite väga seda raha kirikutele anda, ainult me pole jõudnud ühisele kokkuleppele, kuidas.

16:09 Aseesimees Kalle Laanet
Monika Haukanõmm, palun!

16:09 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea minister! Ma tulen eelnõu selle punkti juurde, mis käsitleb omaniku poolt loovutatud korterite ülalpidamisega seotud kulusid. Rahandusministeeriumi valitseda on praegu 83 korterit ja nendest 51 asuvad Kohtla-Järvel. Eelmisel aastal loovutati 78 korterit, millest 30 korterit loovutas Kohtla-Järve linn ühe tehinguga. Ma saan ju aru, miks neid ülalpidamiskohustusi on vaja täita – see on teiste elanike õiguste tagamiseks. Aga miks võtab riik need kohustused endale? Miks ei ole see kohaliku omavalitsuse ülesanne? Nemad saavad seal neid probleeme lahendada. Miks me võtame selle riigi kohustuseks ja maksame sellest fondist?

16:10 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Ma proovin teiega sammu pidada. Esiteks, nende korterite arv on tegelikult tänaseks juba 183. Ma ei tea, kas ma kuulsin õigesti, sa ütlesid vist 83. See arv on 183 ja riigil ei ole mitte mingisugust võimalust neid kortereid mitte vastu võtta. See ongi praegu õiguslikult väga jabur olukord: kui kohalik omavalitsus ei taha nendega tegeleda, siis ta annab need riigile ja riik peab need vastu võtma. Nii et kui me siin mingisugust olulist muudatust ei tee, siis võib juhtuda niimoodi, et need õnnetud linnaosad – ma ei ütleks õnnetud linnad, vaid õnnetud linnaosad – kuuluvadki tulevikus kõik riigile.

16:10 Aseesimees Kalle Laanet
Krista Aru, palun!

16:10 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kui te nüüd selgitaksite, milline on nende riigile võetavate nõukogude ajal ehitatud majade korterite seos omandireformiga?

16:11 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Ma ei taha ebamääraselt vastata. Ma vastaksin sellele küsimusele kirjalikult.

16:11 Aseesimees Kalle Laanet
Urmas Kruuse, palun!

16:11 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Ma ei tea, kas te olete märganud mõnda inimest, kes seda eelnõu siin saalis toetaks. Aga ma loodan, et need inimesed mingil hetkel saali ilmuvad. Minu arvates te olete olnud täna päris aus – selles osas, et olete meile öelnud, et tõepoolest nõue vahetatakse raha vastu ja ka teie olete oma nõude vahetanud raha vastu. Et ministriks saada, pidite ju Keskerakonda astuma ja seda te avalikkuses ka ütlesite, et kui ministriaeg on läbi, siis astute sealt välja. Selles mõttes on kõik nagu tasakaalus ja te räägite adekvaatset juttu.
Millest ma absoluutselt aru ei saa, on aga see, kui te ütlete, et riik võib-olla hakkabki omama linnaosasid ja võtab kohaliku omavalitsuse töö ära. Kusjuures praegune valitsus on öelnud seda, et kohalik omavalitsus peaks saama raha juurde – nad on väga tublid ja me panustame nendesse rohkem. Ma küsingi, miks te seda seadust ei muuda. Te peaaegu ütlesite, et meil ei ole midagi teha, me peame kõik need korterid vastu võtma. Miks te ei taha muuta seadust nii, et kohalik omavalitsus vastutaks selle eest, milleks ta on ellu kutsutud?

16:12 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Ma arvan, et selle probleemi lahendamiseks on vaja algatada mitme seaduse muutmine. Aga see probleem on riigi jaoks suhteliselt uus, otseselt on see seotud demograafilise olukorraga. Nüüd hakkavad elust lahkuma need inimesed, kes oma elukohta ei muutnud. Ja kui korteri väärtus näiteks Kohtla-Järvel on 0 eurot ja sa saad pärandusega sellise korteri omanikuks, siis kommunaalkulud võivad seal olla 80 või 100 eurot kuus. Sa oled miinuses igal juhul ja sellisel juhul inimesed loovutavad oma korteri kohalikule omavalitsusele. Ning kohalik omavalitsus, kes ei taha seda kulu kanda, loovutab need

korterid riigile. See on praeguse probleemi olemus. Ja seda regulatsiooni tõesti tuleb muuta, see probleem tuleb lahendada. See on õige.

16:13 Aseesimees Kalle Laanet
Mart Helme, palun!

16:13 Mart Helme
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Kogu sellest diskussioonist on loodetavasti ka teile arusaadavaks saanud, et tegemist on legaalse katte andmisega Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku ja valitsuse vahelisele sobingule. Ja et seda sobingut võimalikult kõlavalt legaliseerida, on mängu toodud ka sõna "okupatsioonikahjud", mis paraku töötab selle eelnõu vastu. Minu soovitus teile – see ei ole mitte küsimus – on seoses sellega, et valitsus on teid kui värsket ministrit tanki pannud. Minge peaministri juurde, pange see eelnõu laua peale ja öelge: kui valitsus seda eelnõu tagasi ei võta, siis ma lahkun ametist.

16:14 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Mul ei ole midagi kommenteerida, sest küsimust ei olnud.

16:14 Aseesimees Kalle Laanet
Marika Tuus-Laul, palun!

16:14 Marika Tuus-Laul
Aitäh! Ma olen ikkagi sunnitud veel kord küsima: miks te annate omandireformiga sündinud ülekohtu heastamiseks ettenähtud raha kirikutele, kes ei ole ju ORAS-e subjektid? Miks te ei anna seda raha eelarvest? Me oleme selle poolt, et kirikutele raha anda, aga te annate seda valest kohast. Ja muide, ka õiguskantsler ei pea seda tänase seisuga sugugi õigeks, et me kompenseerime kirikute vallasvara sellisel kombel.

16:15 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Mul on hea meel, et me oleme saanud nii koalitsiooni kui ka opositsiooni olulise toetushääle selle probleemi lahendamiseks. Nüüd me lihtsalt peame ühiselt otsima, kuidas seda lahendada nii, et Riigikogu saaks selle heaks kiita. Ma ei saa öelda, et kõik lahendused, mis selles eelnõus on välja pakutud, on kindlasti parimad. Kui õiguskantsler viitab olulistele puudustele, siis tuleb need igal juhul kõrvaldada – siin ei ole mingisugust küsimust. Samas ma arvan ka seda, et Eestis on võib-olla natukene liiga palju seadusi. Sellele pole viidanud ainult advokaadid, vaid ka mitmed poliitikud. Kogu see rägastik omavahel kooskõlla viia on ka varasematel aegadel olnud mõnikord päris raske.

16:16 Aseesimees Kalle Laanet
Igor Gräzin, palun!

16:16 Igor Gräzin
Esimese lugemise käigus on vaja otsustada, kas selle asjaga on mõtet edasi minna või mitte. Saal on üksmeelsel seisukohal: sellega ei saa edasi minna sel lihtsal põhjusel, et see lahendab mingil määral võib-olla ühe probleemi, aga samas tõstatab ja loob uusi probleeme. Eelnõu heakskiitmine looks veel ühe seaduse, mis teeb asja halvemaks. Me oleme siin kõik ühel meelel: siin on Nõukogude kodumaa reeturid, siin on marksistid, liberaalid, sotsiaaldemokraadid, konservatiivid. Me oleme kõik siin nagu üks mees ühel meelel – see ei ole parteidevaheline vastuolu, see on vastuolu Vabariigi Valitsus *versus* parlament. Kui valitsuse eesmärk on parlamenti lihtsalt alandada, siis ei ole mõtet seda teemat edasi arutada. Kas oleks arukas öelda valitsusele: mehed, me oleme jamaga hakkama saanud, võtame selle eelnõu ruttu tagasi ja hakkame probleemiga tegelema?

16:17 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Ma ei saa loomulikult rääkida kogu valitsuse nimel, aga valitsuse istung on homme ja seal võib-olla on võimalik teiste valitsusliikmetega seda teemat arutada. Ma mõistan teie muret. Ega mulle ei

meeldi ka teha otsust, mis kedagi väga ärritab ja tekitab uusi probleeme juurde. Aga mul on hea meel, et see eesmärk, mis selle konkreetse eelnõuga on seatud, on meie kõigi ühine mure. Need mõlemad probleemid on meie ühine mure – mitte ainult need kirikud, vaid konkreetselt ka need korterid. Vaadakem Eesti regionaalset arengut! Ma arvan, et isegi need, kellele väga meeldib elada Tallinnas, mõistavad, et kui Viimsis on elanikkonna keskmine vanus 38 aastat ja Piirissaares 67 aastat, siis on pildil midagi valesti. Need on kaks drastilist näidet: kõige noorema elanikkonnaga ja kõige vanema elanikkonnaga vald. Aga olukord on selline. Teie muresid ma mõistan erakordselt hästi, mõistke teie ka valitsuse muresid. Kui kokkulepe on saavutatud, siis tuleb jõuda selleni, et see viiakse ka ellu. Aga praegusel hetkel on ikkagi tegemist alles esimese lugemisega ja meil on veel väga pikk maa minna, et jõuda seaduseni.

16:18 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

16:19 Peeter Ernits
Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Täna on tegelikult Kohtla-Järvel suur päev. Uus minister Sikkut esitles tervishoiutöötajatele mõeldud eelnõu, mis puudutab eelkõige Kohtla-Järvel asuva Ida-Viru Keskhaigla probleemi, kuidas tohtreid ja õdesid leida. Ja sina tulid saali teise Kohtla-Järve eelnõuga – selles linnas on enamik tühje kortereid, mille saatus tuleks ära otsustada. Oled sa mõelnud, et oleks võinud kahe peale ühe eelnõu teha: Kohtla-Järve probleemide lahendamise seaduse eelnõu? Oleks saanud olulise asja ära lahendada. Need kirikuasjad oleks pannud kusagile mujale eelnõusse ja sundüürnikud veel kolmandasse. Oleks kolm head eelnõu saanud.

16:19 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Ma kardan, et see oleks teinud olukorra veel komplitseeritumaks ja eelnõu rünnatavamaks. Nii et ma pigem arvan, et see poleks olnud õige tee.

16:20 Aseesimees Kalle Laanet
Oudekki Loone, palun!

16:20 Oudekki Loone
Aitäh! Omandireformi reservfond loodi tavaliste inimeste kaitseks. See eelnõu teeb sisuliselt ettepaneku võtta nõrgematelt ja anda tugevamatele. Miks peetakse vara omavat kirikut väärtuslikumaks kui omandireformi tõttu kodu kaotanud inimest?

16:20 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Ei peeta! Kui me vaatame kõiki ajaloolisi kultuuriväärtusi, mis on nii Eestis kui ka teistes riikides, siis me teame, et nende säilitamine on erakordselt kulukas ja ma ütleksin, ka vaevaline. Seal tekivad suured vastuolud, tekivad küsimused, miks me peame neid muuseume säilitama, miks me peame kõiki objekte hoidma. Vaadakem, mis on juhtunud Lääne-Euroopas! Suur hulk kirikuid on leidnud täiesti uue funktsiooni, isegi korterite jms näol. Eesti kõige keerulisem küsimus tuleneb ehk sellest, et kultuurivarade kontsentratsioon on meil oluliselt väiksem kui mõnes prominentses Lääne-Euroopa riigis. Seetõttu ma arvan, et kirikute, samuti ka mõisate ja teiste ajalooliste hoonete korrashoid ja säilitamine on ka kõigi tavaliste inimeste huvides.

16:21 Aseesimees Kalle Laanet
Hanno Pevkur, palun!

16:21 Hanno Pevkur
Aitäh! Hea minister Janek! Ma näen su kimbatust ja muret, et oma koduerakond sind ei toeta. See on kindlasti ühe ministri jaoks äärmiselt vastik olukord, kui oma koduerakond või vähemalt osa sellest esitletavat eelnõu ei toeta. Ma tean, et sinu igapäevane töövaldkond enne ministriks saamist oli kommunikatsiooni, suhete korraldamise valdkond. Aga sa oled siiski saanud juristidiplomi ja ma värskendan sinu teadmisi Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest. Seal on olemas paragrahv 95, mis

ütleb, et eelnõu algatajal või esitajal on õigus tema poolt algatatud või esitatud eelnõu mis tahes ajal tagasi võtta. Nähes selle saali meelsust ja teades, et see allikas, kust tahetakse võtta raha probleemi lahendamiseks, on vale, et poliitiline sõnum okupatsiooni tunnustamise kohta justkui Eesti riigi enda poolt on vale, et koduerakond eelnõu ei toeta – kas sa võtaksid äkki selle eelnõu tagasi ja tuleksid meie ette värske, uue eelnõuga?

16:23 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Mul on hea meel, et sa viitasid asjaolule, et eelnõu saab tagasi võtta igal ajal. Ma arvan siiski, et te mõistate, et kahe nädalaga või isegi tegelikult nädalaga ei ole võimalik detailideni läbi mõelda võimalikke uusi lahendusi ja neid läbi rääkida. Ma tegelikult ei ütle, et ma olen kimbatuses. Ma ju jälgisin seda protsessi ka enne, teadmata, et ma pean siin sellest aru andma. Aga me kindlasti kaalume alternatiivseid lahendusi. Nagu ma aru saan, valdav osa Riigikogu liikmetest selle probleemi lahendamist toetab. Küsimus on pigem viisis ja me peamegi leidma viisi, mis on kõigile vastuvõetav ning seda mitte ainult poliitiliselt, vaid ka emotsionaalselt.

16:24 Aseesimees Kalle Laanet
Tarmo Kruusimäe, palun!

16:24 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea aseesimees! Hea härra minister! Kui mõtestatud tegevuseks te peate tänase eelnõu valguses Ida-Virumaale Kohtla-Järvele üürimajade ehitamist? Millest võib tulla meelekindlus, et uued üürnikud on maksujõulisemad, kui on olnud senised üürnikud?

16:24 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Võib-olla pole uusi üürnikke üldse vajagi. Kohtla-Järvel on selline küsimus, et seal on vaja inimesi kokku kolida. Kui on ikkagi suured majad, kus ainult mõnest aknast aeg-ajalt paistab valgus, siis lahendus võib tähendada ka seda, et kümne maja asemele jääb ainult üks või kaks.

16:24 Aseesimees Kalle Laanet
Jüri Adams, palun!

16:24 Jüri Adams
Lugupeetud härra minister! Minu küsimus on Petseri kloostri varade kohta. Ma ei tea, kui te ei ole saanud selleks ette valmistada, siis ehk vastate kirjalikult. Aga mina kuulsin omal ajal omandireformiga seotud inimestelt, et Petseri klooster kas keeldus taotlemast või vähemalt *de facto* ei taotlenud tagasi ühtegi nendest varadest, mis jäävad praegu siiapoole kontrolljoont. Ma ei tea, kas sellest on ka mingi kirjalik jälg või see lihtsalt on nii. Kas teile on teada, et Petseri klooster on selles asjas, mida siin seletuskirjas nimetatakse, nüüd andnud mingisuguse usaldusväärse tõendi, et tal ei ole sellise lahenduse vastu midagi ja et ta on nõudest kindlalt loobunud, ei taha neid asju tagasi?

16:25 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh küsimuse eest! Ma vastan kirjalikult.

16:25 Aseesimees Kalle Laanet
Meelis Mälberg, palun!

16:25 Meelis Mälberg
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Ma väga loodan, et sa valmistasid ennast siia pulti tulekuks ja küsimustele vastamiseks väga hästi ette. Kas sul oli võimalust kohtuda ka õiguskantsleriga ja küsida tema seisukohta selle küsimuse lahendamisel? Teatavasti õiguskantsler on enne väga palju sõna võtnud, et selline lahendus ei sobi. Kas sa said rääkida õiguskantsleriga?

16:26 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Isiklikult ma ei ole temaga rääkinud, aga ministeeriumi inimesed ja õiguskantsleri büroo inimesed on omavahel suhelnud, nagu ma aru olen saanud.

16:26 Aseesimees Kalle Laanet
Külliki Kübarsepp, palun!

16:26 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Ma loen seletuskirja lehekülge 3, kus on kirjas üks valitsuse otsus, mis minu meelest ei kanna ühtset loogikat. Valitsus on seisukohal, et vastavalt kirikute taotlusele võiks neile anda kantud kahju hüvitamiseks ühekordset toetust. Aga eelnõus ei ole mitte kuskil kirjas, et see on ühekordne toetus. Ehk saavad ka teised kirikud või samade kirikute teised kogudused seda toetust küsida? Miks valitsus käitub kahepalgeliselt? Ühelt poolt ütleb, et tahab ühekordselt toetada ehk siis et oleks mõistlik reservfondi kasutada, aga samas eelnõu ei toeta seda ühekordsuse põhimõtet, vaid viitab nagu pikaajalisusele.

16:27 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Kui siin on vastuolu, siis tuleb see kõrvaldada. Aga eelnõu räägib kahest konkreetsest vaidlusest, mille puhul üks osapool loobub oma nõuetest ja teine kompenseerib selle ühekordse toetusega. See on nüüd eelnõu mõte. Samas ei ole välistatud, et selle seadusmuudatusega, kui see saab ellu viidud, lahendatakse tulevikus ära veel mõni analoogne probleem, mis võib esile kerkida.

16:28 Aseesimees Kalle Laanet
Marika Tuus-Laul, palun!

16:28 Marika Tuus-Laul
Aitäh! Te alustasite kirikutega, aga ma küsin: millal te siis hakkate omandireformi ohvrite, sundüürnike muresid lahendama? Ja veel: kuidas aitab Eesti kultuuririkkuste säilitamisele kaasa Petseri kloostri maade kompenseerimine? Ei ole ausalt öeldes aru saanud.

16:28 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Siin oli nüüd kaks küsimust. Mis puudutab sundüürnikke, siis ma mõistan, et see probleem on ühiskonnas olemas. Ja kui probleem on ühiskonnas olemas, siis tuleb ühiselt otsida lahendust. Mis puudutab kahe konkreetse kirikuga sõlmitud kokkuleppeid, siis nende saavutamine võttis väga kaua aega, lausa aastaid. Nii et ma ei julge lubada, et sundüürnike teema on võimalik lahendada ära hetkega, aga teeme asju järjekorras.

16:29 Aseesimees Kalle Laanet
Liisa Oviir, palun!

16:29 Liisa Oviir
Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Mind on küll mõned teie vastused veennud selles, et meil on tõesti kunstiväärtusi, mis tuleb konserveerida, mis tuleb säilitada. See on kultuuri mõttes väga oluline. Aga minu küsimus on selline. Saan ma õigesti aru, et see raha lähebki kunstiväärtuste säilitamisse, mitte, ma ei tea, näiteks kinnisvaraarendusse või kuskile mujale?

16:29 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Minu arusaama kohaselt, selle informatsiooni kohaselt, mis mul täna on, on rahale, mis läheb Eesti Evangeelsele Luterlikule Kirikule – ja see on valdav osa sellest summast, nagu ma mainisin, üle 6 miljoni euro –, kindel otstarve juba leitud. Üks konkreetne näide on Tallinna toomkiriku renoveerimine. See on Eesti olulisimaid sakraalhooneid üldse. Nii et mingit kinnisvaraarendust, kui seda sõna üldse sobib selles kontekstis kasutada, minu teada plaanis ei ole.

16:30 Aseesimees Kalle Laanet

Jaak Madison, palun!

16:30 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea minister, palju õnne ka minu poolt Keskerakonna liikmeks saamise puhul! Mis muud mul soovida ongi. Kuid ühele heale küsijale ligi veerand tundi tagasi vastates te mainisite regionaalse arengu aspekti ja elanikkonna keskmist vanust regiooniti. See on väga oluline teema, millega haakuvad ka teie väljaütlemised nädalapäevad tagasi "Aktuaalses kaameras". Ma küsisin selle teema kohta ka peaministri käest, kes suuremat vastata ei osanud, aga üritas teid kaitsta. Äkki te siis selgitate ise oma sõnadega, kuidas haakub teie nägemus regionaalsest arengust – mis on väga oluline, nagu täna välja tuli – teie väljaütlemistega, et ääremaastumine ja regionaalne ebavõrdsus on paratamatus ja ülemaailmne trend, mida ei saagi mõjutada poliitiliste otsustega? Kas ei ole kuidagi kahepalgeline tulla siia valama krokodillipisaraid regionaalsete arengute pärast, kui te samal ajal ütlete avalikkusele, et mitte midagi teha ju ei saa? Milleks te siis minister olete?

16:31 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! See küsimus ei puuduta muidugi seda konkreetset eelnõu, aga ma siiski vastan. Esiteks, aitäh õnnitluste eest! Kommentaar on selline, et vaadakem arve, statistikat! Kristjan Port tegi Postimehe arvamusliidrite lõunal ettekande, kus ta ütles, et sajast olulisest maailma keskusest on mõnekümne aasta pärast alles jäänud mõnikümmend. Küsimus on eelkõige trendides. Kas poliitiliselt saab neid mõjutada? Noh, inimesi tegelikult ei saa sundida kuskil elama, aga tingimusi luua saab. See oli minu mõte.

16:32 Aseesimees Kalle Laanet
Monika Haukanõmm, palun!

16:32 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea minister! Minu küsimus puudutab seda eelnõu, tulen tagasi korterite teema juurde. Arv 83, mida ma nimetasin, on kirjas seletuskirja leheküljel nr 2. Kui see on vaid paari viimase kuuga saja võrra kasvanud, siis olgu pealegi. Aga see polegi oluline. Küsimus on selles, et te ütlesite ühes oma esimestest vastustest, et kui seadus on vale, siis ei pea seda täitma, vaid seadust tuleb muuta. Minu küsimusele vastates te ütlesite, et riigil ei ole võimalik nendest korteritest kuidagi keelduda, ta peab need vastu võtma. Kas siis ei peaks muutma seadust ja asjad teistmoodi korraldama, mitte nii, et riik hakkab Kohtla-Järve linnale tasuma ülalpidamiskulusid, mis väga kiiresti kasvavad? Äkki peaks muutma mõnda seadust?

16:33 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Ma mainisin juba oma kõnes, et seletuskirjas olnud 83-st on juba saanud 183. Numbrite maagia! Aga mis puutub sellesse, kas peaks muutma seadust, siis jah, peaks. Kindlasti peaks, aga mis suunas? Ma arvan, et me ei saa nendes linnades – Kohtla-Järve on üks näide, Valga on teine näide ja tulevikus tabab sama probleem, kui need trendid püsivad, kindlasti ka Narvat – kogu seda kohustust lükata kohaliku omavalitsuse kaela. See on tegelikult võimatu. Kuna me ei saa inimesi ka sundida kuskil elama, siis paratamatult peab just nimelt riik aitama need probleemid lahendada. Need tondilossid tuleb kas siis lammutada või anda neile teine funktsioon. Igasuguse kinnisvara puhul on ju esimene küsimus, mis on selle funktsioon. Praegu on lihtsalt väga paljud korterid ääremaadel ja endistes tööstuspiirkondades oma funktsiooni kaotanud.

16:34 Aseesimees Kalle Laanet
Tarmo Kruusimäe.

16:34 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea aseesimees! Hea ministrihärra! Ma teiega ei nõustu, just selle vastusega, kus te ütlesite, et kohalikel omavalitsustel on autonoomia. Minu küsimus teile kui juristile on niisugune. Kui kohaliku omavalitsuse juhid osutuvad mõningate probleemide lahendamisel abikõlbmatuks, kas on mingit juriidilist alust kuulutada nende omavalitsuse juhtide suhtes välja eraisiku vaimne pankrot ja korraldada

uued kohalikud valimised, et tegutsema hakkaksid võimekamad inimesed, kes suudaksid probleeme lahendada? Tegelikult me loome praegu pretsedendi. Järgmine kohalik omavalitsus leiab, aga miks peavad meie elanikud maksma elektri eest – et ärgu maksku, küll riik tasub võla. Nii tekib võib-olla doominoefekt, mis paraku ei ole efekt, vaid juba defekt.

16:35 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Eesti Vabariik on demokraatlik vabariik, kus toimuvad iga nelja aasta tagant nii kohaliku omavalitsuse valimised kui ka Riigikogu valimised. Mina usun, et nii kohalikes omavalitsustes kui ka riigis valitakse etteotsa absoluutselt kõige paremad inimesed, kes sinna sobivad ja kes sinna ka ise tahavad saada. Meil on mõnikord probleem lihtsalt selles, et need kõige andekamad ja kõige tublimad tahavad teha midagi muud kui riiki juhtida. Vähemalt tundub nii, kui teie kommentaari järgi otsustada. Ma siiski usun, et valimised on parim võimalus muuta oluliselt asju, mis tunduvad olevat halvasti lahendatud või väga halvasti lahendatud.

16:36 Aseesimees Kalle Laanet
Henn Põlluaas, palun!

16:36 Henn Põlluaas
Aitäh! Selles eelnõus räägitakse korteritest, mis on riigile loovutatud. Noh, eesmärk on ju tore: inimesed kokku tuua ja lammutada need tondilossid ära. Mis saab aga sellisel juhul, kui on omanikke, kes ei ole nõus kolima? Seda esiteks. Ja teiseks, Kohtla-Järvel ja Narvas on kümneid ja kümneid kortereid ning mitte ainult kortereid, vaid ka suuri hooneid – Narva kesklinnas lausa üks suur restoranihoone –, mis kuuluvad Vene kodanikele, kes ei ela Eestis, vaid Venemaal, kes ei maksa üüri, keda ei ole võimalik kätte saada, keda ei ole võimalik isegi kohtusse kaevata selle eest, sest ei teata, kus nad on. Mis lahend võiks olla, et saaks need majad ja korterid kätte ja tühjaks, et neid oleks võimalik ära lammutada? Sest kui neid kätte ei saa, siis seda ei ole ju võimalik teha. Või mis lahendus teil on?

16:37 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Selleks tuleb muuta seadust, et riigil oleks võimalik, kui on selline olukord, inimesi selleks sundida. Praegu selline seaduslik võimalus puudub ja see ongi väga suur probleem.

16:38 Aseesimees Kalle Laanet
Hanno Pevkur, palun!

16:38 Hanno Pevkur
Aitäh! Ma jätkan oma eelmise küsimuse teemal, miks ma tegin ettepaneku, et sa võiksid selle eelnõu tagasi võtta. Põhjus on tegelikult väga lihtne. Esiteks, sellel eelnõul ei paista siin saalis toetust olevat ja kui valitsus teeb vea, siis ongi parlamendi ülesanne valitsusele öelda, et te teete valesti. Nagu ma ütlesin, rahaallikas on vale ja motiiv on vale. Nüüd, sa ütlesid ühes varasemas vastuses umbes midagi sellist, et on saadud hea kokkulepe ja kui see on sõlmitud, siis tuleb seadus ka ära muuta. Ma küsin su käest sedapidi: kuidas sulle tundub, kas see protsess on selline, nagu hea õigusloome eeldab? Kui meil kehtib mingi seadus, siis äkki peaks valitsus eelkõige järgima seadust ja selle järgi käituma, mitte tegema seadusvälise kokkuleppe ja siis tulema parlamenti seda legitimeerima? See on probleem, mille tõttu on täna mõistlik see eelnõu tagasi võtta ja tulla kuu aja pärast või hiljem meie ette uue eelnõuga.

16:39 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Ettepanek väärib kaalumist. Aga ma ütlen ka seda, et nii palju kui ma olen tutvunud selle konkreetse probleemistikuga, tundub siin mängus olevat kaks hästi olulist tõsiasja. Esimene on see, et probleem on olemas, ja teine on see, et see tuleb lahendada. Mul on hea meel, et suur osa saalist mõistab seda mõlemat tõsiasja nagu minagi. Ainus küsimus on praegu minu arust see, kuidas seda ikkagi konkreetselt teha. Ja see arutelu näitab, et tuleb ühiselt vaeva näha.

16:39 Aseesimees Kalle Laanet
Jaak Madison, palun!

16:40 Jaak Madison
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Minu uus küsimus on seotud otseselt selle eelnõuga. Tulen tagasi okupatsioonikahjude juurde. Jättes kõrvale teie sõnavääratused ja vale ajaloofakti, mida te väitsite, tahan öelda, et okupatsioonikahjusid peaks hüvitama ikkagi see, kes on okupatsiooni eest vastutav. Mõni aasta tagasi algatas justiitsminister, kes praegu on ka ametis, koos oma Läti ja Leedu kolleegiga okupatsioonikahjude väljaselgitamise protsessi. See kahjuks ei ole jõudnud mingite märkimisväärsete tulemusteni. Teie kui värske valitsuskabineti liige olete nüüd ka selle küsimusega otseselt seotud ja nagu te korduvalt mainisite, homme hommikul toimub järjekordne valitsuse istung. Kas te tõstate selle küsimuse seal lauale, et juhtida tähelepanu sellele, et okupatsioonikahjude väljaselgitamisega tuleb edasi minna ja okupatsioonis süüdi olevale riigile kahjunõue esitada? Kas te teete seda?

16:41 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et konkreetses sõnastuses esitatud ettepanek ei kuulu minu töövaldkonda. Aga valitsuse liikmena ma arvan seda, et kui üks minister on mõne protsessi algatanud, siis ta peab selle kas ise lõpetama või minema sellega lõpuni.

16:41 Aseesimees Kalle Laanet
Jüri Jaanson, palun!

16:41 Jüri Jaanson
Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Ma olen teie vastustest aru saanud, et selle eelnõu raames te õiguskantsleri seisukohaga tutvunud ei ole. Samas olete siin rõhutanud, et meil on suur probleem ja see probleem tuleks lahendada. Küsimus on selles, millised lahendused siin leitakse. Mulle tundub, et õiguskantsleri seisukohtade ja selle probleemi lahenduse vahel ei ole kooskõla. Siit minu küsimus: kas juhul, kui selle eelnõu menetlus läheb edasi, te kavatsete kohtuda ka õiguskantsleriga ja tema seisukohaga tutvuda?

16:42 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Ma ütlesin üsna selgelt, et ma ei ole õiguskantsleriga sellel teemal vestlemiseks eraldi kohtunud, aga tema seisukohtadega ma olen tutvunud. Kui see menetlus läheb edasi, siis ma kindlasti kavatsen õiguskantsleriga sellest eraldi rääkida. Meil on põgusalt juttu olnud, et me lähiajal kohtume.

16:42 Aseesimees Kalle Laanet
Peep Aru, palun!

16:42 Peep Aru
Aitäh! Lugupeetud minister! See küsimus tuleb parlamendiliikmelt, kes on töötanud selles Riigikogu koosseisus veel vähem kui teie ministrina. Tänase istungi põhjal on mul tekkinud arusaam, et parlamentarism on Eestis väga kõrgel tasemel, võiks isegi öelda, et tõusufaasis. Millised on teie järeldused tänasest istungist?

16:43 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Minu järeldused ei puuduta konkreetset seaduseelnõu, aga ma vastan ikkagi. Minu mulje on see, et tegelikult on siin ikka päris raske seista.

16:43 Aseesimees Kalle Laanet
Minister Mäggi! Rohkem küsimusi teile Riigikogu liikmetelt ei ole. Aitäh!

16:43 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh teile!

16:43 Aseesimees Kalle Laanet
Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Märt Sultsi.

16:44 Märt Sults

Auväärt juhataja! Kolleegid! Majanduskomisjon arutas esmaspäeval, 30. aprillil k.a oma korralisel istungil Vabariigi Valitsuse algatatud erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 614, et saata see esimesele lugemisele. Koosolekut juhatas auväärt Sven Sester ja protokollis Annaliisa Jäme. Koosolekust võtsid osa Deniss Boroditš, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Kristen Michal, Märt Sults, Raivo Põldaru, Tarmo Kruusimäe, nõunik-sekretariaadijuhataja Kaido Rosin, nõunik Marin Daniel ja nõunik Piia Schults. Puudus Toomas Kivimägi. Kutsutud olid riigihalduse minister Jaak Aab ja Rahandusministeeriumi riigivara osakonna nõunik Uku Hänni.
Koosolek oli põhjapanev ja sisutihe. Jaanus Marrandi esitas küsimusi, Jaak Aab vastas, Sven Sester korrigeeris, Märt Sults palus selgitusi, Tarmo Kruusimäe sai esitatud täpselt analoogse küsimuse nagu praegu saalis. Muidugi oli arutelu saalis palju-palju sisutihedam ja tihkem kui komisjonis. Komisjon otsustas muuseas määrata ettekandjaks mind (otsus oli konsensus, hääletasid Deniss Boroditš, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Kristen Michal, Märt Sults, Raivo Põldaru, Sven Sester ja Tarmo Kruusimäe), teiseks otsustas teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 9. mail k.a kell 14 (hääletustulemus oli konsensus, Deniss Boroditš, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Kristen Michal, Märt Sults, Raivo Põldaru, Sven Sester ja Tarmo Kruusimäe olid hääletajateks), kolmandaks otsustas komisjon teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada (hääletati konsensuslikult ja hääletajateks olid Deniss Boroditš, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Kristen Michal, Märt Sults, Raivo Põldaru, Sven Sester ja Tarmo Kruusimäe) ja otsustas teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10 tööpäeva, s.o 23. mai 2018 kell 17.00 (hääletajateks konsensuslikult olid Deniss Boroditš, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Kristen Michal, Märt Sults, Raivo Põldaru, Sven Sester ja Tarmo Kruusimäe). Alla kirjutanud on protokollile Sven Sester ja Annaliisa Jäme. Väljavõte on õige. Aitäh!

16:46 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh! Esimene küsimus, Helir-Valdor Seeder.

16:46 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja, mul on küsimus eelnõu kohta. Tsiteerin: "paragrahvi 7 lõiget 1^1 täiendatakse punktidega 7 ja 8 järgmises sõnastuses: "7) omandireformi käigus või selle tagajärjel kasutuseta jäänud ehitise või selle osa korrashoiu, lammutamise, saneerimise (Juhin nüüd tähelepanu. – H-V. S.), elanike ümberasustamise või vastava tegevuse korraldamisega seotud kulude katteks;". Kohtla-Järve linn asutati 1946. Siin on väga palju küsitud, kas ka seal oli omandireformiga seoses probleeme ja kas neid probleeme annab kuidagi omandireformiga siduda. Ma küsin nüüd, et aga mis saab juhul, kui ei anna siduda. Seletuskirjast tuleb välja, et Kohtla-Järvel paigutatakse inimesi ümber ühest hoonest teise, kui mõned hooned on väga hõredalt asustatud. Kas siit võib välja lugeda, et tegemist on otseselt ikkagi omandireformi tagajärgedega, et mõeldud on hoopis sundüürnike ümberasustamist? Kas komisjonis oli sel teemal juttu või kuidas peab seda mõistma?

16:47 Märt Sults

Aitäh! Väga hea küsimus. Seda arutati jah. Tarmo esitas komisjonis analoogse küsimuse. Palun vabandust, härra Tarmo Kruusimäe esitas analoogse küsimuse ja piltlikult öeldes pandi seda teemat ühest taskust teise. Ümberasustamisest nagu juttu ei olnud, kokkukolimisest oli juttu.

16:48 Aseesimees Kalle Laanet

Hea ettekandja, ma täpsustan korraks muudatusettepanekute esitamise tähtaega. Kas see on kell 17.00 või 17.15?

16:48 Märt Sults

17.00.

16:48 Aseesimees Kalle Laanet

Selge. Aitäh! Järgmine küsimus, Jüri Adams.

16:48 Jüri Adams
Härra ettekandja! Kas eelnõu ettevalmistamise käigus sai komisjoni töös teatavaks mingisuguseid fakte seoses Petseri kloostri varadega?

16:48 Märt Sults
Aitäh! Väga hea küsimus. Tähendab, Petseri kloostrit komisjoni päevakorras ei olnud.

16:48 Aseesimees Kalle Laanet
Helmut Hallemaa, palun!

16:49 Helmut Hallemaa
Aitäh, eesistuja! Hea komisjoni ettekandja, kolleeg! Ma kiidan komisjoni tõelise üksmeele ja konsensusliku töötamise eest. Aga minu küsimus tuleneb sellest, et täna on saal tõelist parlamentaarset tööd tegemas, hästi aktiivselt küsimas ja diskuteerimas. Kas komisjoni istungil võis eeldada, et see asi saalis nii erinevaid seisukohti tekitab?

16:49 Märt Sults
Tähendab, kui sa käivitad mootori, siis sa kunagi ei tea, kuidas keemilised ja füüsikalis-keemilised protsessid käima hakkavad, kui mingid tingimused muutuvad või kõiguvad. Täpselt samuti on ju komisjoni otsusega. Saal peabki käituma nii, nagu ta täna käitus, sest meil on ju parlamentaarne ühiskond, parlamentaarne riigikord. Suurepärane!

16:49 Aseesimees Kalle Laanet
Jüri Jaanson, palun!

16:49 Jüri Jaanson
Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Mulle jäi siin kõrvu, kui te ütlesite, et komisjonis toimusid konsensuslikud hääletused. Konsensus on minu teada ikkagi nõusoleku vorm, mitte hääletus. Täpsustan üle, mis teil siis komisjonis toimus. Kas toimusid hääletused või konsensuslikud nõustumised nende ettepanekutega?

16:50 Märt Sults
Aitäh! Väga hea tähelepanu juhtimine! Sõnavääratus, hääletamist ei ole meil toimunud.

16:50 Aseesimees Kalle Laanet
Helir-Valdor Seeder, palun!

16:50 Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Mul on täpsustus eelmise küsimuse jätkuks. Te saate protokollist lugeda. Kas komisjonis tõepoolest oli konsensus selles küsimuses, et saata eelnõu saali ja lõpetada esimene lugemine? Kas mitte keegi ei olnud komisjonis selle vastu, kõik nõustusid sellega? Olge hea, kinnitage, kas see oli nii.

16:50 Märt Sults
Aitäh! Väga hea küsimus, väga hea tähelepanu juhtimine. Ma juhin ka tähelepanu, et ma pole enam 23 aastat alkoholi tarbinud, tähendab, ma mäletan, mis seal komisjonis toimus. Jah, kõik olid konsensuslikult nõus saali saatmisega ja esimese lugemise lõpetamisega. (Naerab.)

16:51 Aseesimees Kalle Laanet
Peep Aru, palun!

16:51 Peep Aru

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kui te viimased 23 aastat nii hästi mäletate, ehk siis selgitate natukene mulle ja võib-olla ka teistele, kes pole asjasse nii väga suutnud süveneda, millised olid komisjonis konkreetsed küsimused lugupeetud minister Jaak Aabile ja millised olid vastused. Saime küll üldjoontes teada, kes midagi ütles, aga mida täpselt öeldi?

16:51 Märt Sults
Suur tänu küsimuse eest! Mis saab olla mul ettekandjana suurem rõõm kui puldis juttu ajada! Ma võin teile kogu selle protokolli ilusasti ette lugeda, sellepärast et mulle see õudselt meeldib. (Hõiked saalist: "Ära jama!") Tähendab, Sven Sester küsis, kas korterite riigile loovutamise selgelt suurenenud trend võib jätkuda. Jaak Aab vastas nii, nagu vastas: "Demograafia." (Sumin saalis.) Jaanus Marrandi uuris, kas lisaks seletuskirjas seoses okupatsioonikahju korvamise ja ülekohtu heastamisega mainitud kahele kirikule on Eestis veel kirikuid ning teisi hooneid, kellele sarnaseid kahjusid hüvitada tuleks. Märt Sults palus selgitust seletuskirjas kirikute esiletoomisele. Jaak Aab vastas. (J. Ligi läheneb kõnepuldile ja ütleb midagi vaikselt M. Sultsile.) Palun ärge rikkuge, härra Ligi, minu privaatsust! Tähendab, teie siin väitsite, et on olemas keskkriminogeenne erakond, aga ärge tulge nii ligidale! Tarmo Kruusimäe küsis, kas eluruumide loovutamist on võimalik hiljem ka tagasiulatuvalt muuta ning riigile loovutatud eluruum tagasi saada, see oleks siis ostu-müügileping edasi-tagasi. Tähendab, see ei ole võimalik. Uku Hänni sõnul on taotluse esitamine võimalik, puudub seadusandlik regulatsioon, võõrandatud eluruumide mingi perioodi järel tagastamine on võimalik. Niimoodi vastas Uku Hänni, kes on tegelikult omandireformi seaduse huku arhitekt. Tarmo Kruusimäe uuris Riigi Kinnisvara AS-i võimekuse ning tühjaks jäetud eluruumide ja nendega kaasnevate maatükkide muutmise võimaluste kohta. Jaak Aab vastas, et kindlate lepingute alusel Riigi Kinnisvara AS sellega tegeleb. Kaido Rosin küsis, kas eelnõus kirikutele pakutud lahenduste asjus on ka õiguskantsleriga konsulteeritud ning tagasisidet saadud. Jaak Aab vastas, et on küll. Sven Sester uuris omandireformi prognoosi kohta. Uku Hänni sõnul on lõpetamata maareform, peamiselt maa erastamine ning varade tagastamine. Kristen Michal uuris, miks on pensionireformi läbiviimise ning erinevate finantsturu arendamise kulude katmine omandireformi reservfondi kasutamisest välja jäetud. Jaak Aab vastas. Uku Hänni lisas, et reservfondi väikese mahu tõttu ei ole see võimalik. Kaido Rosin võttis koosoleku kokku. Nii see koosolek läks. Aitäh!

16:54 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, hea ettekandja! Aa, Sven Sester, palun!

16:54 Sven Sester
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kas te täpsustaksite veel täpsemalt? Mõned punktid teie vastuses jäid ikkagi segaseks. Mis selles protokollis nüüd ikkagi täpselt oli?

16:55 Märt Sults
Palun täpsustage küsimust! Ma ei saanud aru.

16:55 Sven Sester
Ma tahaksin siiski, et te kordaksite lõpuosa üle. Mis seal lõpuosas oli, need viimased kolm küsimust, mis olid protokollis, ja ka vastused? Olge nii kena!

16:55 Märt Sults
Viimased kolm küsimust. Kelle küsimusest alates? (Naer saalis.) Nii, ei saa rääkida sellest, et Tarmo Kruusimäe uuris, sest see ei ole küsimus. Aa, Tarmo Kruusimäe küsis, kas eluruumide loovutamist on võimalik hiljem ka tagasiulatuvalt muuta ning riigile loovutatud eluruum tagasi saada. Siit alates, jah? Väga hea. Uku Hänni sõnul on taotluse esitamine võimalik, puudub seadusandlik regulatsioon võõrandatud eluruumide mingi perioodi järel tagasiandmise kohta. Nii, nüüd Tarmo uuris ja Jaak Aab selgitas. Siis Kaido Rosin küsis, kas eelnõus kirikutele pakutud lahenduste asjus on ka õiguskantsleriga konsulteeritud ning tagasisidet saadud. Jaak Aab vastas, et on küll. Siis Sven Sester uuris omandireformi progressi kohta ja ka Michal, Kristen uuris. Nii et see lõpuosa ongi niimoodi.

16:56 Aseesimees Kalle Laanet
Nii, nüüd on küsimused teile, ettekandja, lõppenud. Aitäh! Avan fraktsioonide esindajate läbirääkimised. Jürgen Ligi, Reformierakonna fraktsiooni esindaja.

16:56 Jürgen Ligi
Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Ma usun, et noorele ministrile tehti siin natukene liiga, kui öeldi, et ta kuidagi keerutab või meid lolliks peab. Eks tal ole raske. Aga raskem osa on tegelikult alles ees, sest ta on ikkagi sisenenud üsna räpasesse poliitika ajamise viisi ja see eelnõu on üks selle avaldumise vorme. Siin eelnõus ei ole muud põhimõtet, kui et saime võimu ja võim on selleks, et krabada ja jagada. Neid katseid on ju ennegi tehtud, omandireformi reserv on selleks hästi mugav koht, Riigikogust saab sisuliselt mööda minna ja panna raha kasutamisele lihtsalt silt, mida muidu peaks põhjendama. Ma pean siin olema kahjuks nõus Heimar Lengiga, et tõepoolest, omandireformi reservi põhimõttega see raha kasutamine mitte kuidagi kokku ei käi, selles mõttes on tegemist järjekordse vargusekatsega. Ühe katse lõi tagasi õiguskantsler, kes ütles, et seda ei tohi teha. Aga Riigikogu võib ju kõike teha, võib ka varastada, võib lasta põhimõtetel lohiseda ja neid muuta. Ja kui siin tõesti on selleks olemas hääled, kaasa arvatud Heimar Lengi hääl ja IRL-i hääled, siis see juhtub, aga me ikkagi loodame, et seda asja niimoodi läbi ei lasta.
Minister ütles paljusid asju, mida kogenum poliitik võib-olla ei ütleks, aga eks ta nii olegi ju oma tööd teinud. Üks lause oli, et see on väärtusotsus. See on tõepoolest väärtusotsus. See on krabamise ja jagamise otsus, ei mõelda põhimõtetele, ei mõelda pretsedentidele, ei mõelda kõrvalmõjudele. Antud juhul on kõige kapitaalsem kõrvalmõju muidugi see, millest kirikule raha andmisest rääkides ka õiguskantsler õrnalt märku andis. Ma oleks lootnud, et ta ütleb natukene tugevamini. Asi ei ole lihtsalt Riigikoguga kooskõlastamises, vaid suuremas printsiibis. See on see, et Eesti õigusjärglust ei tohi seada kahtluse alla. Eesti ei ole ennast okupeerinud ja ei tohi võtta vastu otsust, et tema kompenseerib endale okupatsioonikahjud, mille ta ise on tekitanud. Ta ei ole neid tekitanud. Küll aga võib ta anda kirikule raha.
Minister ütles mitu korda, et see on mingisugune probleem, millele siis nüüd tuleb lõpuks ometi lahendus. See lahendus oli juba valmis. Mulle kinnitas peapiiskop, et see leping oli eelmise valitsuse ajal allakirjutamisküps. Ma ei tea täpseid detaile, miks ei jõutud enne novembrit 2016 selle allakirjutamiseni, aga ma mäletan, et me vaidlesime natukene, et äkki peaks ikkagi tagastama. Teine asi oli see, et me vaidlesime võib-olla summade üle, ja selles ei osale ju kogu valitsus. Aga põhimõtet, et kirikule tuleb raha anda, on peetud õigeks mitu aastat, sh on olemas kirjalik jälg 2013. aastast, kui rahandusminister olin mina. Minu sõnad, mida on oponendid siin ka ettevaatamatult tsiteerinud, olid, et kirikule võiks anda sihtotstarbelist toetust, aga mitte siduda seda kuidagi okupatsioonikahjudega. Sellesse ämbrisse astus muidugi suure mõnuga uus valitsus, tema hea meelega kompenseerib okupatsioonikahjusid, sest ta ei saa täpselt aru, mis on Eesti õigusjärglus ja mis on Eesti õiguslik järjepidevus.
Üks pretsedent on jah, et kui on kaks kirikut, siis mis ülejäänutega saab, kui me ütleme, et me hakkame raha andma. Sõber Igor ei olnud siin korrektne, asi ei ole nii väga kiriku erakordsuses, vaid selles, et ka kirikuid on erinevaid. Aga suurem probleem on ikkagi see, et me iseenda saatust iseendale kompenseerida ei saa. Neid rahatahtjaid on väga palju.
Palun lisaaega!

17:01 Aseesimees Kalle Laanet
Kolm minutit lisaaega.

17:01 Jürgen Ligi
Sellepärast oleks võinud tulla selle asjaga ausalt välja. Peamine probleem on siin põhjenduses, isegi väiksem probleem on see, kust raha võetakse, aga need kokku oleksid pidanud tähendama ikkagi ausat põhjendust riigieelarve menetluse käigus ja ausat lepingu allakirjutamist, aga mitte kõrvalteede kompamist.
Veel kehvem lugu on nende korteritega. Riik ei ole kunagi endale vägisi kohustusi võtnud. Nende korterite krabamine iseenda kätte algas Kohtla-Järvelt. Üks Korb ütles, et tema lahendab selle probleemi, ja teine Korb sai ministriks ning ühe esimese ja peaaegu ainsa asjana kirjutas ta alla paberile, et need Kohtla-Järve korterid, mida minu teada on 33, võtab riik enda kaela. Nüüd on tuldud ringiga tagasi tegema seda omandireformi tähe all. See on ikka hästi häbematu. Omandireformi reservfondi

erastamisest laekuva raha otstarve on lõplikult ja ammendavalt seaduses kirjeldatud. Kui mõni otstarve ära kaob, kuna raha on vähe, siis kindlasti ei saa olla raha vähesus see põhjus, miks neid otstarbeid sinna juurde kirjutada. Seadust oleks võinud korrastada, aga just see must poliitika tegemise viis on see, et me hakkame rääkima millestki kõrvalisest, öeldes, et me siin korrastame seadust. Ei, me ei korrasta seadust, me jagame siin raha.
On väga suur lootus, et ehk IRL, sotsid ja üks osa Keskerakonnast ei lähe sellise sahkerdamisega kaasa. Ma loomulikult ei arva, et see hind siin oleks see, et sahkerdame kusagile veel, et siis oleks korras, näiteks sahkerdame kellelegi, keda millegipärast nimetatakse sundüürnikeks. See on ka üks häbematu müüt, selliseid inimesi tegelikult ei ole olemas. Olles ise üks omandireformi tõttu kannatanuid, saan ma sellest vähemalt emotsionaalselt aru, see lihtsalt ei tohi olla jällegi selline asi, et me maksame kinni emotsiooni omandi eest, mida ei ole kunagi olnud.
Kokkuvõtteks ütlen, et me jagame juba korra siin opositsioonikaaslaste seas tekkinud ettepanekut esimest lugemist mitte lõpetada. Kahju, et seda otsust ei teinud juba komisjon, aga meil on võimalik see viga parandada ning see riigivargus ja õigusjärgluse kahtluse alla seadmine või õieti murendamine peatada. Aitäh!

17:04 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Vabaerakonna fraktsiooni nimel Jüri Adams.

17:04 Jüri Adams
Härra istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Ma tahaks rääkida teemadest, mida saab jagada kahte gruppi: esiteks, õiguse ja riigivalitsemise üldmetodoloogilistest teemadest, mis haakuvad selle eelnõuga, ja teiseks tahaks rääkida nendest konkreetsetest kõne all olevatest kirikute kaasustest ja Petseri kloostri küsimusest.
Üldine metoodika on see, et riigis luuakse kahte sorti riigiasutusi: ühed on sellised, mis luuakse ilma lõpptähtajata ja n-ö igavikuliselt, ning teised luuakse mingisuguse konkreetse töö ärategemiseks või mingiks kindlaks tähtajaks. See sarnaneb lepinguõiguses olevate lepingute jaotusega tähtajalisteks ja tähtajatuteks. Kui Eesti Vabariigi iseseisvus taastati, siis selle taastamise tegelikuks läbiviimiseks ja reformide tegemiseks kutsuti ellu väga palju riigiasutusi. Tookord ei osanud keegi mõtelda, et kunagi saab see töö valmis ja neid asutusi ei ole siis enam vaja. Aga sisuliselt olid need ajutised riigiasutused, mis olid loodud ühe konkreetse ülesande täitmiseks. See reservfond on ka üks niisugustest. Me oleme praeguseks jõudnud Eestis olukorda, kus me peame andma üldise vastuse, kuidas me edasi läheme. Suurem osa selliseid sisuliselt ajutisi asutusi on oma töö valdavalt ära teinud, need ülesanded ei ole enam vajalikud. Üks või kaks nendest on likvideeritud või ise likvideerunud, aga mingil hetkel, kui ei ole enam ette näha piisavat töömahtu, on vaja põhimõttelist otsust. Minu arvates on mõeldamatu kujutada ette, et see fond peaks rahulikult tiksuma 2060. aastani, nii nagu selgub eelnõu seletuskirjast.
Üks järgmine valitsus võiks vaadata läbi kõik sellised probleemid ja viia asjad kokku. Kui on selliseid asutusi, mille tegevuse lõppsaldo on positiivne, st sisse on tulnud rohkem raha, kui on välja läinud, ja ülelaekunud rahale ei ole enam rakendust, siis tuleks see raha nendest fondidest välja võtta. Siin on palju võimalusi, kuidas täpselt otsustada, mida sellega teha. See on õige metoodika, kuidas Vabariigi Valitsus oleks pidanud selle küsimuse lahendama. Alles siis, kui need esimesed kaks sammu oleksid tehtud, oleks võinud küsida, mis selle ülejäänud rahaga ette võtta.
Nüüd kirikutest ja Petseri kloostri omandiõigusest. Kõigepealt üldine märkus, et Eestis kehtib traditsiooniliste kirikute kohta põhimõtteliselt teistsugune omandiõigus, kui kehtib kõikide teiste omanike kohta. Meil on küll üldpõhimõte, et igal asjal saab olla ainult üks omanik. See tähendab, et asjal võib olla küll mitu omanikku ühel ajal, aga ei ole mõeldav, et üks juriidiline kehand on teise sees ja mõlemad on omanikud. Aga kirikute puhul on sellega olnud kogu aeg pahandusi ja kirikute suhtes see täpselt niimoodi ei ole. Kirikute omandiõigus on jaotatud kiriku kui suure organisatsiooni ja konkreetse koguduse vahel. Mõlemad loetakse omanikuks ja nendel on omavahel traditsioonilised suhted. Kogudus ei saa otsustada, et ta müüb kirikuhoone maha ilma kiriku kui organisatsiooni loata. Samamoodi ei saa näiteks kiriku keskorgan otsustada, et meil seda hoonet vaja ei ole, me müüme ta maha ilma koguduse loata.
Palun lisaaega!

17:09 Aseesimees Kalle Laanet

Palun! Kolm minutit lisaaega.

17:09 Jüri Adams

Pärast Eesti Vabariigi taastamist algas üldrahvalik ja väga tulemusrikas kirikute kordategemise ja taastamise kampaania. See kampaania on peaaegu lõpule jõudnud. Viimane suurem teadaolev küsimus on seotud Narva Aleksandri kirikuga, see on veel segane. Ja see valge lammas või karjuv hädaorg on Tartu Maarja kiriku hoone. Mitmesugustel põhjustel see hoone, mis põles maha 1941. aastal, sai nõukogude ajal EPA spordihooneks. Praegu, kui kõik teised Tartu eesti koguduste hooned on tipp-topp ja rohkemgi veel korda tehtud, on see õudses olukorras. Minge vaadake ja kui te kõrvale ei vaata, siis teile tundub, et teine maailmasõda ei ole lõppenud. See on nüüd üks asi, mille taastamise küsimusega tuleks eraldi tegelda. Siin on mitu teemat: rahvuskultuuriline küsimus, laulupeo ajalugu jne. Aga tõenäoliselt oli seal ajalooliselt üldse üks esimesest kolmest eestlaste kogudusest. Me seda väga täpselt ei tea. Võimalik, et seal oli esimene Eesti kristlaste kogudus, mis kunagi oli. Ajaloolise hoone lasid õhku venelased aastal 1708 Peeter I käsul, hiljem varemed lammutati. Kogudus oli suuteline uue hoone ehitama 1840. aastatel. Hilisematel aegadel kogudus, mis on praegugi olemas, tegutses põhiliselt Peetri kiriku hoones. Kirikute taastamise programm on vaja lõpule viia.
Petseri asi on natukene keerulisem. Minu andmetel keeldus Petseri klooster omal ajal pakutud võimalusest, ma ei tea, mis vormis ja mis põhjustel, kuigi ta oleks pidanud olema omandireformi subjekt. Kuidas võiks Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikule see nende omaaegne õigus praegu üle kanduda, selles ma väga tõsiselt kahtlen. Ma loodan, et me saame selle kohta täpsemat infot. Mul ei ole midagi selle vastu, et olulisematele kirikutele annab riik toetust, ma pean seda isegi hädavajalikuks.
Lõpetuseks ütlen, et nagu Reformierakonna fraktsioonil on ka Vabaerakonna fraktsioonil ettepanek esimest lugemist mitte lõpetada.

17:12 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh! Tarmo Kruusimäe IRL-i fraktsiooni nimel, palun!

17:12 Tarmo Kruusimäe

Hea aseesimees! Head asemikud! Kirikute teemal ütles eelkõneleja päris palju juba ära. Mina peatuksin ikkagi natukest aega nende korterite juures. Olin üksteist ja pool aastat kohaliku omavalitsuse volikogus ning mingi pikema aja jooksul olin halduskogus, olin vist esimese kokkutulnud Lasnamäe halduskogu liige. Tallinna linnas tekkisid täpselt samasugused probleemid. Tallinna linnale tulid Kohtla-Järvelt ja veel kuskilt mujalt need korterid ja meie eelarvesse kirjutati sisse raha, selleks et need korterid ära osta, kuna korteriomanik oli Tallinna linna kodanik. See oli siis omandiõiguse sissekirjutus.
Vaatame, kuidas see olukord on tekkinud. Tallinna linn on meelitanud väga palju inimesi siia just selle nn ühiselt rahastatud ühistranspordiga, mille tõttu inimesed, kes on tulnud Tallinnasse tööle, on registreerinud ennast siia sisse, küll aga on nad jäänud nendes teistes omavalitsustes omanikeks ega ole täitnud enda kohustusi. Siit tekib küsimus, kus kohas on kohalik omavalitsus jätnud otsustamata ja kehtestamata nende inimeste suhtes sunni. Kui sa oled omanik ja sa ei suuda täita enda kohustusi, siis su omand tuleks sundvõõrandada. Kohtutäitur oleks olnud üks võimalus, õige ei olnud aga mitte see, et Tallinna linn pidi need korterid ära ostma. Tallinna linn ei jõudnud kõiki kortereid endale võtta. Võib-olla läks volikogus ka suuremaks andmiseks, et kaua võib. Nüüd siis tulevad need riigile. Tallinna linn oli hea näide, sest Kohtla-Järvel – räägin jälle Kohtla-Järvest – toimus mitteotsustamine, mis minu arvates tähendab mõjuvõimuga kauplemist. Ka mitteotsustamine on üks mõjuvõimuga kauplemise tunnuseid. Kuskilt antakse signaal, et sa ei pea täitma enda kui omaniku kohustusi ja on juba eelnevalt läbi räägitud, et riik ilmselgelt ostab need korterid ära.
See aga seab tõsise kahtluse alla üürimajade projekti. On olemas korterid, mida ei vaja mitte keegi, eriti veel mitte kohalik omavalitsus, aga üürimaju justkui vajataks, sellist võimekust aga ei ole. Ma tõin ka komisjonis näite ja küsisin ministri käest. Töömeeleolu oli komisjonis äärmiselt kurb. Ütleme nii, et poodu majas nöörist ei räägita, aga eelnõu ettekandev minister ei olnud väga jutukas. Sellepärast jäid mitmedki küsimused õhku rippuma, mis võib-olla oli just see põhjus, miks komisjon konsensuslikult nii otsustas. Siin üks kolleeg ütles, et oi-oi, mis teil seal oli. Ma tuletan meelde, et ka reformierakondlased ja mu hea kolleeg, minu naaber, olid kõik konsensuslikult poolt just sellepärast, et tuleb uus minister, kes viib ennast nende asjadega kurssi, ja ilmselgelt võib ka keskfraktsioonil olla nendes küsimustes rohkem informatsiooni.

Teine küsimus, mis minu arvates oli kummaline. Praegu tulevad need Rahandusministeeriumi bilanssi, aga meil on olemas Riigi Kinnisvara AS, kes võiks ju kõik need korterid mehele panna. Kui te küsite, kuidas on üldse võimalik mehele panna kortereid, mida mitte keegi ei vaja, siis ma toon teile Roosna-Alliku näite, kus müüdi maha terve korrusmaja, 1 euro korteri eest. Esimene müük ebaõnnestus, aga tehti head lobitööd ja teine müük õnnestus. Millest tekkis Roosna-Allikul see probleem? Majad olid valmis ehitatud, inimesed elasid seal.
Ma võtan seekord kolm minutit juurde.

17:17 Aseesimees Kalle Laanet
Kolm minutit lisaaega, palun!

17:17 Tarmo Kruusimäe
Kohalikud inimesed arvasid sel ajal, kui me olime iseseisvuse taastanud, et maju soojusega varustava katlamaja omanik on ilmselgelt miljonär ja vereimeja ning *in corpore* Roosna-Alliku inimesed ei tasunud soojaarveid, mispeale katlamaja pani pillid kotti ja inimesed kolisid hoonetest välja. Sinna jäänud inimesed lahendasid olukorra nii, kuidas juhtus. Soojuspumpasid ei olnud, kellelgi oli bursuika, kellelgi Pioneeri pliit, keegi tegi trepikotta katlamaja. Aga Roosna-Alliku näide näitab, et olukord on lahendatav. Seega, minister peaks teadma, et see ei ole kõige parem lahendus, et riik peab need ära ostma. See ümbermajutamine ja ümbermehitamine eeldaks ikkagi seda, et sinna saadetakse peale head kinnisvaraspetsialistid, kes oskavad kinnisvara hinnata. Tallinnas näiteks toimusid asjad selliselt, et kui oli vaja ikka suur ühiselamu ära erastada, siis läks korter külmkapi hinnaga ja huvilised leiti. Ime-ime, mingi aja pärast olid juba kõik need inimesed müünud need külmkapi hinnaga soetatud korterid maha ja kinnisvaraarendus elas. Seega, lahendus on olemas.
Minu arvates on küsimus aga selles, miks peab riik hakkama enda raha eest tööstushoonete varemeid lammutama. Kas maa enam ei maksagi midagi? On ju võimalik müüa maad koos seal olevate hoonete või hoonejäänustega. Praegu pigem tundub, et keegi valmistab ette maatükkide müüki ja selleks, et teha seda atraktiivsemaks ja uut omanikku mingil määral sõbramehe poolest aidata (või on põhjus jälle mõjuvõimuga kauplemine), lammutatakse riigi rahaga need varemed ära, sest siis on maa atraktiivsem. Pange see maa koos varemetega müüki!
Oli ka küsimus, kui palju on neid asju veel jäänud ja millal me saame selle nn omandireformi kokku tõmmata. Uku Hänni ütles, et jah, umbes kuus suuremat vaidlust tekitavat asja on veel. Seega ütlen heale kolleegile, kes ütles, et see peaks 2060. aastani kestma, et ma arvan, et see ei kesta nii kaua. Tulevad head läbirääkijad ja me jõuame ka mingile otsusele.
On inimesi, kes räägivad, et omandireformi käigus on tehtud inimestele ülekohut, pidades silmas nn sundüürnikke. Mina leian, et kui me tahame sellel teemal kõvasti rääkida, siis tuleb rääkida ka sellest, et meil Eestis on jäänud ära desovetiseerimine ja dekoloniseerimine ning päris paljud inimesed on saanud EVP-de eest erastada kortereid, mis ei peaks mitte mingisuguse õiguse alusel neile kuuluma. Seega, enne kui me hakkame siin ülekohut heastama, peaksime vaatama, millist ülekohut me oleme eelnevalt teinud. Ärme seda Pandora laegast avame!
Küll aga ma arvan, et me võime eelnõu esimese lugemise lõpetada ja saata ta uuesti komisjoni. Ma arvan, et minister tuleb sinna, nad töötavad sellega ja me saame võib-olla sellest eelnõust asja. Ma räägin ainult nendest korteritest ja maatükkidest. Kirikuasjaga olen ma päri.

17:20 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, Tarmo Kruusimäe! Keskerakonna fraktsiooni nimel Helmut Hallemaa.

17:20 Helmut Hallemaa
Palun ka igaks juhuks aega juurde!

17:20 Aseesimees Kalle Laanet
Kolm minutit lisaaega, palun!

17:21 Helmut Hallemaa

Hea eesistuja! Head kolleegid! Eelkõneleja tõi tegelikult väga ilusti välja selle probleemi keerukuse. Kogu meie ajalugu ja iga probleem, mis siia meie ette tuleb, on täpselt sama keerukas. Ütlen alguses igaks juhuks ära, et mind ei saaks süüdistada krabamises, erastamises, ärastamises või milles iganes: ma ei ole usklik, aga toetan kirikutele ebaõigluse heastamist ja iga variant, mis selleks lauale tuuakse, on oluline.
Me täna tegelikult sisu mõttes – minister ütles seda korra – muudame erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse ja selle reservfondi funktsioone. Kui rääkida õigusest ja õiglusest, mis on olulised, peavad käima käsikäes ning mis siin on ka täna küsimustes ja sõnavõttudes ju kõne alla tulnud, siis tuleb öelda, et tegelikult ei ole kõiges olnud õigust ega ole kõiges olnud õiglust. Mina julgen öelda, et see, et me heastame kirikutele omandiõiguse rikkumisega tehtud kahju, on oluliselt õiglasem kui samast fondist erastamise jaoks Estonian Airile antud raha. Nii et selle funktsiooni muutmine on igati oluline ja õige.
Kui vaadata Eesti õigussüsteemi laiemalt, siis on näha, et meie õiguspraktikas kõige levinum vorm – protsente ma täpselt ei tea, kindlasti on selle osatähtsus üle 50% – on kindlasti kokkuleppemenetlus ja kokkulepe. Kaks osapoolt ehk kirikud ja riik on nüüd pikaajalises vaidluses omavahel kokku leppinud. Kindlasti on oluline selle asjaga edasi minna.
Meie ehk Keskerakonna arvates on kahtlemata äärmiselt oluline – seetõttu tuleb siin saalis välja ka see, et meil on erinevad arvamused –, et lahendatakse ära sundüürnike küsimus. Mina olen küll seda meelt. Ma ei ole nõus härra Ligiga, et seda probleemi justkui ei oleks. Ma olen siin kahes mõttes huvitatud isik: ma olen saanud kompensatsiooni tagastamise teel, aga minu peres on ka inimesi, kes kannatasid tol hetkel tegelikult õiglase sammu pärast, kuid kas see kõiges oli õiguslik, on veel iseküsimus. Me heastasime ebaõiglust ning tekitasime ülekohut, heastades tegelikult ebaõiglust mitmete Eesti inimeste suhtes. Seetõttu arvan ma, et ka omandireformi selle poolega ehk sundüürnike poolega tuleb kiiremini edasi minna. Siin on üks oluline asi kindlasti riikliku registri tegemine. Ma julgen küll öelda, olles Keskerakonna fraktsiooni liige, et selle asjaga me oleksime võinud tegelda kiiremini ja peame tegelema kiiremini, et see aastavahetuseks oleks tõesti olemas. See võimaldab meil saada selge pildi. Mitmed omavalitsused eesotsas Tallinnaga on päris suures mahus seda ebaõiglust heastanud, hoolimata riigi tegevusest. See on kindlasti tervitatav ja teretulnud.
Muidugi on äärmiselt olulised need ettepanekud, mis siin on tehtud pühakodade programmi rahaliste vahendite suurendamise kohta, et korrastada, renoveerida ja teha korda sakraalhooneid ning nendes paiknevaid kultuuri-, kunsti- ja muinsusväärtusi. Kahe käega ja võib-olla veel rohkemaga kirjutan ma nendele alla. See on oluline asi. Võrdleme kas või looduskaitsealasid, kus on ka piirangud, ja muinsuskaitse all olevaid ehitisi, siis võime öelda, et raha mahu ja vajaduste mõttes on muinsuskaitseline pool, kaasa arvatud pühakojad, kindlasti vaeslapse osas.
Rääkides sellest, kas okupatsiooni nimetamine selle omandiõiguse riive heastamisel on õige või mitte ja kas me sellega õiguslikku järjepidevust rikume, siis ütlen, et mina olen täiesti veendunud, et me ei riku siin midagi. Eesti riik on oma tegevusega pärast taasiseseisvumist korduvalt ju okupatsioonikahjusid heastanud. Mulle tulevad praegu kõige esimesena meelde sõjaväeosade maa-alad. Seda on omavalitsustele heastatud, on olemas mitmed fondid ja neid on veel tulemas, sest tegelikult on terve hulk kohti, kus selline asi takistab kas või kinnisvaraarendust. Võtame näiteks Viljandi linna, kus hakatakse Järveotsa elamurajooni arendama ja kus on veel alles sõjaväeosa hooned ja on ka reostust. Nii et tegelikult me oleme seda teinud. See võimaldaks nüüd meie hulka ilmunud justiitsministril viia lõpule selle protsessi, et kui me nõuame sisse okupatsioonikahjusid – kui me viime ja suudame asja viia nii kaugele –, siis oleks see kompenseeritud selle asja eest.
Aga lõpuks ikkagi see, et õigus ja õiglus peavad käsikäes käima. Ma arvan, et mõlemad – nii kirikutele tehtud ülekohtu heastamine ja teiste funktsioonide toomine omandireformi reservfondi funktsioonide hulka kui ka nende inimeste jaoks õigluse jalule seadmine, kes kannatasid ühe ebaõigluse heastamise käigus – tuleb ära teha. Keskerakonna fraktsioon toetab eelnõu esimese lugemise lõpetamist. Esimese ja teise lugemise vahel on meil kõigil võimalik ja vajaduse korral ka vajalik teha ettepanekuid eelnõu täiendamiseks ja parendamiseks. Aitäh!

17:26 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, Helmut Hallemaa! Nüüd EKRE fraktsiooni nimel Henn Põlluaas, palun!

17:26 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Jah, tõepoolest on probleem olemas. On olemas nii nende tühjaks jäänud korterite kui ka kiriku varade probleem. Seda ei eita siin saalis mitte keegi. Aga samas on see eelnõu ja need meetodid, mis mingil kummalisel põhjusel on valitud selle probleemi lahendamiseks, enneolematu õiguslik praak, täiesti hale ja vilets praak.

Hakkame pihta nendest korteritest. Siin toodi esile just nimelt Kohtla-Järvet, aga Kohtla-Järve asutati alles 1946. aastal, mitte Eesti Vabariigi ajal, see asutati nõukogude ajal. Seega, nendel korteritel ja nendel hoonetel puudub igasugune õiguslik seos omandireformiga. Neid ei saa üldse selle teemaga seostada. Küll aga on Kohtla-Järve ja ka paljud muud kohad tõepoolest täis tondilosse, tühjaks jäänud maju, kus elavad vaid mõned üksikud inimesed ja kus ei ole kütet. See probleem tuleb lahendada, aga see ei käi niisama lihtsalt, et teeme ära, nagu minister siin enne ütles, kui ma temalt selle kohta küsisin. Suur osa nendest korteritest ei ole mitte nende inimeste käes, kes siin elavad ja kellega on võimalik kontakti võtta, et need probleemid lahendada, nii et nad annaksid need korterid kas või omavalitsusele ja see omakorda riigile. Väga suures osas on nende korterite omanikud Venemaa Föderatsiooni kodanikud, kes elavadki Venemaa Föderatsioonis, ja nendega ei ole absoluutselt mitte mingisugust kontakti ei riigi ega omavalitsuse tasandil. Seda on otsitud aastaid ja aastaid ning seda probleemi on püütud lahendada aastaid ja aastaid.

Eelmine aasta arutasime ka riigieelarve kontrolli erikomisjonis seda küsimust, kuidas saada neid kortereid kätte, et osa maju oleks võimalik lihtsalt ära lammutada ja inimesed ühte majja kokku tuua. See ei ole sugugi lihtne. Meil olid arutellu kaasatud mitmed asjatundjad, ministeeriumide esindajad ja juristid. See paber, mis meile lauale pandi, ei lahenda seda sasipundart mitte grammi võrragi.

Lähen nüüd edasi kirikuteema juurde. Jah, tõepoolest oleks väga lihtne see probleem ära lahendada nii, et kirikul on nõuded ja me kompenseerime need, mis puudutab Niguliste kirikut ja selle vara, ning mõlemad pooled oleksid rahul. Aga millegipärast on siia sisse toodud see okupatsioonikahjude heastamise teema, mis ei puutu üldse siia. See on nagu siga ja kägu, mingit pistmist neil omavahel ole. Seda enam, et Eesti Evangeelne Luterlik Kirik on täiesti selgelt öelnud, et nemad ei taotle mitte mingisugust okupatsioonikahjude hüvitamist. Nendele on sügavalt arusaamatu, mispärast valitsus seda nii järjekindlalt püüab sellesse eelnõusse ja kogu sellesse tehingusse sisse viia.

Väga arusaamatu on ka see, kuidas me saame üleüldse rääkida Petseri kloostri vara kompenseerimisest. Petserimaa on Venemaa poolt okupeeritud, Petseri klooster on Moskvale alluva õigeusu kiriku halduses ...

Palun lisaaega!

17:31 Aseesimees Kalle Laanet

Palun! Kolm minutit lisaaega.

17:31 Henn Põlluaas

... ja meie hakkame nüüd seda maksma! Eesti ja Riigikogu on hukka mõistnud okupatsioonivõimude kuriteod, aga nüüd tahetakse sellega justkui võtta üle vastutus nende kuritegude eest ja hakata kompenseerima võõra riigi, võõra võimu Eestis sooritatud kuritegusid. See on täiesti absurd! Kas me tõesti tunnistamegi, et Nõukogude okupatsiooni ei ole olnudki, nii nagu minister siin lahkelt meile teatas, et okupatsioon lõppes 1940. aastal? Ma tõepoolest loodan, et see oli selline väike *lapsus linguae*, et seda tõsiselt ei mõeldud, aga tegelikult kumab selline hing sellest eelnõust läbi.

Omandiõigus ei kao kuskile sellega, et keegi on mingi territooriumi okupeerinud. Kõik need nõuded ei kustu mitte niisama. Need on täiesti legaalsed, need on olemas, need on suunatud Venemaa vastu. Me arutasime paar aastat tagasi väliskomisjonis seda, et kui me sõlmime piirilepingu ja loovutame okupeeritud Eesti alad Venemaale tasuta, siis pöörduvad kõikide nende omanike kompensatsiooninõuded, mis praegu on esitatud Venemaale, Eesti vastu. See on vähemalt 100 miljonit eurot. Esiteks, kas meil on selleks tõesti raha? Teiseks, kuidas saab üleüldse selliseid samme astuda? Siin on toodud välja väga palju erinevaid ettepanekuid, kuidas lahendada ära see probleem, kuidas ja mis rahast kompenseerida. Ma ei räägi Petserist, see on hoopis teine asi. See ei ole Eesti apostliku kiriku omanduses, vaid see on Moskva omanduses. Seal ei saa mitte mingil tingimusel mitte sentigi kompenseerida. Neid kõiki asju me saame ainult tagasi nõuda.

Nii et mind väga sügavalt hämmastab see, kuidas on võimalik, et valitsus tuleb Riigikokku sellise eelnõuga, sellise õigusliku praagiga, kõige hullem, selliste ettepanekutega, mis sügavalt riivavad meie

õiguslikku järjepidevust ja seeläbi ka meie suveräänsust. Valitsus riivab sellega ka meie põhiseadust ja selle vaimu. Eesti Konservatiivne Rahvaerakond teeb ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

17:34 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh! Head kolleegid, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada, aga on laekunud kolme fraktsiooni ettepanek see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle läbi hääletama. Asume hääletust ette valmistama.
Head kolleegid, palun tähelepanu! Panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ja Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku seaduseelnõu 614 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Head kolleegid, tagasilükkamise poolt on 36 Riigikogu liiget, vastu on 41 ja erapooletuks jäi 1.
See tähendab, et eelnõu esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 614 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 23. mai kell 17.

---

9. 17:38 "Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu, millega muudetakse kaubandus-, arengu- ja koostöölepingut" ratifitseerimise seaduse eelnõu (606 SE) esimene lugemine

17:38 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, s.o päevakorrapunkt nr 9. Head kolleegid, saalis on nii kõva sumin, et ei saa aru, mis toimub. Palun neil, kes soovivad jätkata oma arutelu, väljuda saalist! Läheme 9. päevakorrapunkti juurde, mis on Vabariigi Valitsuse algatatud "Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja tema liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu, millega muudetakse kaubandus-, arengu- ja koostöölepingut" ratifitseerimise seaduse eelnõu 606 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli siseminister Andres Anvelti.

17:39 Siseminister Andres Anvelt

Tere kõigile! Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Välisministri erakorraliste pakiliste asjatoimetamiste tõttu välismaal olen mina täna palutud teda asendama.
Aga nüüd eelnõu sisust. Käesoleval ajal reguleerib Euroopa Liidu ja Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelist suhtlust kaubandus-, arengu- ja koostööleping, mis kirjutati alla 11. oktoobril 1999. aastal, st eelmisel sajandil, Pretorias ning see jõustus 1. mail 2004. Eesti kirjutas selle muutmislepingule alla 2. juulil 2009 ning praeguseks oleme üks viimastest Euroopa Liidu liikmesriikidest, kes ei ole muutmislepingut ratifitseerinud. Pärast Euroopa Liidu ja Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise kaubandust, arengut ja koostööd reguleeriva lepingu jõustumist ning selles ettenähtud liberaliseerimiskava lõpetamist 2012. aastal on Euroopa Liidu ja Lõuna-Aafrika vaheline kaubavahetus ja vastastikuste investeeringute maht oluliselt suurenenud. Euroopa Liit ongi Lõuna-Aafrika Vabariigi peamine kaubandus- ja investeeringupartner, kaubavahetus Euroopa Liiduga moodustas ligi kolmandiku Lõuna-Aafrika Vabariigi kaubanduse kogumahust. Lõuna-Aafrika Vabariik omakorda on Euroopa Liidu suurim kaubanduspartner Aafrikas. Peamiselt eksporditakse Lõuna-Aafrika Vabariigist kütust, maavarasid, masinaid ja transpordivahendeid. Euroopa Liidu peamised ekspordiartiklid on masinad, transpordivahendid ja kemikaalid. Eesti ekspordistatistika järgi on Eesti kaubavahetus Lõuna-Aafrika Vabariigiga vägagi tagasihoidlik, see moodustas 2016. aastal vaid 0,06% kogueksportdist. Nii 2015. kui ka 2016. aastal eksporditi Eestist Lõuna-Aafrika Vabariiki kaupa 6 miljoni euro eest. Peamised ekspordiartiklid olid puitkiudplaadid, mineraalõlid, paber, papp ja turvas.
Kuna üheski koostöövaldkonnas muutmisleping Eestile otseseid kohustusi ei loo, vaid pigem soodustab koostööd, siis on keeruline hinnata muutmislepingu rakendamise võimalikke täpseid kulusid ja tulusid. Samuti puudub muutmislepinguga tehtavatel muudatustel Eestile oluline otsene mõju. Samas on teatav mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele muutmislepingul ikkagi olemas. Mitme artikli ajakohastamine loob hea eelduse tihendada Eesti ja Lõuna-Aafrika Vabariigi koostööd. Näiteks lisatakse uusi koostöövaldkondi, nagu terrorismivastane võitlus, võitlus rahapesu ja terrorismi rahastamisega,

rändealane koostöö ja informatsioonivahetus. Samuti on uuendatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alaseid sätteid, mis võiks olla üks perspektiivsemaid koostöövaldkondi. Samuti aitab muutmislepingu ratifitseerimine vähemalt kaudselt kaasa sellele, et jätkata läbirääkimisi vastastikuse viisavabaduse nimel. Lõuna-Aafrika Vabariik on Sahara-taguse Aafrika üks juhtriike ning nii poliitilistest kui ka majanduslikest aspektidest tulenevalt Euroopa Liidu strateegiline partner. Muutmisleping soodustab Eesti ja Lõuna-Aafrika Vabariigi igakülgset koostööd tulevikus. Loodan, et toetate muutmislepingu ratifitseerimist. Aga seniks tänan tähelepanu eest!

17:42 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Raivo Põldaru, palun!

17:42 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Kas Euroopa Liit ei ole mitte kahepalgeline olukorras, kus Lõuna-Aafrika Vabariigis toimuvad väga ulatuslikud inimõiguste rikkumised? See on juba varem sõlmitud leping ja nüüd me sõlmime veel kaubanduslepingut. Samas on riike, kelle vastu meil on kehtestatud kaubandusembargod ja -piirangud. Aga nüüd me kiidame, et meil läheb väga hästi.

17:43 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Ma oma arust rääkisin natuke teisest aspektist. Euroopa Liit ongi Lõuna-Aafrika Vabariigi peamine kaubandus- ja investeeringupartner ning vastupidi täpselt samuti. Ma arvan, et Lõuna-Aafrika Vabariik on pärast apartheidiaega muutunud täiesti teistsuguseks riigiks. Seetõttu on ta Euroopa Liidu oluline partner näiteks selle poliitika ajamisel, mis puudutab rändevoogude ohjeldamist ja sellealast koostööd Aafrika riikidega.

17:43 Aseesimees Kalle Laanet
Mart Nutt, palun!

17:43 Mart Nutt
Aitäh, härra juhataja! Austatud härra minister! Lõuna-Aafrika Vabariigi ja Euroopa Liidu vahelist kaubandust ja tegelikult väga paljusid muid kontakte, sh turismi ja isikutevahelisi kontakte mõjutab, ma julgen öelda, kaks väga mõjuvat asjaolu. Üks on väga kõrge korruptsioonitase Lõuna-Aafrikas, mis peale presidendivahetust ei ole vähemalt siiamaani oluliselt muutunud. Aga teine on Lõuna-Aafrika diskrimineeriv viisapoliitika, vähemalt osa Euroopa Liidu liikmesriikide suhtes. Võib öelda, et Lõuna-Aafrika kodanikul on tunduvalt lihtsam sõita Eestisse kui Eesti kodanikul Lõuna-Aafrika Vabariiki. Ma ei tea, kui palju sa asendava ministrina selle teemaga kursis oled. Kas nimetatud läbirääkimiste käigus ei tuleks ka viisaprobleemi tõstatada ja puudutada?

17:44 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Jah, ma olen selle küsimusega kursis. Euroopas on praegu seitse riiki, nende hulgas meie lähinaabrid Läti ja Leedu, aga ka uuemad Euroopa Liidu riigid, nagu Rumeenia, Bulgaaria ja Horvaatia, kellel puudub viisavabadus Lõuna-Aafrika Vabariigiga. Ma arvan, et selle lepingu sõlmimine võib aidata kaasa sellesama viisavabaduse saavutamisele. Kahjuks on see suhteliselt sarnane olukord, nagu on suhetes Ameerika Ühendriikidega, kellel ka ei ole kõigi Euroopa Liidu riikidega viisavabadust. Lõuna-Aafrika Vabariik on öelnud, et ta soovib edasi liikuda vastastikkuse põhimõttel, ta soovib Euroopa Liidult kui ühenduselt vastu viisavabadust. Kõik Euroopa Liidu riigid ei ole tunnistanud, et Lõuna-Aafrika Vabariik on viisavabaduseks valmis.

17:45 Aseesimees Kalle Laanet
Henn Põlluaas, palun!

17:46 Henn Põlluaas
Aitäh! Teil on täiesti õigus, tõepoolest, Lõuna-Aafrika Vabariik on kunagise apartheidiriigi aegadega võrreldes muutunud. Siis represseeriti ja diskrimineeriti neegreid, nüüd on olukord risti vastupidine ja oluliselt hullem, sest sealset valget elanikkonda mitte ainult ei diskrimineerita, vaid neid sõna otseses

mõttes pekstakse, kiusatakse, neilt võetakse ära omand ja neid mõrvatakse massiliselt. Olukord on täiesti hullumeelne, aga me pigistame silmad kinni. Isegi Austraalia peaminister tegi ettepaneku, et kõik valged inimesed võiksid Lõuna-Aafrika Vabariigist põgeneda Austraaliasse, nemad võtaksid nad rõõmuga enda kaitse alla. Kas tõesti saab rassism olla ainult ühepoolne ja kas me tõesti oleme valmis sellise riigiga neid ilusaid lepinguid sõlmima?

17:47 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Ma igatepidi nõustun teiega, et igasugune rassism, olenemata nahavärvist, peab olema täiesti välistatud ja sellega tuleb tegeleda, seda tuleb taunida, selle vastu tuleb võidelda. Aga üks punkt, mis selles lepingus on, on muide koostöö Rahvusvahelise Kriminaalkohtu asjus. Vägagi paljusid riike on selliste lepingutega vajalikul määral survestatud, sest kui ei aita, nagu öeldakse, õiguslik tähelepanu juhtimine, siis tihtipeale aitavad just majanduslikud sanktsioonid. Igas lepingus on ka klauslid, mis ütlevad, et kui üks pool ei käitu vastavalt kokkulepitule, siis hakataksegi neid sanktsioone kasutama.

17:48 Aseesimees Kalle Laanet

Hea siseminister, rohkem küsimusi Riigikogu liikmetel teile ei ole. Palun ettekandeks kõnetooli väliskomisjoni liikme Anne Sullingu!

17:48 Anne Sulling

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Väliskomisjon valmistas eelnõu 606 esimest lugemist ette oma 3. mai istungil. Arutelule oli kutsutud Välisministeeriumi välismajanduse ja arengukoostöö osakonna kaubanduspoliitika ja majandusorganisatsioonide büroo direktor Margus Rava, kes tutvustas eelnõu sisu ja eesmärke. Margus Rava selgitas, nii nagu minister just äsja mainis, et eelnõu ratifitseerimine annab Eestile lisaargumendi Lõuna-Aafrika Vabariigiga viisavabaduse saavutamiseks. Eeskätt pidas ta silmas, et lepingu migratsiooniklauslid sätestavad illegaalselt riigis viibivate kodanike tagasivõtukohustuse, mis on üks viisavabaduse sõlmimise eeldusi. Euroopa Ühenduse ja Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise kaubandus-, arengu- ja koostöölepingu muutmise eesmärk on ajakohastada muu hulgas kultuuri-, infoühiskonna-, majandusarengu- ning teadusalast koostööd käsitlevate sätete sõnastust ning lisada sätted rändealase koostöö, terrorismivastase võitluse, rahapesu tõkestamise, massihävitusrelvade leviku tõkestamise ning organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta. Euroopa Liidu Nõukogu Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna töörühm on kutsunud üles liikmesriike, kes ei ole veel muutmislepingut ratifitseerinud, seda esimesel võimalusel tegema. Tänase päeva seisuga on lepingu ratifitseerinud kõik Euroopa Liidu liikmesriigid peale Eesti, Küprose, Saksamaa, Ühendkuningriigi, Luksemburgi ja Poola.
Väliskomisjon otsustas määrata eelnõu ettekandjaks siin kõneleja ja teha ettepaneku saata eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 9. maiks, teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ja teha ettepaneku määrata eelnõu 606 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. mai 2018 kell 16. Aitäh!

17:50 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh! Mart Nutt, palun!

17:50 Mart Nutt

Aitäh! Minu küsimus on võib-olla n-ö segatud kommentaariga. Aga üks põhiprobleeme ei ole siin isegi mitte niivõrd viisavabaduse puudumine, sest kahepoolset viisavabadust Euroopa Liidu ja Lõuna-Aafrika Vabariigi vahel ilmselt niipea ei tule. Küsimus on selles, et Lõuna-Aafrika Vabariigi kodanik saab Schengeni viisat taotleda Pretoriast ja sõita sellega siis Balti riikidesse, Eesti kodanik peab viisat Lõuna-Aafrika Vabariiki taotlema Helsingist, Läti kodanik Stockholmist ja Leedu kodanik Kopenhaagenist. See on täiesti ebaproportsionaalne olukord.

17:51 Anne Sulling

Kas see oli mõeldud kommentaarina? (Hääl saalist.) Jah. Selle muudatuse ratifitseerimine annab eelduse liikuda edasi viisavabaduse suunas, mis nimetatud olukorra lahendaks.

17:51 Aseesimees Kalle Laanet

Hea ettekandja … Ahah! Mart Helme, palun!

17:51 Mart Helme
Aitäh! Mis see eesmärk nüüd on? Kas eesmärk on viisavabadus saavutada või eesmärk on majandussuhteid luua? Missugused on need majandussuhted hetkel ja missugune võiks olla majandussuhete potentsiaal?

17:51 Anne Sulling
Nagu minister äsja mainis, Eestil on majandussuhteid Lõuna-Aafrika Vabariigiga väga vähe, aga see leping loob raamistiku koostöövormide jaoks väga erinevates valdkondades, ka mujal kui majanduses.

17:52 Aseesimees Kalle Laanet
Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh teile! Avan fraktsioonide läbirääkimised. Fraktsioonide esindajad ei soovi läbirääkimisi pidada. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 606 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 606 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. mai kell 16. Päevakorrapunkti menetlus on lõppenud.

---

10. 17:52 Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu (616 SE) esimene lugemine

17:52 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme kümnenda päevakorrapunkti, Vabariigi Valitsuse algatatud isikuandmete kaitse seaduse eelnõu 616 esimese lugemise juurde. Palun ettekandeks kõnetooli justiitsminister Urmas Reinsalu!

17:53 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Lugupeetav Riigikogu aseesimees Kalle Laanet! Kõrgesti austatud kõrge koja, Eesti rahvaesinduse liikmed! Vabariigi Valitsuse nimel on mul privileeg esitleda uue isikuandmete kaitse seaduse eelnõu. Kontekst seisneb selles, et 2016. aasta kevadel kiitis Euroopa Parlament heaks uued andmekaitsereeglid, mis annavad inimestele kontrolli oma isikuandmete üle ja loovad ühtlase andmekaitsetaseme kogu Euroopa Liidus. Otsekohalduv määrus jõustub 25. mail 2018. aastal, mis tähendab, et koos uue isikuandmete kaitse seadusega hakkab see asendama senist Eesti isikuandmete kaitse seadust. Tahan rõhutada, et isikuandmete kaitse õigus ei ole Eesti õiguse seisukohalt midagi uuenduslikku, sest sarnased reeglid on meil kehtinud alates 2008. aastast, kui isikuandmete kaitse seadusega võeti üle isikuandmete kaitse Euroopa direktiiv.
Võrreldes seni kehtinud õiguskorraga laienevad nüüd isikuandmete töötlemise õiguslikud alused. Esiteks, mõju inimesele. Isikuandmete kaitse üldmäärus tugevdab olemasolevaid õigusi ning tagab uued õigused ja annab inimestele tugevama kontrolli oma isikuandmete üle. Näiteks on lihtsam juurde pääseda oma andmetele, sh teavitatakse põhjalikumalt sellest, kuidas andmeid töödeldakse, ning tagatakse, et asjaomane teave on esitatud selgel ja arusaadaval viisil. Teiseks, uus õigus andmeid üle kanda, mis tähendab isikuandmete hõlpsat ülekandmist teenuseosutajate vahel. Kolmandaks, selgem õigus andmete kustutamisele ehk n-ö õigus olla unustatud. See tähendab, et kui inimene ei soovi enam lasta oma andmeid töödelda ja kui andmete säilitamiseks puudub õiguslik alus, siis andmed kustutatakse. Näiteks võib inimene Google'ilt, telefonisideoperaatorilt või postimüügiportaalilt nõuda oma spetsiifiliste isikuandmete kustutamist, kui nende andmete töötlemiseks puudub õiguslik alus. Neljandaks, õigus teada saada oma isikuandmete ründamisest. See tähendab, et ettevõtjad ja organisatsioonid peavad inimesi tõsistest andmetega seotud rikkumistest kohe teavitama ning samuti tegema teavituse asjaomasele andmekaitse järelevalve asutusele.
Isikuandmete kaitse uue õiguskeskkonna lähtekoht seisneb selles, et see on eeldus digitaalse turu rakendamiseks Euroopas. See on nurgakivi, et me saaksime digitaalset turgu võimestavate üleeuroopaliste reeglitega edasi liikuda. Teiseks, see kindlasti hõlbustab Eesti ettevõtjate tegevust, kes tegelevad kaupade või teenuste müügiga teistes liikmesriikides ja töötlevad ka isikuandmeid. See tähendab, et varasemate, uutest üsnagi erinevate isikuandmete kaitse reeglite nüansseerituse tõttu pidid Eesti ettevõtjad olema kursis Euroopa Liidu liikmesriikide nõuetega ja järgima neid asukohariigis isikuandmete töötlemisel, aga nüüd, otsekohalduva määruse jõustumisel, tuleb juhinduda selles

määruses tagatud platvormist ning selline tegevus on ühetaoline.
Euroopa Komisjoni mõjuanalüüsi järgi säästavad üleeuroopalised ühtsed eeskirjad hinnanguliselt 2,3 miljardit eurot aastas. Oluline on see, et ettevõtjad peavad suhtlema ainult ühe järelevalveasutusega selles Euroopa Liidu liikmesriigis, kus on nende peamine asukoht. Väljaspool Euroopa Liitu asuvad ettevõtjad kohaldavad Euroopa Liidu turul kaupu või teenuseid pakkudes või Euroopa Liidus inimeste käitumist jälgides samu Euroopa Liidu eeskirju. Oluline on see, et innovatsiooni soosivad eeskirjad tagavad, et andmekaitsemeetmed on toodetesse ja teenustesse integreeritud juba kavandamise algusetapist peale. Samuti võetakse kasutusele eraelu puutumatust austavad tehnilised võtted. Näiteks, pseudonüümistamine ehk isiku tuvastamist võimaldavad andmekirjaväljad asendatakse ühe või mitme väljamõeldud identifikaatoriga, või krüpteerimine, mis tähendab seda, et andmed kodeeritakse selliselt, et ainult vastava loaga osapooled saavad neid lugeda.
Uute andmekaitse-eeskirjadega kaob enamik teavitamiskohustustest ja nendega kaasnevatest kuludest. Juhul, kui andmete töötlemisega kaasneb suur oht isiku õigustele ja vabadustele, peavad ettevõtted tegema mõjuhinnangu, kuid väikestelt ja keskmise suurusega ettevõtetelt ei nõuta töötlemise kohta andmete kogumist, välja arvatud juhul, kui andmeid töödeldakse regulaarselt või see võib ohustada nende isikute õigusi ja vabadusi, kelle andmeid töödeldakse.
Euroopa Liidus reguleerib uus isikuandmete kaitse seadus isikuandmete kaitse vallas küsimusi, mis täpsustavad isikuandmete üldmääruses sätestatut, nagu isikuandmete töötlemise seaduslikkus, eri liiki isikuandmete töötlemine ning tingimused, mida kohaldatakse lapse nõusolekule seoses infoühiskonna teenustega, samuti järelevalve ja vastutusega seotud küsimused, ning teise plokina küsimusi, mis on jäetud liikmesriikide reguleerida, näiteks isikuandmete töötlemine ajakirjanduslikul eesmärgil, kunstilise ja kirjandusliku eneseväljenduse tarbeks, teadusuuringu ja riikliku statistika vajadusteks, avalikes huvides toimuva arhiveerimise eesmärgil, pärast andmesubjekti surma, krediidivaldkonnas ning avalikus kohas ning isikute ja vara kaitseks, samuti isikuandmete töötlemine õiguskaitse valdkonnas. Suures plaanis oli lähtekoht neid küsimusi määruse alusel lahendavas isikuandmete kaitse seaduses see, et võimalikult kitsast kontuuri pidi teha muudatusi Eesti õiguskorda ning võimalikult vähe – nii palju kui isikuandmete kaitse Euroopa üldmäärus seda võimaldab – tekitada juurde halduskoormust. Aitäh teile!

18:00 Aseesimees Kalle Laanet
Austatud justiitsminister, teile on vähemalt üks …, nüüd juba kaks küsimust. Külliki Kübarsepp, palun!

18:00 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Ma vaatan jõustumiskuupäevi. Siin on väikene segadus. Direktiiv oleks pidanud olema vastu võetud 6. maiks, seadus ise peaks jõustuma 25. mail. Kas te oskate öelda, millised Euroopa Liidu riigid on jõudnud selle direktiivi õigel ajal vastu võtta ja miks meie menetlus nii hiline on?

18:00 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Minu viimastel andmetel on neli Euroopa Liidu liikmesriiki liikunud sellises tempos, et nad on seda osutatud graafikut täitnud. Ühes riigis, kes seda on teinud, Saksamaal, on tekkinud juba arutelu, kas see võib kaasa tuua järelevalvemenetluse, kuna riigisisene rakendusõigus ei pruugi olla selle määruse loogikaga kooskõlas. Ma olen kaugel sellest, et taganeda lähtekohast, et loomulikult tuleb Euroopa Liidu õigust kohaldada piisava ettevalmistusajaga. Tõsiasi on see, et selle määruse puhul on tegemist ka väga paljude reeglitega, kuidas seda hakatakse sisustama. Euroopa Liidu sõltumatud järelevalveasutused töötavad välja neid rakendusreegleid, kuidas seda kohaldama hakatakse. Kindlasti on see töö selle uue isikuandmete raammääruse sisustamisel olnud üsna ulatuslik. Kahtlemata oleme pidanud vajalikuks kaalukalt konsulteerida huvirühmadega, et see mõju kulgeks, nagu ma ütlesin, meie senist üldist elukorraldust arvestades minimaalselt vajalikku kontuuri pidi. Oluline on rõhutada, et mis puudutab seda, mäherdune õigus siis kehtib, siis kehtib kehtiv õigus. Oluline on see, et iseenesest ei ole meie kehtiv isikuandmete kaitse seadus oma olemuselt vastuolus Euroopa Liidu andmekaitse määrusega. Pärast 25. maid astub jõusse otsekohalduv Euroopa määrus ja kehtivat isikuandmete kaitse seadust tuleb kohaldada nendes küsimustes, kus ta ei taga selles ulatuses isikuandmete või privaatsusõiguse kaitset, kohaldades teda loomulikult määrust aluseks võttes.

18:03 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

18:03 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab isikuandmete töötlemist ajakirjanduslikul eesmärgil. Siin on öeldud, et sõnavabadus, mis teatavasti on demokraatlikus ühiskonnas ülim, annab ajakirjandusele täielikult vabad käed, mis on ka mõistetav. Aga küsimus puudutab tõsist ajakirjandust ja meelelahutuslikku ajakirjandust. Tänapäeval on ajalehtede, televisiooni ja raadio kõrval olemas väga palju sotsiaalmeedia vorme, blogisid, netifoorumeid, suhtlusvõrgustikke. Kuidas te näete ajakirjandusvabadust ja andmekaitset selles kontekstis, eriti kui öeldakse, et meelelahutus jääb siit alt välja? Kas on oodata väga palju vaidlusi või mis seal tulemas on?

18:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Väga tõsine ja õigustatud küsimus. Võrdleme kehtivat isikuandmete kaitse seadust selle seaduseelnõuga, mis on parlamendi ette esimeseks lugemiseks toodud. Eelnõu § 4 "Isikuandmete töötlemine ajakirjanduslikul eesmärgil" sedastab, et isikuandmeid võib andmesubjekti nõusolekuta töödelda ajakirjanduslikul eesmärgil, eelkõige avalikustada meedias, kui selleks on avalik huvi. Teine element siin: on kooskõlas ajakirjanduseetika põhimõtetega ega kahjusta ülemäära andmesubjekti õigusi. Kehtivas õiguses sisaldub siin mõiste "ülekaalukas avalik huvi". "Ülekaalukas avalik huvi" on kahtlemata raskema iseloomuloogikaga kui lihtsalt "avalik huvi". See oli tõsine kaalumise koht. Ma pidasin vajalikuks kohtuda ajalehtede liidu ja mitmete organisatsioonide esindajatega. Selle määruse üldine loogika on, et liikmesriikide enda sisustada on ajakirjanduslikul eesmärgil töötlemise n-ö raamid. Arvestades seda legitiimset rolli, mida ajakirjandus ühiskonna funktsioneerimisel täidab, pidasime oluliseks see sõna "ülekaalukas" kõrvaldada.
Kuid kahtlemata on inimesel õigus eraelu puutumatusele ja sellekohane ootus. Inimese andmete kajastamine ajakirjanduses peab olema põhjendatud millegi olulisega, et sekkumine eraellu oleks proportsionaalne. Reeglina puudub ajakirjanduslikul eesmärgil isikuandmete töötlemisel andmesubjekti ehk inimesega arusaadavalt lepinguline suhe, puudub õigustatud huvi või juriidiline kohustus. See, et seadusesse – see on oluline põhimõte – on sisse toodud ajakirjandusliku töötlemise erand, välistab nõusoleku küsimise kohustuse. See annab ajakirjandusele võrreldes tavapärase andmetöötlusega kahtlemata eelisseisundi.
Oluline on küsimus, kuidas eristada meelelahutust ja ajakirjanduse informeerivat, ühiskonda läbivalgustavat või ühiskonna, ütleme siis, järelevalve rolli. Mis hetkest tekib üldse see platvorm, mida saab nimetada ajakirjanduslikul eesmärgil tegutsemiseks? See tuleneb kindlasti selle normi eesmärgist, mis on seatud, ja seda realiseerib või rakendab sõltumatu järelevalveasutus. Eesti riigis on üks keskne järelevalveasutus, Eesti Vabariigi Andmekaitse Inspektsioon.

18:07 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

18:07 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea minister! Mind huvitab rakenduslik pool. Päris suur koormus on siin Andmekaitse Inspektsioonil, nagu ma siit välja loen. Samas on muudatuste või täienduste tegemisel hästi palju kasutatud tingimuslikku kõneviisi. Mulle jääb mulje, et puudub info, milliste ressursside najal see eelnõu võiks rakenduda, kui ta seaduseks saab, *à la* IT-kulud jms. Teie olete üks nullbürokraatia võtmeministritest. Kui te tervikuna analüüsite, kas siis teile tundub, et see eelnõu täidab nullbürokraatia eesmärki? Kas see täidab RES-is võetud eesmärki avaliku sektori kulusid vähendada? Kuidas te sellele lähenete?

18:08 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! See on väga oluline küsimusepüstitus. Seda seetõttu, et ta annab mulle võimaluse võtta maha teatud stressi, mis on tekkinud arvamuse tõttu, nagu määruse jõustumine tooks kaasa põhimõttelisi ja ulatuslikke muudatusi meie kehtivates tehioludes. Ei, ta ei too neid kaasa. Meie jaoks on voorus olnud see, et isikuandmete kaitse filosoofia asjus, mis Eestis täna kehtib ja on ka varem kehtinud, me

langetasime 2008. aastal arukad valikud ning suures plaanis järgib seda põhimõtet ja kontuuri ka uus isikuandmete kaitse üldmäärus.
Mis puudutab seda n-ö bürokraatiat või lisaressursi ulatust, siis mingit olemuslikku suurt lisaressurssi me Andmekaitse Inspektsiooni eelarve valguses eraldi võetuna ei planeeri. Selle eelnõu või selle üldmääruse rakendamise lähtekoht on olnud, et kui ennekõike massandmete haldajad ja institutsioonid, ka riigiinstitutsioonid, peavad oma registrimajanduses tegema muudatusi, siis peavad nad leidma oma sisemistest ressurssidest need võimalused, et seda määrust kohaldada.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

18:09 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Maaomavalitsuste liit ja linnade liit on jätnud seaduseelnõu kooskõlastamata. Seda eelkõige põhjusel ja põhjendusega, et arvestamata on mõjud omavalitsustele ja ka nende ressursivajadus. Siin on neile vastatud ainult nii, et seletuskirja on täiendatud. Kuidas te seda selgitate või seletate?

18:10 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Jällegi õigustatud probleemipüstitus. Seletuskirja on tõepoolest täiendatud nende probleemiasetuste pinnalt, mis puudutavad mõjusid, muu hulgas laiemalt avalikus sektoris, kohalike omavalitsuste ja nende asutuste valdkonnas. Seletuskiri on 74-leheküljeline ja seal sisalduvad ka need probleemid või eelnõu algataja ehk valitsus on püüdnud anda nendele küsimustele vastust.
Aga tõsiasi on, ma rõhutan, et see valik, mille on teinud Euroopa Parlament isikuandmete kaitse määruse vastuvõtmisega, on meie õiguskeskkonnas meie kui Euroopa Liidu liikmesriigi jaoks otsekohalduv õigus. Tõepoolest, väga palju märkusi oli ka kooskõlastuskirjades, et kas uut isikuandmete kaitse seadust oleks võimalik kuidagi ühes või teises suunas muuta. Aga tegelikult on meie uus isikuandmete töötlemise õiguskeskkond sisuliselt ikkagi see määrus, selle tekst. Selle määruse tekst on selline, nagu liikmesriigid on nõukogus kokku leppinud ja Euroopa Parlamendis saadikud läbi hääletanud. See õigusraam on meile aluseks.
Kahtlemata, poleemikat selle seaduse ümber, kui vaadata selle määruse menetlemist, on palju. Esimene selline punkt on kindlasti tasakaalu leidmine privaatsusõiguse ja ettevõtete huvi vahel ikkagi andmeid koguda, äri teha ja tegutseda. On palju häälekaid huvirühmi, neid oli ka Euroopas, kes leiavad, et see ei pruugi privaatsusõigust piisavalt tagada. Teine tõsine valikukoht, mida ma selle määruse puhul tahan rõhutada, on see, et vaadates eri liikmesriikide võib-olla erinevat tundlikkust ka n-ö isikuandmetest tuleneva privaatsusõiguse kaitsel ja osa üleeuroopaliste poliitiliste jõudude väga tugevat tundlikkust isikuandmete kaitsega seoses, tuleb seda määrust võtta kui eeltingimust selleks – ma seda rõhutasin –, et meil saaks avaneda digitaalne ühtne turg, nii et kui kaupmehed hakkavad intensiivsemalt üle piiride äri ajama, siis teistes liikmesriikides inimeste õigusi ei kuritarvitataks.
Kindlasti on kolmas asjaolu see, et põhiline küsimus, probleem või ka huvi, ma usun, üleeuroopalises debatis on suunatud nendele elektroonilise meedia platvormidele, mis on globaalse tähendusega. Skandaale on olnud Facebooki ja nende platvormide ümber. Arvestades selle informatsiooni ulatust ja seda täiendavat teavet, mida inimese käitumuslike harjumuste või hoiakuliste seisukohtade kohta nendelt platvormidelt saadakse, toimub see põhidebatt siin, ning ma arvan, et kui me räägime isikuandmete kaitsest, mis ka Eesti inimestel suureneb, siis lõviosas on selle raskuskese nende platvormide peal.

18:13 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

18:13 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud minister! See, et Andmekaitse Inspektsiooni kulud selle seaduse rakendamise tõttu ei suurene, on asja üks pool, aga seletuskirja leheküljel 62 on must valgel kirjas omavalitsuste koormus. Omavalitsuse kohta jääb see suurusjärku 30 000 – 35 000 eurot aastas. Arvestades seda, et omavalitsusi on palju, on see ikkagi päris arvestatav summa. Üldiselt on see

probleem ja see on minule ka mitmetel kohtumistel tagasi peegeldunud. Kui suure halduskoormusega me ikkagi peame arvestama, arvestades ka omavalitsusi, ja kas on mõeldud mingisuguselegi lahendusele, näiteks, et teha kombineeritud ametikohti, et andmekaitsetöötajal oleks mingeid funktsioone veel, või on see koormus nii suur, et iga omavalitsus peab eraldi töötajaid palkama?

18:14 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Selle reformi esimene rakendusfaas oli kahtlemata haldusreform. Tegelikult on neid ametiisikuid vaja kolm korda vähem, üldmehaaniliselt võttes. Teine küsimus iseenesest on see, kas neid ülesandeid võib täita üks inimene mitmes omavalitsuses. Siin mingeid spetsiifilisi piiranguid ei määrus ega ka Eesti seadus ette ei anna. Ma usun, et kindlasti leiavad omavalitsused eluterve ja praktilise tee kehtiva õiguskeskkonna realiseerimiseks. Kolmandaks, õige on see suurusjärk, mida me oleme ka seletuskirja täiendades pannud kirja omavalitsuse võimaliku täiendava halduskulu kohta. Milleks see halduskulu vajalik on? See on vajalik selleks, et omavalitsustes elavate inimeste õigused oleksid paremini kaitstud. Pidades silmas neid otsuseid, mis on jõustunud sellel aastal ja jõustuvad ka järgmisel aastal, puudutavalt nii üksikisiku tulumaksust protsendiosa laekumist kohalikele omavalitsustele kui ka tasandusfondi kaudu ümberjaotatavat rahalist ressurssi, ma usun, et need suurusjärgud ei ole suures plaanis võrreldavad. Tugevama tulubaasiga kohalikud omavalitsused suudavad tugevamalt seista inimeste õiguste, muu hulgas privaatsusõiguste eest.

18:16 Esimees Eiki Nestor
Aadu Must, palun!

18:16 Aadu Must
Aitäh, lugupeetud esimees! Hea minister! Ma tunnustan selle seaduse läbivaatamisel ja kohandamisel tehtud tööd. See võtab maha palju pingeid, mis varem olid ajaloo uurijatel, ka perekonnaloo uurijatel, sest mingil ajal tuli ajaloolastel seadusi rikkuda, seda õiguskantsleri vaikival nõusolekul, kes ütles, et keegi ei ole ju kaevanud. Ometi intrigeerib ja lõbustab mind üks punkt, mis puudutab pärija õigust reguleerida isikuandmete kasutamist. Tähendab, selleks et uurida kellegi isikuandmeid, peab olema pärija nõusolek. Ma olen intrigeerivas olukorras, sest üks väga markantne Eesti tegelane on pärandanud mulle hõberaamis arhivaariluubi. Kas ma olen pärija ja kas ma saan jagada selle silmapaistva tegelase isikuandmete kasutamise õigust kõigile teistele? Ma olen selle luubi ametlik pärija, ta märkis selle oma testamentaarses korralduses ära.

18:17 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Küsimus on selles, et surnud isikute isikuandmete töötlemise puhul on valik, mis on tegelikult jäetud liikmesriikide reguleerida. Kehtiv õigus näeb 30 aastat pärast inimese surma ette seda nõusoleku kohustust, mida arusaadavalt realiseeribki pärija või, õigemini, üks pärijatest, kõigi pärijate nõusolekut ei ole vaja. Sotsiaalministeeriumi tungiva huvi tõttu me tõstsime alaealiste surnud inimeste puhul selle piiri 60 aastale, arvestades seda inimlikku traagikat, mida elus tegelikult ei tohiks ette tulla, et vanemad elavad kauem kui laps. Eeldus oli selle 60 aasta loogika puhul see, et siis ka vanemad enam ei ole elus ja neid ei saaks mõjutada võimalikult taas sündiv trauma. Nii et kui te olete selle konkreetse isiku pärija, kes kahetsusväärselt siit ilmast on lahkunud, siis 30 aasta jooksul küsitakse tema isikuandmete töötlemiseks – peetakse silmas temaga seotud isikuandmeid, mitte tema teadustööd või mingeid arhiivimaterjale – teie nõusolekut, teil tekib see privileeg.

18:19 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

18:19 Urve Tiidus
Mul on teoreetilisem küsimus. 21. sajandi alguse juurde kuulub selline ütlus, et andmed on uus kuld, sellega nenditakse, et andmetega võib rikkaks saada. Kuidas see eelnõu mõjutab seda seisukohta, et keegi võiks andmete töötlemisega ka rikkaks saada? Ma ei peagi silmas võib-olla niivõrd Eestit kui andmekaitseteemat üldisemalt.

18:19 Justiitsminister Urmas Reinsalu
See iseenesest paneb üle Euroopa pigem paika selgemad reeglid ka selleks puhuks, et neid andmeid, mida on kogutud, oleks võimalik kaubastada. Kui on selged piirid paika pandud, siis on mingiks edasiseks äritegevuseks, kliendiprofiilide kujundamiseks või ostupakkumiste tegemiseks selged raamid. Küll aga on varasemas keskkonnas olnud tegelikult suur tõenäosus, et kuigi ma olen olnud nende andmete objekt ja minu n-ö andmetega on tehtud äri, minu kui inimese andmetega on tehtud äri, on mul tegelikkuses puudunud võimalus sellesse sekkuda. Nüüd on kõikpidistes tegevustes, mis puudutavad andmete menetlemist kui äri, isikutel lausa seadusest ja sellest määrusest tulenev privileeg, et neil on õigus olla unustatud ja sellest äriskeemist välja astuda. Üldiselt ma usun, et mida rohkem areneb tehnoloogiline võimekus andmeid säilitada ja mida rohkem andmeid kuhjub, seda suuremaks nii psühholoogiliselt kui ka praktilistel kaalutlustel muutub inimese soov mitte olla ennekõike ärilistel või turunduslikel kaalutlustel prožektorivalguses. Ma arvan, et õigus privaatsusele muutub kaasaegses maailmas üha suuremaks ja suuremaks defitsiidiks.

18:21 Esimees Eiki Nestor
Austatud justiitsminister, Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Põhiseaduskomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Marko Pomerants. Palun!

18:22 Marko Pomerants
Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Riigikogu põhiseaduskomisjon arutas selle eelnõu võimalikku edasist saatust esmaspäeval, 30. aprillil. Lisaks siin kohal olevale ministrile olid meile selgitusi andmas Justiitsministeeriumi õiguspoliitika asekantsler Kai Härmand ja sama ministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunik Sandra Mikli. Võib-olla pole asjakohane nende inimeste nimesid, kes komisjonis käivad, alati ettekannetes ära tuua, aga seekord peab ütlema, et neist oli kasu, nad olid selgituste andmisel igati abiks. Minister oli oma ettekandes piisavalt põhjalik ja minu meelest ei ole põhjust seda eelnõu siin enam pikemalt tutvustada. Küsimused, mis te siin esitasite, olid tegelikult analoogsed komisjonis esitatutega. Me peame Riigikogu liikmetena arvestama, et valitsusest tuleb rakenduseelnõu, mille käigus muudetakse enam kui 100 seadust, ja selle rakendusseaduse vastuvõtmine jääb juba meie sügisesse istungjärku.
Me jõudsime järgmistele otsustele. Otsustasime arutada seda eelnõu täiskogul 9. mail 2018, me olime selles suhtes üksmeelsed. Komisjoni valdas üksmeel ka selles, et eelnõu esimene lugemine tuleks lõpetada. Teeme ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 23. mai kell 17.15, ka selles suhtes oli meil üksmeel, samuti selles, et mina selle ettekande komisjoni nimel teeksin. Aitäh!

18:24 Esimees Eiki Nestor
Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, Marko Pomerants! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 616 esimene lugemine on lõpetatud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 23. mai kell 17.15.

---

11. 18:24 Välismaalaste seaduse muutmise seaduse (sisserände regulatsiooni muutmine) eelnõu (617 SE) esimene lugemine

18:24 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu 617. Algataja ettekandja siseminister Andres Anvelt, palun!

18:24 Siseminister Andres Anvelt
Lugupeetud Riigikogu! Lugupeetud Riigikogu juhataja! Vabariigi Valitsus on Riigikogule esitanud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis käsitleb sisserände regulatsiooni muutmist. Eelnõu eesmärk on muuta sisserände piirarvu regulatsiooni lähtuvalt põhimõttest, et muudatused soodustaksid nende välismaalaste Eestisse elama asumist, kes loovad Eesti majandusele lisandväärtust ja kellel on eeldused ühiskonda lõimuda. Ühelt poolt soovime vältida seda, et piirarvu praegune regulatsioon muutuks takistuseks väljastpoolt Euroopa Liitu tööjõu sissetoomisele olukorras, kus

ettevõtluskeskkond on väljendanud vajadust lisanduva välistööjõu kaasamiseks. Teiselt poolt on äärmiselt oluline, et kaitseksime Eesti tööjõuturgu ning tegeleksime omamaise tööjõu täiendus- ja ümberõppega, soodustamaks töötajate siirdumist suurema lisandväärtusega või tööjõuvajadusega tegevusaladele ning vähendamaks töötuse määra kohaliku töövõimelise elanikkonna seas.
Aga nüüd täpsemalt eelnõuga kavandatud muudatustest. Neid on põhimõtteliselt kolm. Esiteks, sisserände piirarvu arvestusest jäetakse välja välismaalased, kellele antakse tähtajaline elamisluba töötamiseks välismaalaste seaduse alusel tippspetsialistina. Välismaalaste seaduse kohaselt on tippspetsialist mis tahes valdkonnas erialast ettevalmistust omav välismaalane, kellele Eestis registreeritud tööandja kohustub maksma erialase töö eest tasu, mille suurus on vähemalt võrdne Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutokuupalga ja koefitsiendi 2 korrutisega. Ehk lühidalt: see on töötaja, kellele makstakse kahekordset Eesti keskmist palka. Kui arvata tippspetsialistid sisserände piirarvu alt välja, võimaldab see tuua valdkonna tippe erialadele, kus Eestil endal vajalike oskuste ja teadmistega töötajaid võib nappida. Kui tööandja on nõus tasuma välistöötajale kahekordset Eesti keskmist palka, siis on juba selge, et ta on ka töötajasse investeerinud ja tema kvalifikatsioonis veendunud ning soovib väärtusliku töötajaga pikemaajalist töösuhet. Eelduslikult on inimene, kes on Eesti tööturul oodatud ja tööandja poolt toetatud, huvitatud ka ühiskonnas kohanemisest.
Teine oluline muudatus on see, et pikendatakse Eestis lühiajaliseks töötamiseks lubatud aega kuni ühe aastani. Kehtiva seaduse kohaselt on ilma elamisloata lühiajaliselt töötada lubatud kuni 270 päeva 365 päeva jooksul. Muudatus, millega pikendatakse lühiajalise töötamise lubatud perioodi kuni ühe aastani, võimaldab kasutada ajutise viibimisalusega välistöötajaid maksimaalselt valdkondades, mis on tundlikud majanduse arengu tsüklilisuse tõttu, ning vähendab vajadust taotleda kuni aastaste projektide puhul tähtajalist elamisluba. Samas ei või töötajale püsivalt taotleda elamisloata lühiajalise töötamise luba. Ühe aasta ja kolme kuu ehk 455 järjestikuse päeva jooksul võib lühiajaliselt töötada 365 päeva. Seeläbi tagame, et välismaalane on kohustatud vahepeal riigist lahkuma ja siin töötamine lähtubki lühiajalise töötamise eesmärkidest.
Kolmas ja viimane muudatus on see: me sätestame seaduses, et pikaks ajaks Eestisse töötama tulnud töötajad peavad omandama ka eesti keele oskuse tasemel A2. Välismaalasele kehtestatakse nõue osata eesti keelt vähemalt tasemel A2, kui ta soovib pikendada tähtajalist elamisluba töötamiseks või taotleda uut tähtajalist elamisluba juhul, kui ta on enne elanud Eestis töötamiseks antud tähtajalise elamisloa alusel vähemalt viis aastat. Nõude kehtestamise eesmärk on eesti keele positsiooni kindlustamine ning muudatus on vajalik selleks, et luua eeldused välismaalase lõimimiseks Eesti ühiskonda. Eesti keele oskus on üks olulisemaid eeldusi selleks, et inimene saaks ühiskonda sulanduda ja selles toimuvat mõista.
Lõpetuseks veel eelnõuga kaasnevatest kuludest ja eeldatavatest tuludest. Eelnõust tulenevate muudatuste rakendamiseks on vajalikud teatud infotehnoloogilised arendustööd, mille kulud kaetakse Siseministeeriumi eelarvest. Kuna eeldatavasti suureneb ajutiselt töötavate inimeste arv, siis on täiendavate personalikulude katteks vaja Politsei- ja Piirivalveametile eraldada riigieelarvest eelarvelisi lisavahendeid 2018. aastaks 84 000 eurot ja alates 2019. aastast 122 000 eurot. Välismaalasele keeletaseme nõude kehtestamisega kaasnevad Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvele lisakulud. Keeleeksami läbiviimise arvestuslik kulu on 120 eurot eksami sooritaja kohta, kuid esimesed kulud tekivad alles kolme aasta pärast, kui esimesed inimesed on jõudnud siin viis aastat elada. Lähtudes eeldusest, et lisandub näiteks 2500 lühiajaliseks töötamiseks registreeritud töötajat, kes töötavad aasta ja kellele makstakse keskmist brutokuupalka, võib arvestuslikult öelda, et riik saab tööandja makstava sotsiaalmaksu kaudu ligi 12 miljonit eurot maksutulu aastas. Lisaks tuleb kindlasti arvestada kohapealset tarbimist: toit, teenused, elamispind. Kui muudatuse tõttu lisandub aastas arvestuslikult 124 tähtajalise elamisloaga tippspetsialisti, kellele makstakse kahekordset Eesti keskmist brutokuupalka, siis toob see lisanduvat maksutulu umbkaudu 3 miljonit eurot aastas. Eelnõu on kavandatud jõustuma alates 1. juulist 2018. Aitäh!

18:31 Esimees Eiki Nestor
Kas eelnõu algatajale on küsimusi? On. Henn Põlluaas, palun!

18:31 Henn Põlluaas
Aitäh! Ma loen seletuskirjast, et sisseränne mõjutab peale majanduse ka eesti kultuuri ja eesti keele positsiooni, mistõttu tuleb sisserände regulatsiooni muutmisel arvestada ka lõimumisaspekti. Lugedes

aga seda eelnõu, tuleb välja, et viieaastase tähtajalise elamisloa jaoks on vajalik keeletase A2, mis tähendab tegelikult, et inimene oskab lihtsate fraaside abil oma vajadusi väljendada. Aste B1 näiteks, järgmine aste, tähendab seda, et ta mõistab kõike olulist endale tuttaval teemal, nagu töö, vaba aeg jne. Siis on veel terve hulk neid, kellel ei ole üldse mitte mingisugust keeleoskust vaja, ja ka tähtajalise elamisloa pikendamise puhul ei ole seda vaja. Kas te ei leia, et see on ääretult kahepalgeline? Ühtepidi räägite, justkui hoolitsetaks eesti keeleruumi eest, aga teistpidi te heidate selle täiesti prügikasti.

18:32 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Väga mahlakad väljendid! Mina julgen küll öelda, et keeleoskus tasemel A2 on see miinimum, mida me välismaalaselt nõuame, selleks et ta saaks pikendada elamisluba, selleks et ta saaks aru Eesti ühiskonnas toimuvast ja oskaks ennast väljendada. Teil on täiesti õigus! Me oleme arutanud seda ka ministeeriumide tasemel ja jõudnud arusaamisele, et A2-tasemest piisab välismaalasele, kes ei tööta selles sektoris, kus on vajalik mingi teine tase. Kui ta töötab näiteks teenindussektoris või kuskil mujal sellises kohas, siis hakkavad automaatselt kehtima teised reeglid. Jumala eest, kui ta töötab näiteks meditsiinis või mingis sellises sektoris, siis ta lihtsalt peab vastama teisele reeglistikule. Kui aga tegemist on inimesega, kes töötab ehitusel või kuskil masinaehituses, siis me arvame, et A2-tase miinimumnõudena on täiesti piisav ja sellega me saame panna inimest huvi tundma ka eesti keele ja kultuuri vastu.

18:33 Esimees Eiki Nestor
Uno Kaskpeit, palun!

18:33 Uno Kaskpeit
Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! Te siin räägite nii veenvalt, et meil on tippspetsialistide puudus. Peaks olema ka mingisugune statistika arvuliselt tehtud, kui palju ja millistes valdkondades meil neid tippspetsialiste puudu on. Minu arust oleks palju õigem teha üks seaduseelnõu, millega tuua tagasi meie tippspetsialistid, kes on siit ära läinud, aga mitte siia igasugust imelikku seltskonda sisse tuua, kes ei oska isegi õiget eesti keelt.

18:34 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Jumal hoidku Eesti riigis sellise seaduse eest, millega me hakkaksime inimesi kuskilt Eestisse sisse tooma! Olgu nad siis võõramaalased või meie oma eestimaalased, ma arvan, et nad põgenevad meie saadikutest väga kaugele, kui nad teavad, et neid hakatakse tagasi tooma.
Küll aga, nagu ma ütlesin ka lõuna ajal infotunnis, Eesti kodanike tagasiränne läks Statistikaameti andmetel 2017. aastal esimest korda Eesti ajaloos positiivse poole peale üle. Nii et Eesti inimene tuleb tagasi. Tagasituleku põhjuseks on kindlasti see, et Eestis on palgad läinud paremaks, sotsiaalsüsteem on läinud kindlamaks ja Eesti inimene tunneb ennast siin kindlamini kui 10–15 aastat tagasi. Kindlasti mängib selles oma rolli suhteliselt konservatiivne sisserändepoliitika, eriti mis puudutab meie tööpoliitikat võõramaalaste puhul. Me teeme väga selgelt vahet suurt lisandväärtust loovatel inimestel ja ajutistel töötajatel ega lase sisserände piirarvu vabaks, kuigi tegelikult on ka tööandjate selline surve päris suur.
Kui me räägime tippspetsialistidest, siis numbrid on kõik tegelikult olemas, aga enamikus on tippspetsialistid sellistes ametites, mis on seotud tootmise juhtimise ja korraldamisega ning inseneritöödega. Seal on teatud valdkondades meil oma inimesi puudu. Ega neid tippspetsialiste ei tooda siia sunniviisil. Harilikult käib sellistele tippspetsialistidele Euroopas lausa jaht, neid otsitakse, seal on konkurents. Kui palju võiks tippspetsialiste siia tulla? Me ise arvame, et see number võiks olla 124, nii palju tippspetsialiste võiks tulla Eestisse lisandväärtust looma. Veel kord rõhutan, et kedagi siia sunniviisil tooma ei ole plaanis hakata.

18:36 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

18:36 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Minu küsimus tuleb kooskõlastustabeli kohta, mis on esitatud eelnõu lisana. Siin ongi kaubandus-tööstuskoja ettepanekud selle kohta, et leevendada sisserände piirarvu. Need on, nagu märkused ütlevad, teadmiseks võetud. Aga siin on üks huvitav märkus. Nimelt, sisserände regulatsiooni muudatusettepanekute väljatöötamiseks 2017. aastal moodustatud laiapõhjalise töörühma tegevust on Vabariigi Valitsus otsustanud jätkata. Ma küsin, mis on selle töörühma lähema aja ülesanded ja kas nende ülesannete hulgas võiks olla ka lahenduse otsimine sellele probleemile, et Poola firmade kaudu ja paraku kooskõlas Euroopa Liidu reeglitega tuuakse Eestisse sisse odavat tööjõudu, kes meil tegelikult makse ei maksa.

18:37 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! See on väga oluline ja väga lai küsimus. Võtan ühest otsast kinni. Mis puudutab seda töögruppi, siis selle eesmärk ei ole kindlasti otsida neid lahendusi, kuidas ühte või teist tegevust sanktsioneerida. Nende ülesanne on vaadata pikema perspektiiviga tulevikku. Nad tegid väga tublit tööd juba eelmise aasta teisel poolel ja jätkavad tööd ka praegu. Seal on riigiasutuste ja huvigruppide esindajaid, ka tööandjaid, Teenusmajanduse Koja inimesi ja teadlasi, ka selle saali inimesi on seal töögrupis. Nende eesmärk on otsida pikaajalisi lahendusi, kuidas Eestis näiteks viie või kümne aasta jooksul tööturgu n-ö positiivselt reguleerida. Näiteks, kas tuleks otsida Eestile oma punktisüsteemi mudelit. See on väga keeruline küsimus, kuna seda süsteemi kasutavad riigid, kuhu tahavad minna väga-väga kõrgelt tasustatud spetsialistid, näiteks Kanada ja Uus-Meremaa. Aga kindlasti võiks olla ka meil mingi oma variant, mille võiks välja töötada.
Kui te räägite n-ö renditööjõust, siis sellega seondub ebaseadusliku töötamise küsimus. Ma ka infotunnis ütlesin ja ma kordan seda praegu heameelega, et täiendavad ettepanekud on praegu ministeeriumides kooskõlastusringil, kiireloomulisena tulevad nad varsti teie ette. Seal on mitu punkti. Kui me räägime sellisest asjast nagu renditöö, siis esimene samm sellega tegelemisel on see, et me viime sisse ka nende registreerimise kohustuse. Seda Euroopa õigusaktid ei keela, aga Eestis ei ole seda siiamaani kasutatud ja meil puudubki kahjuks ülevaade renditööjõu kasutamisest. Mis on selle eesmärk? Eesmärk ongi see, et selle abil "tagasi kerida" päritolu- või vahendajariigi tööturule. Nagu me teame, rikkumine tekib, kui firmal, kes Eestis rendib oma tööjõudu näiteks Poolast, oma majandustegevust ei olegi. Tihtipeale on põhimõte selles, et Eesti skeemitajad teevad Poolas riiulifirma, mille tegevusalaks on märgitud näiteks ehitus, ja siis skeemitatakse siia inimesed n-ö renditööjõuna. Siin on väga olulisel kohal koostöö Poolaga. Ma olen kindel, et Poola ka ise on sellest huvitatud. Miks? Sellepärast, et sellised skeemitavad firmad peaksid tegelikult Poolas maksma makse. Rendipõhimõte on see, et sa maksad vahendajariigis maksud ära ja siis töötad ajutiselt mingi aja teises riigis. Poolal jäävad ka need summad saamata ja see tekitab Poolale halba kuulsust.
Nii et sellel alal meil töö käib, aga siia kõrvale ma ütlen, et ulatuslikum kompleks ebaseadusliku töötamise vastaseid tegevusi ei puuduta mitte ainult renditööjõu ebaseaduslikku kasutamist. On olemas kahte liiki ebaseaduslikke töötajaid: need, kes viibivad Eestis ebaseaduslikult ja töötavad ebaseaduslikult, ning teised, kes viibivad Eestis seaduslikult, aga töötavad ebaseaduslikult. Nemad on tegelikult kõige suurem grupp, kes meie tööjõuturgu solgivad. Õigemini ei tee seda isegi mitte need inimesed, aga need tööandjad, kes neid töötajaid kasutavad. Nende suhtes on meil plaanis terve rida õiguslikke piiranguid ja sanktsioone, et tekiks kooskõla selle olukorraga, mis on paari aastaga Eestis tekkinud, kuna majanduskasv on nõudmas uusi töökäsi. Aga see on jah väga pikk teema, praegu ma jätan selle pooleli.

18:42 Esimees Eiki Nestor

Mart Helme, palun!

18:42 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Majanduskasv annaks võimaluse innovatsiooniks, et ei olekski nii palju odavat tööjõudu vaja. Aga küsimus on mul seotud siiski keelenõuetega. Üks minu poegadest töötab Soomes, ta on arst, seega tippspetsialist, aga ei tule kõne allagi, et ta ei oskaks soome keelt. Meil selle eelnõu kohaselt just nagu ei olekski vaja tippspetsialistidelt korralikku keeleoskust nõuda. Kas te ei arva, et peaks olema vähemalt liigendatumalt ja mingisuguste professioonide kaupa välja toodud, kus on vaja keelt osata?

18:42 Siseminister Andres Anvelt
Jaa, see on väga õige tähelepanek. Ma tahan öelda, et selleks on teised seadused. Kui me toome välismaalase riiki (ma räägin selle seaduse loogikast) ja viie aasta pärast tahab tööandja pikendada tema tööluba, kusjuures ta töötab ametikohal, kus ei nõuta kõrgemat eesti keele oskuse taset, näiteks ta töötab masinatehase tsehhis, ja kui tööandja isiklikult ei taha, et temaga räägitaks kõrgemal tasemel eesti keeles, siis me paneme sinna kirja sellesama A-taseme. Samas, kui me räägime sellistest elukutsetest nagu arstid – neid on veel mitmeid, siia hulka kuulub ka teenindussfäär –, siis neid ameteid reguleerivad teised seadused, kus on olemas ka keeleoskuse nõuded.

18:43 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas, palun!

18:43 Henn Põlluaas
Aitäh! Te väitsite ennist, et eestlaste tagasiränne on muutunud positiivseks. Mind väga huvitab, millisele statistikale või mis andmetele tuginedes te sellist asja väidate. Näiteks tuli 2017. aastal Eestisse 17 616 inimest, nendest alla poole olid Eesti kodanikud, mitte eestlased kõik, ja lahkus 12 358 inimest, kellest kaks kolmandikku olid Eesti kodanikud. Nii et täiesti selgelt on eestlaste väljaränne siiski oluliselt suurem kui sisseränne ja sisse rändavad põhiliselt just nimelt võõrpäritolu isikud.

18:44 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Meil on täpselt sama debatt, mis meil oli päeval, aga see on tore, kordamine on tarkuse ema. Statistikaamet on täpsustanud oma päritolumaa statistilise tuvastamise metoodikat. Selle järgi muutus 2017. aastal Eesti päritolu inimeste tagasiränne positiivseks. Aga nende teiste numbrite kohta, mis te siia juurde tõite, ma jälle kordan seda, mis ma päeval ütlesin: te panete siia hulka ka ajutised töötajad. Ajutised töötajad on need, kes tulevad tänase seaduse järgi – mitte selle eelnõu järgi, aga selle seaduse järgi, mis meil täna kehtib – üheksaks kuuks ja lähevad siis ära. See moonutabki selle numbri nii suureks, kui me räägime kolmandatest riikidest tulevatest inimestest, sest me ei räägi Euroopa Liidust, kus arvestus on täitsa teistel alustel ja teistmoodi.

18:45 Esimees Eiki Nestor
Mart Helme, palun!

18:45 Mart Helme
Ma tahan tagasi tulla selle juurde, et Eestis on elu paremaks läinud ja seetõttu on väljaränne vähenenud. Ma eile õhtupoolikul olin ühes Tallinnast võrdlemisi kaugel asuvas maakonnas – ma ei hakka seda täpselt nimetama –, kus kohtusin kohalike inimestega, enamalt jaolt tööandjatega, kes kurtsid, et tõepoolest on tööjõuga probleeme, aga probleemi iva on selles, et inimesed jätkuvalt lahkuvad Eestist. Kui me nüüd kujutame ette, et see majanduskasv, millest te rääkisite, võib-olla aasta, võib-olla kahe aasta, võib-olla kolme aasta pärast kukub kokku, see ei ole enam nii suur, siis missugune on valitsuse perspektiiv, kuidas me siis tööjõuprobleemiga hakkama saame, kui inimesed veelgi hoogsamal moel hakkavad Eestist lahkuma?

18:46 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Ma olen optimist, ma arvan, et Eestil läheb hästi. Alati võib öelda, et on tagasilööke – jah, majanduses võivad olla tagasilöögid –, aga ma arvan, et me oleme endale kindlustanud teistsuguse positsiooni, kui oli eelmise majanduskriisi eel. Pangad on laenu andes muutunud palju, ütleme, konservatiivsemaks, ka meie turud on muutunud kindlamaks. Aga see selleks, see on selline filosoofiline jutt. Ma tahan öelda, et sellepärast see sisserände piirarv, nagu te näete, ei olegi muutunud. Me räägime ajutistest töötajatest, kelle eest tegelikult Eesti riik ei pea ka sotsiaalselt hoolt kandma, kui nad aasta pärast lahkuvad. Need inimesed ei ole seotud Eesti riigiga, nad ongi seotud majandustsüklitega. Näiteks oli kaks-kolm aastat tagasi ajutisi töötajaid väga vähe, kuigi seadused olid olemas. Praegu, kui ettevõtjad tahavad oma plaane ellu viia, siis on niimoodi, et nad otsivad töötajaid. Eesti inimesed, muide, liiguvad ka Eesti territooriumil väga palju ringi, te väga hästi seda teate. Ma isegi olin näiteks laupäeval Narvas. Narva noored lähevad, ütleme, oma eneseteostuse esimese sammuna Tallinna ja

Harjumaa piirkonda. Ma arvan, et sedasama teevad Kagu-Eestist ja mujalt pärit inimesed, sest siin on praegu tasuvamad töökohad. Eks nad lähevad ka tagasi. See on pikk jutt. Aga me kaitseme oma tööjõuturgu, me ei ava, me ei liberaliseeri sisserännet, me ei võta ära neid ajaloolisi piiranguid, me otsime lahendusi. Suuremat lisandväärtust loob tippspetsialist. Selge on see, et kui meil on oma inimene olemas, siis iga tööandja võtab oma inimese, see on mugavam. Me räägime kahekordsest Eesti keskmisest palgast. Me räägime sellest, et me tegelikult majanduse tsüklilisust just leevendame ajutise töötamise abil, see ei mõjuta pikaajaliselt Eesti inimeste töökohti.

18:49 Esimees Eiki Nestor
Hardi Volmer, palun!

18:49 Hardi Volmer
Lugupeetud minister! Kui ma õigesti aru sain, siis kõnesolev seadusmuudatus sisaldab teatavaid mööndusi või erisusi, mis puudutavad kultuurivaldkonna spetsialiste, aga miskipärast ainult kehakultuuri valdkonna spetsialiste. Millest küll see erisus, miks ainult kehakultuur?

18:49 Siseminister Andres Anvelt
Hea kolleeg! Ma pean teile ütlema, et peab enne eelnõu läbi lugema. Kui me räägime spordikohtunikest, kellel on teatud eelised, siis nemad on välismaalaste seaduses juba aastaid sees olnud. Eelnõus, nagu ma ette kandsin, on tehtud kolm muudatust. Kordan need üle: ajutise töötamise pikendamine üheksalt kuult aastale, tippspetsialistide ehk kahte keskmist palka teenivate inimeste väljatoomine kvoodi alt, mis on 0,1% Eesti elanikkonnast, ja kolmas asi on keeleoskuse nõue nendel inimestel, kelle elamisluba pikendatakse töötamiseks üle viie aasta. Need on need muudatused. Need asjad, millest teie rääkisite, on välismaalaste seaduses, mis on Eesti kahjuks üks keerulisemaid, suuremaid ja mahukamaid seadusi, juba varasemast ajast sees.

18:50 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, siseminister Andres Anvelt! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Põhiseaduskomisjoni ettekandja on Mart Nutt. Palun!

18:51 Mart Nutt
Härra Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 30. aprilli korralisel põhiseaduskomisjoni koosolekul. Lisaks komisjoni liikmetele osalesid arutelul siseministri nõunik Mari Rebane, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus ning sama osakonna nõunikud Eva Lillemäe ja Doris Uudelt.
Siseminister andis praegu siin saalis väga põhjaliku ülevaate, siseministri nõunikud andsid ülevaate ka komisjonis. Ega ükski neist teemadest, mida küsimuste kaudu põhiseaduskomisjonis avati, ei jäänud ka praegu saalis käsitlemisel katmata. Võib-olla kõige rohkem tekitas arutelu seesama renditööjõu küsimus, aga ka sellele andis härra siseminister põhjaliku vastuse. Nii et komisjoni arutelust mul midagi selle kohta iseenesest lisada ei ole.
Sellepärast asun menetluslike otsuste juurde. Komisjon otsustas teha ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks istungiks. See otsus võeti vastu konsensuslikult. Mainin hääletajaid nimeliselt: Arto Aas, Helmut Hallemaa, Jaak Madison, Lauri Luik, Marko Pomerants, Mart Nutt, Tiit Terik, Toomas Jürgenstein ja Toomas Paur. Otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, selle poolt oli 8 liiget, vastu oli 1 ja erapooletuid ei olnud. Poolt olid Arto Aas, Helmut Hallemaa, Lauri Luik, Marko Pomerants, Mart Nutt, Tiit Terik, Toomas Jürgenstein ja Toomas Paur ning vastu hääletas sellele otsusele Jaak Madison. Kolmandaks otsustati teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 23. mai 2018 kell 17.15. Ka see otsus võeti vastu konsensuslikult, aga ma ei hakka hääletajaid üle kordama, neid olen ma juba kaks korda ette lugenud. Ettekandjaks määrati põhiseaduskomisjoni liige Mart Nutt, samuti konsensuslik otsus. Seega, põhiseaduskomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada.

18:53 Esimees Eiki Nestor

Küsimusi komisjoni ettekandjale ei ole. Aitäh, Mart Nutt! Avan läbirääkimised. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel Henn Põlluaas, palun!

18:54 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Hea minister! Me oleme korduvalt kuulnud juttu sellest, kuidas immigratsioonikvooti Eestis ei tühistata. Tore kuulata küll! Me teame kõik, et immigratsioonikvoot lubab aastas tuua sisse *ca* 1300 välismaalast, ja seda ei tühistata. Aga ometigi, iga kuu või varsti vaat et iga nädal tuleb valitsus välja eelnõuga, kus sellele immigratsioonikvoodile luuakse taas ja taas mingisugune uus erand, mis lubab jälle mingisugust uut kontingenti sisse tuua. Alles oli meil siin laual eelnõu, et me saaksime hakata *au pair*'e ehk koduabilisi sisse tooma, mis sest, et meil tegelikult mingit vajadust nende järele ei ole. Mis kõige kummalisem, kogu see kontingent on Eesti riigis vabastatud maksude maksmisest.
Täna on meil kõne all järjekordne erand, ma ei oskagi öelda, mitmes see on, kas see on 18. või juba 20., aga üha enam ja enam hiilitakse sellest kvoodist mööda. Üha enam me näeme seda, kuidas sisuliselt toimub meie kodus Eesti rahvastiku ja eesti rahvuse väljavahetamise protsess ning seda tehakse kahepalgeliste ettekäänete ja vabanduste saatel. Seletuskirjas räägitakse, kuidas eesti keele ja kultuuri positsiooni tuleb kaitsta ja arvestada lõimumise aspekti. Samas see keelenõue, mis seadusesse sisse pannakse ja mis kehtestatakse ainult osaliselt, väga kitsale grupile, teistelt ei nõuta seda üldse, on A2. Nagu ma juba ütlesin, A2-tase tähendab seda, et inimene oskab lihtsate fraaside abil väljendada oma vajadusi: "Mul on kõht tühi. Ma tahan pissile." Andke andeks, mis tippspetsialistid need on, keda me sellise keeletasemega Eestisse sisse toome ja siis räägime, et nemad loovad meie majandusele lisandväärtust, et meil on neid vaja! Kraavi kaevama sobivad sellised inimesed heal juhul, need ei ole tippspetsialistid. Oleks siis vähemalt tase B1, mis annab võime mõista olulist juttu endale tuttaval teemal, nagu töö ja vaba aeg. See on täiesti kirjeldamatu! Ja ka siis, kui selline seltskond on juba siin ja nad soovivad pikendada oma elamisluba, pärast seda, kui nad on viis aastat siin elanud, ei nõuta nendelt paremat eesti keele oskust, vaid piisab sellest, kui nad on viis aastat korrutanud, et neil on kõht tühi ja nad tahavad pissile. Ja sellise tasemega inimeste elamisluba me pikendame, me anname neile jälle loa olla Eestis ja teha tippspetsialisti tööd!
Vaatame laiemalt. Eestist on läinud ära üle 100 000 oma inimese, tippspetsialiste ja väiksemaid spetsialiste. Et neid kuidagigi siia Eestisse tagasi tuua, sellele me ei mõtle. Minister ütles, et jumal hoidku selle eest, kui me hakkaksime midagi tegema selleks, et oma inimesi tagasi tuua! Oh ei! Me hoopis avame uksed, selleks et oma inimesed asendada kõikide teistega. Eestis on 10 000 – 15 000 illegaalset töötajat, meil on üle 5000 renditöötaja. Tegelikult ei tea me üldse, kui palju neid on, need on lihtsalt politsei oletuslikud arvud, neid võib olla ka kolm korda rohkem. Me toome massiliselt sisse tööjõudu just nendele tegevusaladele, kust meie inimesed lähevad ära …
Palun lisaaega!

18:58 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega!

18:58 Henn Põlluaas

… seetõttu, et palgatase on madal ja kõrvalriigis on see vähemalt kaks ja pool või kolm korda kõrgem. Kui me asendame need inimesed odava tööjõuga kolmandatest riikidest, siis ei ole iialgi loota, et Eestis palgatase tõuseks ja meie inimesed tuleksid tagasi. Meil kogu aeg korrutatakse, et rahvaarv on tohutu oluline, see peab kasvama. No kuulge, andke andeks! Me teame maailmas küll ja küll riike, mis on meist väiksemad, aga mis on meist rikkamad, ja me teame küll ja küll riike, mis on meist palju suuremad, kus on palju rohkem töökäsi, aga mis on meist palju vaesemad. Kui me ei taha vaesuslõksu jääda, ei taha jäädagi sõltuma sellest võõrtööjõust, kes tegelikult eesti keele ja kultuuri siit lõpuks välja surub, siis me peame mõtlema hoopis muudele asjadele. Me peame mõtlema innovatsioonile, tehnoloogia arendamisele, digitaliseerimisele, automatiseerimisele, ümberõppele, kutseharidusele, sellele, kuidas hõivata neid inimesi, kes on tööturult kõrvale heidetud. See on lahendus!
Ennustatakse, et 25 aasta pärast on nagunii töökäsi vaja poole vähem kui täna. Mida me siis teeme nende sissetoodud inimestega? Siis nad jäävad kõik meie sotsiaalhoolekande najale. Kas me oleme selleks suutelised? Kas me oleme selleks valmis? Meil on 13 000 täitmata töökohta, aga meil on 30 000

töötut. Meil on 30 000 noort, kes ei tööta ega õpi. Üle 100 000 inimese on väikese palga tõttu välismaale läinud. Meil töötab 48 000 pensionäri, aga neid on meil kokku 400 000. Meil on üliõpilased, meil on õpilased, kelle töötingimusi võiks teha oluliselt paindlikumaks, aga seda me ei tee, sest jumal hoidku selle eest, kui me hakkame oma inimesi tagasi tooma!
Kogu sellest tööjõupoliitikast kumab läbi absoluutne hoolimatus eesti keele, eesti rahva, eesti kultuuri ja Eesti riigi säilimise vastu. Tähtis on ainult see, et ettevõtjad, kellel ei ole mingit vastutustunnet – seda ei ole ka meie valitsusel –, saaksid kiiresti oma kasumi kätte. Odavasse tööjõudu on ju palju lihtsam panustada kui tehnoloogiasse. Eriti, kui arvestada seda, et enamik meie ettevõtlusest kuulub väliskapitalile, ongi see arusaadav. Neil ei olegi mingisugust muret eesti rahva kestlikkuse pärast. Aga meil peab see mure olema ja selline poliitika tuleb lõpetada! Seetõttu teeb Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ettepaneku katkestada selle eelnõu esimene lugemine. Aitäh!

19:02 Esimees Eiki Nestor
Läbirääkimised on lõppenud. Aga kui te kolme aastaga ei ole veel kodukorda selgeks saanud, siis ma annan teile võimaluse ennast parandada. (Hääl saalist.) Kohalt, palun! (Hääl saalist: "Sooviks katkestada esimest lugemist." Naer ja elevus saalis.) See ettepanek ei vasta kodu- ja töökorra seadusele ehk on ebaseaduslik. Aga ma annan sõna Martin Helmele.

19:03 Martin Helme
Aitäh, lugupeetud spiiker! Palume eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

19:03 Esimees Eiki Nestor
Ma oleks väga tänulik, kui te teeks selle ettepaneku ka kirjalikult. Helir-Valdor Seeder, palun, protseduuriline küsimus!

19:03 Helir-Valdor Seeder
Niikaua, kui Martin Helme paberit täidab, on mul ka üks märkus kodukorra kohta. Martin Helme tegi ettepaneku spiikrile. Sellist isikut meil ei ole. Kas te oskate öelda, kellele see ettepanek oli esitatud?

19:03 Esimees Eiki Nestor
Jah, kahetsusväärselt oli tegemist võõrkeele kasutamisega, mida ei ole meie kodu- ja töökorra seaduses ette nähtud. Austame eesti keelt paremini!
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 617 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt oli 6 Riigikogu liiget, vastu 33.
Tähelepanu! Istung ei ole veel lõppenud. Eelnõu 617 esimene lugemine on lõpetatud ja määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 23. mai kell 17.15. Head õhtut! (Hääl saalist: "Elagu Eesti!")

Istungi lõpp kell 19.06.